

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри _____

«___» _____ 202__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З
ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ»**

Виконав: студент групи
ТУжт-4-23-М1ООП(1,6зdc)
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»

Кручак Наталія Володимирівна

Керівник:

к.е.н., доц. Дземішкевич І. О.

Рецензент:

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність та значення виробничих запасів у господарській діяльності підприємства	8
1.2. Класифікація, визнання та оцінка виробничих запасів на підприємстві	15
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві	23
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ВІВАД 09»	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ...	31
2.2. Формування методики економічного аналізу виробничих запасів підприємства	40
2.3. Аналіз формування та ефективності використання виробничих запасів на підприємстві	48
Висновки до розділу 2	56
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ВІВАД 09»	57
3.1. Методичні аспекти формування облікової політики щодо операцій з виробничими запасами на підприємстві	57
3.2. Організація первинного обліку виробничих запасів на підприємстві	64
3.3. Порядок відображення в фінансовому обліку виробничих запасів підприємства	72
Висновки до розділу 3	81

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ВІВАД 09»	82
4.1. Сутність та завдання аудиту виробничих запасів підприємства	82
4.2. Методика аудиту виробничих запасів на підприємстві	90
4.3. Формування аудиторського висновку за результатами проведеного аудиту виробничих запасів на підприємстві ...	99
Висновки до розділу 4	105
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	110
ДОДАТКИ	116

ВСТУП

Актуальність теми. Організація обліку, аналізу та аудиту операцій з виробничими запасами є невід’ємною складовою ефективного управління підприємством. Виробничі запаси відіграють ключову роль у забезпеченні безперебійного функціонування виробничих процесів, тому їх правильний облік та контроль є надзвичайно важливими. Ефективна система обліку дозволяє своєчасно отримувати достовірну інформацію про наявність, рух і використання матеріалів, що забезпечує планування виробництва та оптимізацію витрат. Аналіз виробничих запасів дає змогу оцінити їх раціональність, виявити надлишки або нестачі, а також підвищити економічну ефективність діяльності підприємства.

Сучасні підприємства застосовують різні методи аналітичного та синтетичного обліку для детального контролю над матеріальними ресурсами. Облік виробничих запасів включає ведення первинної документації, журнально-ордерної або комп’ютеризованої форми, що забезпечує точність і своєчасність відображення господарських операцій. Значну роль у підтриманні фінансової дисципліни відіграє аудит виробничих запасів, який дозволяє перевірити правильність оцінки, наявність і рух матеріалів, а також дотримання облікової політики підприємства.

Проведення аудиту дає змогу виявити недоліки, ризики та порушення, а також надати рекомендації щодо їх усунення. Облік і аудит виробничих запасів сприяють підвищенню прозорості фінансової звітності та довіри до неї з боку власників, керівництва та контролюючих органів. Важливою є організація складського господарства та призначення матеріально відповідальних осіб для забезпечення правильного зберігання і видачі запасів. Комп’ютеризовані системи обліку дозволяють автоматизувати документообіг, зменшити ризик помилок і підвищити оперативність отримання інформації. Аудиторські перевірки, у свою чергу, забезпечують контроль за дотриманням законодавства, внутрішніх нормативів та облікової політики.

Великий внесок в розробку теоретичних основ і методологічних підходів до проблеми обліку виробничих запасів і їх використання внесли провідні вчені-економісти: Білуха М.Т., Гетьман В.Г., Дем'яненко М.Я., Завгородній В.П., Кірейцев Г.Г., Кузьмінський А.М., Линник В.Г., Литвин Ю.Я., Огійчук М.Ф., Палій В.Ф., Підлісецький Г.М., Сук Л.К. та інші вчені.

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є вивчення теоретичних основ та розвиток прикладного інструментарію організації обліку, аналізу та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві.

Відповідно до визначеної мети у дипломній роботі поставлено такі завдання:

- вивчити економічну сутність та значення виробничих запасів у господарській діяльності підприємства;
- узагальнити класифікацію, визнання та оцінку виробничих запасів на підприємстві;
- дослідити нормативно-правове регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві;
- представити аналіз організаційно-економічних умов діяльності підприємства;
- вивчити формування методики економічного аналізу виробничих запасів підприємства;
- здійснити аналіз формування та ефективності використання виробничих запасів на підприємстві;
- вивчити методичні аспекти формування облікової політики щодо операцій з виробничими запасами на підприємстві;
- дослідити організацію первинного обліку виробничих запасів на підприємстві;
- вивчити порядок відображення в фінансовому обліку виробничих запасів підприємства;
- вивчити сутність та завдання аудиту виробничих запасів підприємства;
- узагальнити методику аудиту виробничих запасів на підприємстві;

- представити формування аудиторського висновку за результатами проведеного аудиту виробничих запасів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку, аналізу та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09».

Предметом дослідження є теоретично-методологічні аспекти удосконалення організації обліку, аналізу та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09».

Методи дослідження. Основу наукових пошуків складали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. У процесі виконання роботи застосовано методи аналізу та синтезу – для узагальнення теоретичних положень щодо обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів. Метод порівняння використовувався для оцінки показників діяльності підприємства та визначення тенденцій зміни обсягів і структури запасів. Економіко-статистичні методи застосовано для обробки та узагальнення інформації про рух і використання матеріальних ресурсів. Графічний метод використовувався для наочного відображення результатів дослідження у вигляді таблиць і схем.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти України з питань бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, зокрема національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, методичні рекомендації та інші нормативні документи. Важливим джерелом інформації були наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, навчальна та спеціалізована література з питань організації обліку, аналізу і аудиту виробничих запасів.

Наукова новизна дослідження. Головні результати дослідження, що мають наукову новизну, полягають у поглибленні теоретичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві. У роботі обґрунтовано підходи до підвищення ефективності системи обліку виробничих запасів з урахуванням сучасних вимог управління підприємством. Удосконалено методичні засади проведення аудиту виробничих запасів шляхом

деталізації етапів перевірки та розроблення програми аудиторських процедур. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності облікової інформації, посилення контролю за рухом виробничих запасів та покращення інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені у дослідженні рекомендації можуть бути використані підприємствами для вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту операцій з виробничими запасами. Запропоновані підходи сприятимуть підвищенню ефективності системи внутрішнього контролю, забезпеченню достовірності облікових даних та своєчасному виявленню можливих порушень у процесі руху матеріальних ресурсів. Використання отриманих результатів на практиці дозволить оптимізувати управління виробничими запасами, підвищити ефективність використання ресурсів та покращити фінансові результати діяльності підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано під час участі в наступних наукових конференціях:

1. Дземішкевич І. О., Кручак Н. В. Методика економічного аналізу виробничих запасів підприємства. Тези XII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Реалії становлення України як держави: минуле, теперішнє, майбутнє». Житомир. ЖІ ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2025.

2. Дземішкевич І. О., Кручак Н. В. Методичні аспекти формування облікової політики щодо операцій з виробничими запасами на підприємстві. Тези XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукові ініціативи сьогодення України: правові, економічні, соціальні та поведінкові аспекти». Житомир. ЖІ ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2025.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 115 сторінках друкованого тексту. Список використаних джерел складається з 76 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та значення виробничих запасів у господарській діяльності підприємства

Виробничі запаси є однією з ключових складових активів підприємства, що забезпечує безперервність виробничого процесу та стабільність господарської діяльності. Раціональне формування виробничих запасів сприяє своєчасному забезпеченню підприємства сировиною, матеріалами, комплектуючими та іншими ресурсами. Недостатній обсяг запасів може призвести до простоїв виробництва та втрати прибутку, тоді як їх надлишок - до заморожування оборотних коштів і зростання витрат на зберігання. Саме тому ефективне управління процесом формування виробничих запасів є важливою умовою фінансової стійкості підприємства [9].

В умовах нестабільного зовнішнього середовища та змін ринкової кон'юнктури особливого значення набуває оптимізація структури й обсягу запасів. Раціональна політика їх формування дозволяє мінімізувати ризики перебоїв у постачанні та забезпечити гнучкість виробничої системи. Водночас обґрунтоване планування потреби в запасах сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів і скороченню витрат.

Належна організація обліку виробничих запасів забезпечує достовірність інформації для прийняття управлінських рішень. Це створює підґрунтя для проведення якісного аналізу їх використання та здійснення внутрішнього контролю. Отже, формування виробничих запасів є важливим елементом системи управління підприємством, що безпосередньо впливає на результати його діяльності та конкурентоспроможність [29].

Запаси, як правило, є однією з найбільш вагомих складових оборотних

активів підприємства, що безпосередньо забезпечують здійснення його операційної діяльності. Вони формують матеріальну основу виробничого процесу та впливають на ритмічність випуску продукції. Раціональний рівень запасів дозволяє підтримувати безперервність виробництва та своєчасно виконувати зобов'язання перед споживачами.

Водночас надмірне накопичення запасів призводить до відволікання фінансових ресурсів з обігу, збільшення витрат на зберігання та ризику морального старіння матеріалів. Недостатній їх обсяг, навпаки, може спричинити перебої у виробничому процесі та втрату доходів. Саме тому ефективне управління запасами потребує чіткої організації обліку, контролю та аналізу їх руху і використання [15].

Таким чином, запаси виступають важливим елементом фінансово-господарської діяльності підприємства, від раціонального формування та використання яких значною мірою залежать його економічні результати.

Облік запасів як важлива складова системи бухгалтерського обліку, за твердженням багатьох науковців, сформувався ще в період активного розвитку торговельних відносин. Саме тоді виникла потреба фіксувати наявність і рух матеріальних цінностей для контролю за збереженням майна та визначення результатів діяльності. У найпростішому вигляді облік здійснювався шляхом визначення залишку цінностей на початок періоду, до якого додавалися надходження та віднімалися вибуття [27]:

$$B_3 = Z_v + H - B, \quad (1.1)$$

де вхідний залишок (Z_v) повторював величину вихідного залишку (B_3) попереднього звітного періоду.

Таким чином, вихідний залишок запасів розраховувався як сума початкового залишку і отриманих ресурсів за мінусом використаних або реалізованих цінностей. При цьому залишок на кінець звітного періоду автоматично ставав початковим показником для наступного періоду. На основі такої логіки поступово сформувалася формула товарного балансу, що відображає рівність між ресурсами, які були в розпорядженні підприємства, та

напрямами їх використання [27]:

$$Зв + Н = В + В_з. \quad (1.2)$$

Історичні дослідження розвитку бухгалтерського обліку свідчать про наявність систематизованих записів на ранніх облікових носіях. У цих документах простежується впорядкована система позначень, що, ймовірно, відображала облік складських запасів різних власників. Це підтверджує, що контроль за матеріальними ресурсами був одним із перших напрямів формування облікової практики.

У відповідності до положень НП(С)БО 9 «Запаси» № 246 від 20.10.99 р. «запаси - активи, які [47]:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» [47].

Проблема раціонального та ефективного використання матеріальних ресурсів у виробничому процесі зумовлює необхідність глибокого дослідження економічної сутності категорії «матеріальні ресурси». Розуміння змісту цього поняття є важливим для формування обґрунтованої системи обліку, аналізу та контролю їх використання. Матеріальні ресурси становлять основу виробничої діяльності підприємства, оскільки саме вони забезпечують створення готової продукції, виконання робіт або надання послуг.

У широкому економічному розумінні матеріальні ресурси охоплюють сукупність предметів праці, які використовуються у виробничому процесі та повністю або частково споживаються протягом одного виробничого циклу. До них належать сировина, основні й допоміжні матеріали, паливо, комплектуючі вироби, запасні частини та інші матеріальні цінності. Ефективність їх використання безпосередньо впливає на рівень собівартості продукції, фінансові результати діяльності та конкурентоспроможність підприємства [2].

Таким чином, детальне вивчення економічної природи матеріальних ресурсів є необхідною передумовою вдосконалення системи управління виробничими запасами та підвищення загальної ефективності функціонування підприємства.

Виробничі запаси - це частина оборотних активів підприємства, яка включає матеріальні ресурси, призначені для використання у процесі виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг, а також для управлінських потреб [56].

До складу виробничих запасів належать сировина і основні матеріали, допоміжні матеріали, паливо, запасні частини, тара, будівельні матеріали та інші матеріальні цінності, що споживаються протягом одного виробничого циклу. Їх характерною особливістю є те, що вони повністю переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції або послуг у процесі використання. Виробничі запаси забезпечують безперервність виробничого процесу та ритмічність діяльності підприємства. Рациональне управління ними сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, зменшенню витрат і покращенню фінансових результатів діяльності підприємства.

Структурно місце виробничих запасів у складі ресурсів підприємств можна відобразити таким чином (рис. 1.1).

Виробничі запаси є важливою складовою оборотних активів підприємства, оскільки вони безпосередньо беруть участь у процесі операційної діяльності та забезпечують безперервність виробництва. До оборотних активів вони відносяться через свою здатність повністю споживатися протягом одного виробничого циклу та переносити свою вартість на собівартість готової продукції. На відміну від необоротних активів, виробничі запаси не використовуються тривалий час, а швидко змінюють свою матеріальну форму в процесі виробництва [50].

У структурі матеріальних ресурсів підприємства виробничі запаси займають провідне місце, оскільки охоплюють сукупність предметів праці, що призначені для виготовлення продукції, виконання робіт або надання послуг.

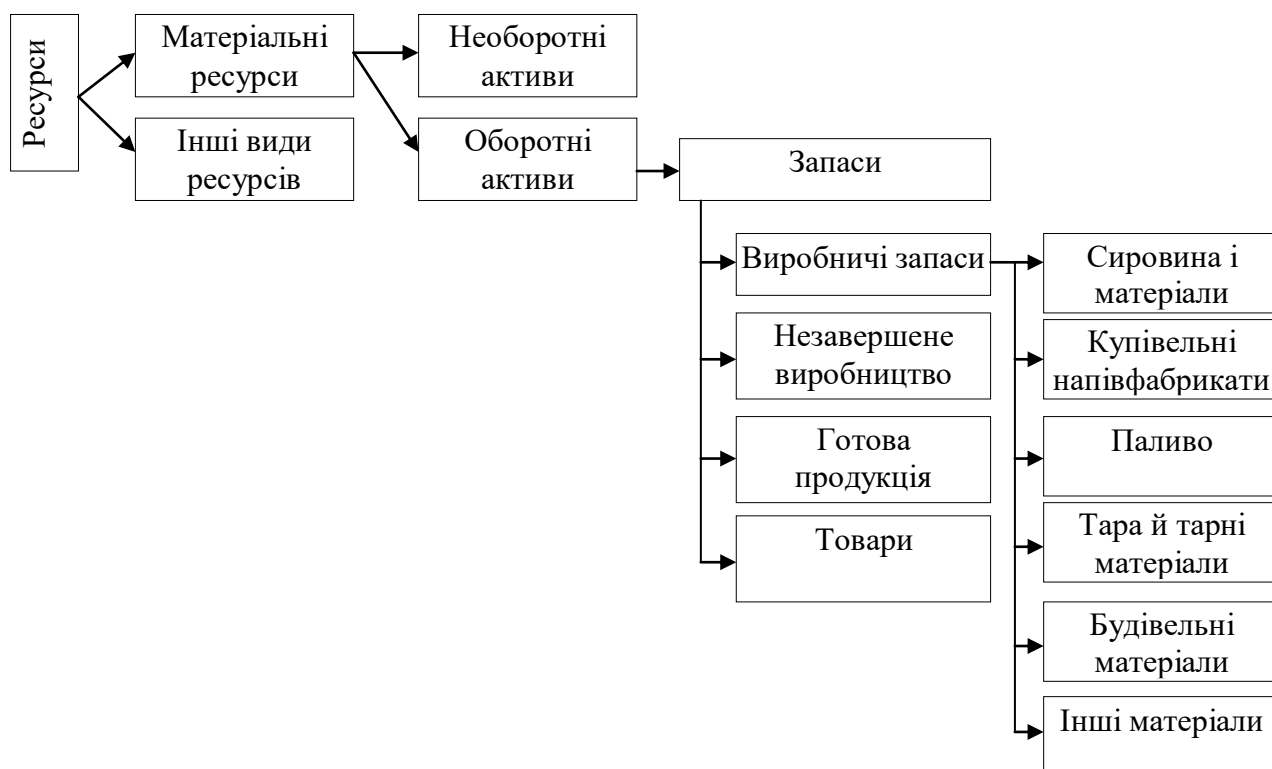

Рис. 1.1. Місце виробничих запасів у складі ресурсів підприємства

Джерело: складено автором за [11; 20]

Рациональне формування та використання виробничих запасів забезпечує ритмічність діяльності підприємства, мінімізує ризики простоїв і сприяє ефективному використанню фінансових ресурсів. Водночас надмірні обсяги запасів призводять до уповільнення оборотності капіталу та зростання витрат на зберігання, тоді як їх нестача може стати причиною зриву виробничих планів. Отже, виробничі запаси як елемент оборотних активів і складова матеріальних ресурсів відіграють ключову роль у формуванні результатів господарської діяльності підприємства [20].

Виробничі запаси створюються з метою сприяння забезпеченню безперервності та ритмічності виробничого процесу на підприємстві. Вони виконують кілька ключових функцій [27; 34]:

1. Гарантія постачання матеріалів і сировини – запаси дозволяють підприємству мати необхідні ресурси для виробництва продукції у потрібні строки, незалежно від коливань постачання чи затримок від постачальників.

2. Підтримка стабільності виробництва – наявність запасів запобігає

простоям обладнання та перебоєм у випуску продукції.

3. Оптимізація використання ресурсів – завдяки запасам можна планувати виробництво більш ефективно, уникати надмірного витрачання матеріалів і знижувати витрати.

4. Фінансова та операційна гнучкість – запаси дозволяють підприємству швидко реагувати на зміни попиту, сезонні коливання або непередбачувані ситуації на ринку.

5. Забезпечення резерву – частина запасів формує страховий фонд на випадок надзвичайних ситуацій, браку матеріалів або збільшення замовлень.

Отже, створення виробничих запасів є стратегічним інструментом управління ресурсами підприємства, який сприяє підвищенню ефективності виробництва та стабільності господарської діяльності.

Значення виробничих запасів в господарській діяльності підприємства представлено на рис. 1.2.

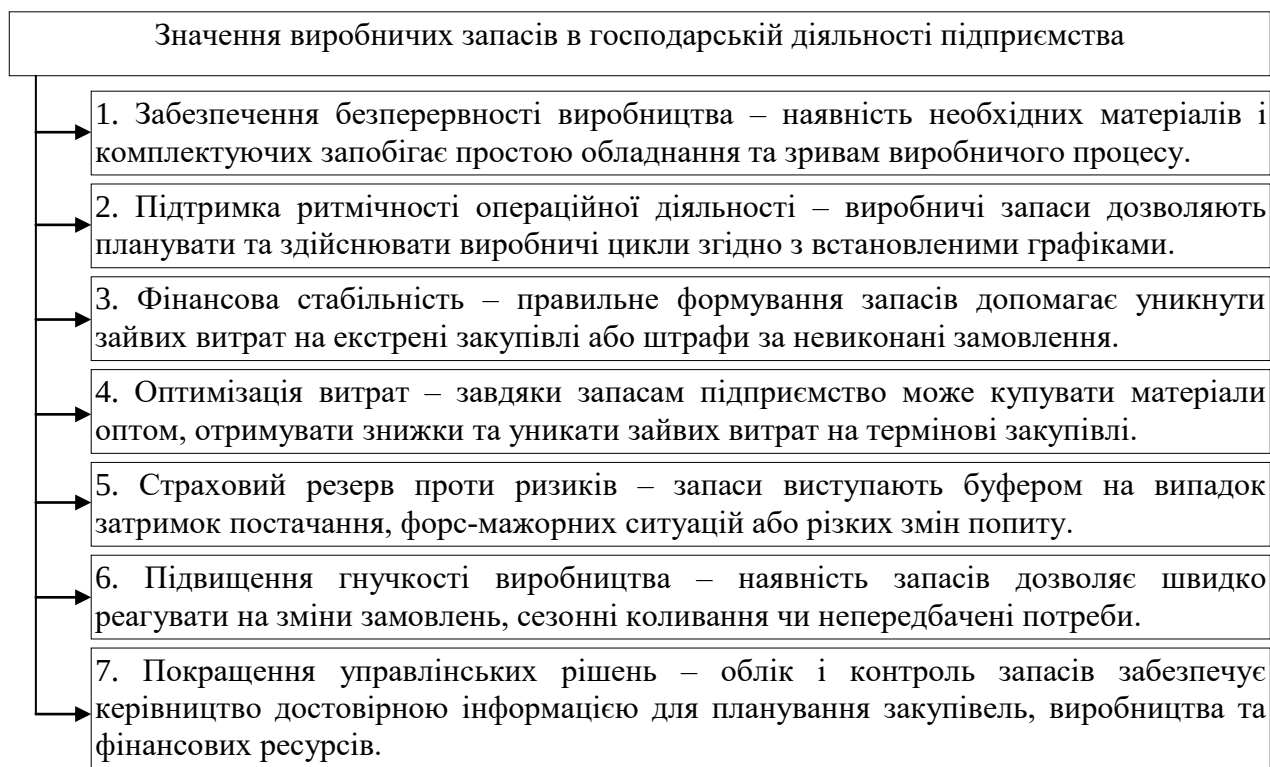

Рис. 1.2. Значення виробничих запасів в господарській діяльності підприємства

Джерело: складено автором за [14; 28]

Отже, виробничі запаси є невід'ємною складовою матеріальних ресурсів та оборотних активів підприємства, що забезпечує безперервність і ритмічність виробничого процесу. Вони виконують стратегічну роль у підтримці фінансової стабільності та оптимізації витрат на матеріали. Наявність запасів дозволяє створювати страховий резерв і підвищує гнучкість підприємства у реагуванні на зміни попиту або постачання. Раціональне управління виробничими запасами сприяє ефективному використанню ресурсів та підвищенню економічних результатів діяльності. Отже, виробничі запаси є ключовим елементом, що визначає стабільність і результативність господарської діяльності підприємства [28].

Формування та зберігання виробничих запасів потребує значних фінансових ресурсів, причому щорічні витрати на їх підтримку часто перевищують чверть їхньої загальної вартості. Саме тому ефективне управління запасами має ключове значення для зменшення витрат на їх придбання, транспортування та зберігання. Раціональна організація запасів дозволяє підтримувати оптимальний рівень обслуговування виробничого процесу та своєчасно задовольняти потреби підприємства. Водночас це сприяє підвищенню ефективності використання оборотних коштів і скороченню фінансових ризиків, пов'язаних із простоем або надлишками матеріальних цінностей.

Таким чином, виробничі запаси є невід'ємною складовою матеріальних ресурсів і оборотних активів підприємства, що безпосередньо забезпечує безперервність виробничого процесу. Вони формують матеріальну основу для виготовлення продукції, виконання робіт та надання послуг. Раціональне формування запасів дозволяє підтримувати ритмічність операційної діяльності та уникати простоїв у виробництві. Виробничі запаси виконують функцію страхового резерву, захищаючи підприємство від ризиків, пов'язаних із затримками постачання або різкими змінами попиту. Крім того, контроль і облік запасів забезпечують достовірну інформацію для управлінських рішень і планування ресурсів.

1.2. Класифікація, визнання та оцінка виробничих запасів на підприємстві

В сучасних умовах виробничі запаси – це продукція виробничо-технічного призначення, яка знаходиться на підприємствах і використовується для забезпечення безперервності виробничого процесу. Вони включають сировину, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби, паливо, запасні частини та інші матеріальні цінності, необхідні для виготовлення продукції або виконання робіт. Такі запаси перебувають у розпорядженні підприємства до моменту їх фактичного використання і повністю або частково переносять свою вартість на собівартість продукції [5].

Наявність виробничих запасів дозволяє підприємству планувати виробничі цикли, уникати простоїв і своєчасно виконувати замовлення споживачів. Вони також виконують функцію страхового резерву, забезпечуючи підприємство ресурсами в умовах непередбачених затримок постачання або сезонних коливань попиту. Крім того, виробничі запаси впливають на фінансові результати діяльності, оскільки їх ефективне використання сприяє зниженню витрат і підвищенню економічної ефективності виробництва.

Класифікація виробничих запасів на підприємстві є необхідною для організації ефективного обліку, контролю та управління ресурсами, а також для забезпечення своєчасного забезпечення виробництва необхідними матеріалами. Вона дозволяє систематизувати запаси за їх видом, призначенням, вартістю, оборотністю та ступенем важливості для виробничого процесу. Завдяки цьому керівництво підприємства отримує можливість планувати закупівлі, визначати оптимальні обсяги запасів і уникати надлишків або дефіциту матеріалів [32].

Класифікація також сприяє проведенню якісного аналізу використання запасів, оцінці їх ефективності та визначенню напрямів оптимізації виробничого процесу. Вона полегшує контроль за збереженням матеріальних ресурсів, зменшує ризики псування, втрат або крадіжок. Крім того, правильна систематизація запасів дозволяє більш точно розраховувати собівартість

продукції та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо планування виробництва і фінансових ресурсів підприємства.

Одиницею обліку запасів у бухгалтерії зазвичай є конкретне найменування або однорідна група матеріалів. Для зручності управління та контролю такі групи поділяються на підгрупи, а всередині них виділяються окремі види, сорти, марки, типорозміри та інші характеристики. Для систематизації запасів підприємства створюють номенклатуру-цінник - упорядкований перелік усіх матеріалів, що використовуються, у якому кожному найменуванню, сорту та розміру присвоюється унікальний номенклатурний номер (шифр), зазначається одиниця виміру та ціна [42].

Даний номенклатурний номер обов'язково вказується у всіх документах, що фіксують надходження, витрачання та рух запасів. Це дозволяє уникнути помилкового оприбуткування або списання матеріалів (пересортиці) та забезпечує точний контроль за їх використанням. Крім того, при автоматизованому обліку номенклатурний номер виступає як код, за яким можна визначити синтетичний рахунок, субрахунок, групу запасів, їх найменування, сорт і розмір. Такий підхід забезпечує системність обліку та спрощує аналітичну обробку інформації щодо наявності та руху виробничих матеріалів.

В економічній літературі найчастіше зустрічаються різні класифікації виробничих запасів (рис. 1.3).

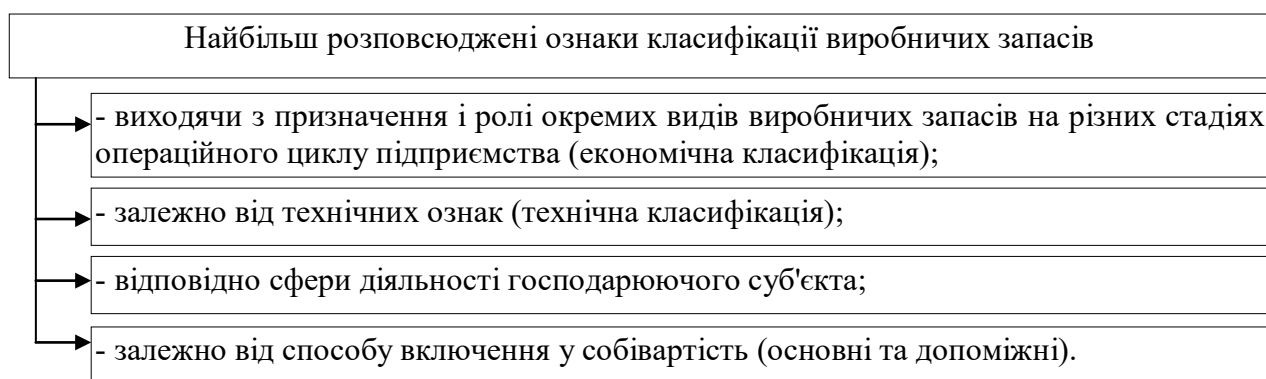

**Рис. 1.3. Найбільш розповсюджені ознаки класифікації
виробничих запасів**

Джерело: складено автором за [53; 62]

У відповідності до положень НП(С)БО 9 «Запаси» № 246 від 20.10.99 р. під «запасами розуміють активи які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продукту виробництва, утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством» [47].

Місце виробничих запасів у структурі запасів підприємства у відповідності до положень НП(С)БО 9 «Запаси» представлено на рис. 1.4.

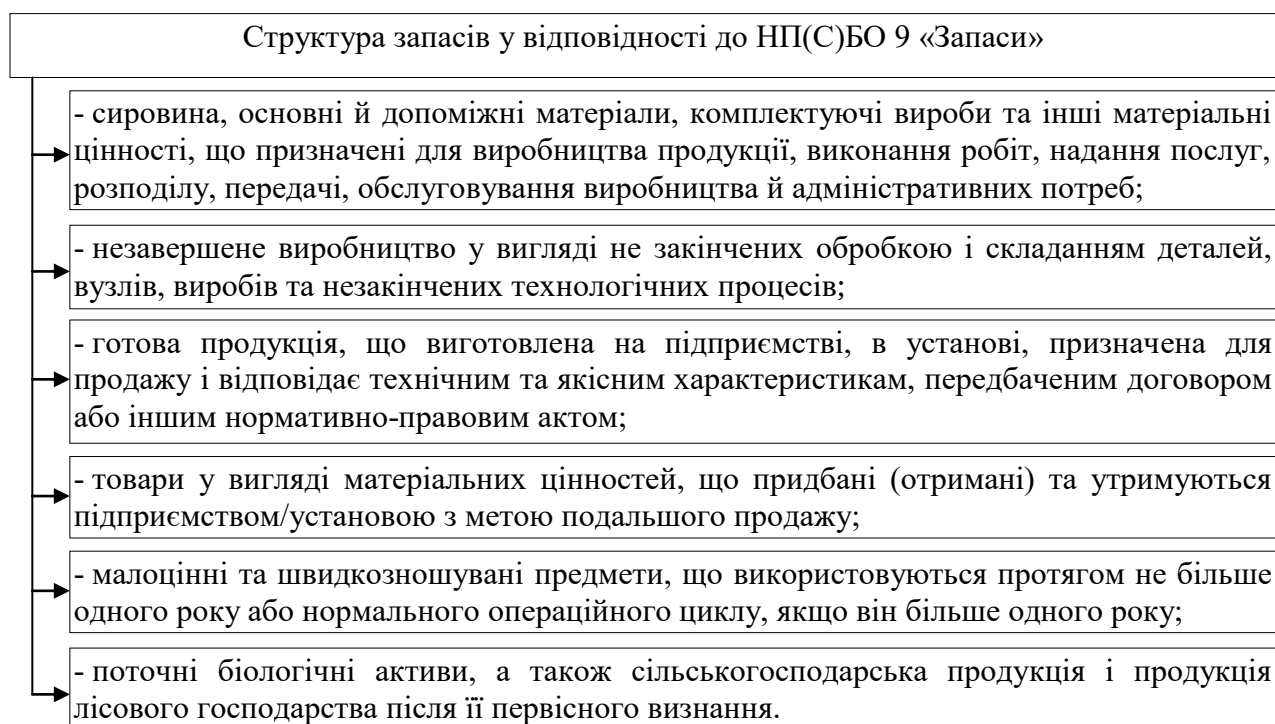

Рис. 1.4. Місце виробничих запасів у структурі запасів підприємства у відповідності до положень НП(С)БО 9 «Запаси»

Джерело: складено автором за [47]

Досить детально класифікація виробничих запасів представлена у Плані рахунків, який визначає порядок обліку матеріальних цінностей та регламентує відображення їх на бухгалтерських рахунках. Він забезпечує систематизацію запасів за їх видами, призначенням та обліковими групами, що дозволяє впорядкувати процес їх надходження, зберігання та списання. Завдяки Плану рахунків кожен вид запасів має чітко визначене місце в обліковій системі, що

полегшує контроль, аналіз і формування фінансової звітності [55].

Крім того, використання уніфікованих рахунків дозволяє уникати дублювання записів, помилок у відображенні руху матеріальних ресурсів і сприяє достовірності даних про наявність та використання запасів. Це є особливо важливим для великих підприємств, де обсяги виробничих матеріалів значні і потребують автоматизованого та структурованого обліку. Таким чином, План рахунків слугує основою для організації ефективного обліку виробничих запасів і управління ними.

Структура виробничих запасів згідно діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку представлена на рис. 1.5.

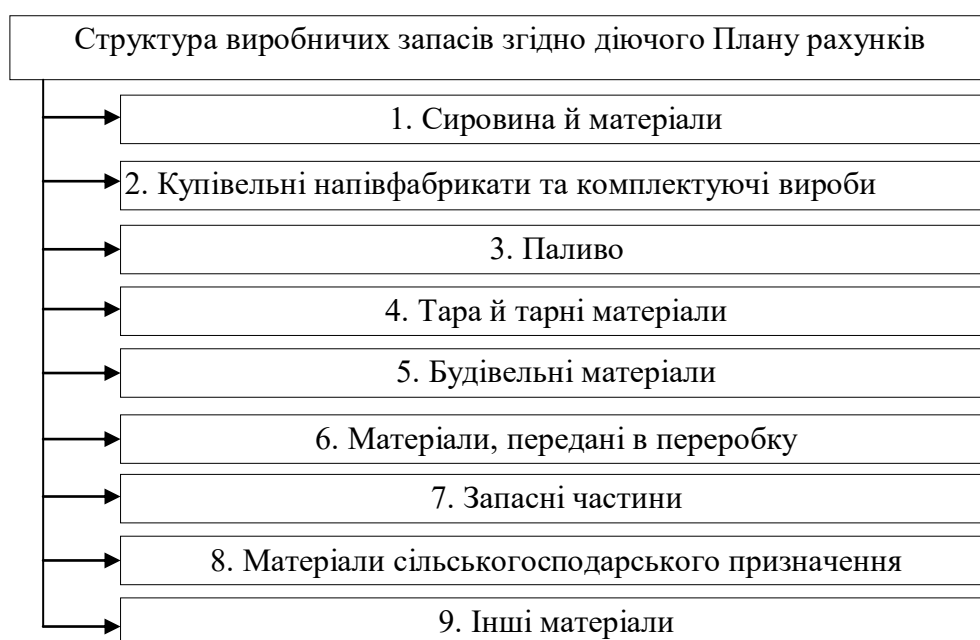

**Рис. 1.5. Структура виробничих запасів згідно діючого
Плану рахунків бухгалтерського обліку**

Джерело: складено автором за [54]

Виробничі запаси обліковуються та оцінюються у натуральних, умовно-натуральних та вартісних вимірниках, що дозволяє здійснювати комплексний контроль за їх наявністю та рухом. Вони є важливим фактором забезпечення матеріально-технічної безпеки підприємства, гарантують безперебійну роботу виробничих процесів і виконують функцію своєрідної «страховки» виробництва у разі непередбачених перебоїв постачання або змін у попиті.

Розмір виробничого запасу визначається рядом ключових факторів, серед яких [14; 28]:

1. Особливості виробничого процесу – складність технології та тривалість циклів виготовлення продукції;
2. Наявність та надійність постачальників – стабільність поставок і час доставки матеріалів;
3. Обсяги виробництва та сезонність – планові потреби підприємства та коливання виробничих навантажень;
4. Фінансові можливості підприємства – наявність оборотних коштів для придбання та зберігання запасів;
5. Умови зберігання та транспортування – терміни придатності, складські площі, вимоги до зберігання;
6. Рівень ризиків і стратегія підприємства – готовність до непередбачуваних ситуацій та необхідність формування страхового резерву.

Отже, визначення оптимального обсягу виробничих запасів потребує комплексного підходу, що враховує технологічні, економічні та організаційні аспекти діяльності підприємства.

Визнання та оцінка виробничих запасів на підприємстві здійснюється відповідно до положень НП(С)БО 9 «Запаси». Запаси вважаються активом, якщо існує висока ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від їх використання, а їхня вартість може бути достовірно визначена. При цьому попередня оплата за запаси не визнається запасами, оскільки в такому випадку формується заборгованість постачальника перед підприємством [47].

До складу запасів підприємство включає [47]:

- власні матеріальні цінності, що перебувають на складах, у виробничих цехах або магазинах і повністю контролюються підприємством;
- власні запаси, контроль над якими обмежений;
- запаси, що перебувають у дорозі, якщо за умовами договору право власності на них вже перейшло підприємству;

- невідфактуровані поставки.

Не включаються до складу запасів [47]:

- матеріали, передані на переробку;
- цінності, прийняті на відповідальне зберігання;
- товари, передані на комісію;
- цінності, отримані за договорами схову або в довірче управління;
- попередня оплата за матеріальні цінності.

Такий підхід забезпечує точність обліку, контроль за наявністю та рухом виробничих запасів, а також правильне відображення їх у фінансовій звітності підприємства.

Порядок формування первісної вартості запасів, що надійшли на підприємство, наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

**Порядок формування первісної вартості запасів відповідно до положень
НП(С)БО 9 «Запаси»**

Спосіб надходження запасів	Порядок формування первісної вартості
Придбані за плату	Вартість включає ціну придбання плюс податки, що не відшкодовуються, митні збори, витрати на транспортування, завантаження та розвантаження, страхування під час доставки.
Виготовлені власними силами	Первісна вартість визначається на основі виробничої собівартості, що включає витрати на матеріали, заробітну плату, відрахування на соціальні заходи та інші виробничі витрати.
Внесені до статутного капіталу	Вартість визначається на основі оцінки, проведеної відповідно до законодавства або договору про внесення, що відображає економічну вигоду для підприємства.
Отримані безоплатно	Первісна вартість визначається за ринковою ціною аналогічних запасів на дату надходження.
Отримані в результаті обміну на подібні запаси	Вартість визначається на основі ціни обміну, яка, як правило, відповідає ринковій вартості одержаних запасів.
Отримані в результаті обміну на неподібні запаси	Первісна вартість визначається за ринковою вартістю одержаних запасів; різниця між обмінними активами та ринковою вартістю відображається як прибуток або збиток від операції.

Джерело: складено автором за [47]

Відповідно до НП(С)БО 9 до первісної вартості запасів не включаються:

- наднормативні втрати і нестачі запасів, проценти за користування

позиками;

- витрати на збут;
- загальногосподарські та інші подібні витрати, безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою [47].

Оцінка виробничих запасів, поряд із їх визнанням та класифікацією, відіграє ключову роль у господарській діяльності підприємства. Вона дозволяє визначити реальну вартість матеріальних ресурсів, що перебувають на балансі, і забезпечує достовірність бухгалтерської та управлінської інформації. Правильна оцінка запасів є необхідною для формування фінансової звітності, контролю за використанням матеріалів та планування виробничих витрат.

Крім того, точне визначення вартості запасів дозволяє оцінювати ефективність їх використання, уникати перевитрат і забезпечувати оптимальні рівні запасів на складах. Оцінка запасів також є основою для здійснення аналітичних розрахунків, планування закупівель і прийняття управлінських рішень щодо обіговості та поповнення матеріальних ресурсів. Таким чином, разом із визнанням і класифікацією, оцінка запасів забезпечує економічну ефективність і фінансову стабільність підприємства.

Для оцінки балансової вартості запасів при відпуску у виробництво, при продажу та іншому вибутті запасів застосовується один із таких методів, наведених у п. 16 НП(С)БО 9 [47]:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці продукції;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Для того, щоб правильно обрати метод, який краще за все застосувати щодо списання виробничих запасів та відобразити в економічній політиці, необхідно зробити розрахунок результатів списання одних і тих самих запасів різними методами.

Характерні ознаки методів оцінки запасів на підприємстві наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Характерні ознаки методів оцінки запасів на підприємстві

Метод оцінки запасів	Характерні ознаки
Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці продукції	Кожна одиниця запасу оцінюється за фактичною вартістю придбання або виготовлення; застосовується для дорогих, унікальних або малооб'ємних матеріалів.
Середньозваженої собівартості	Вартість запасів визначається як середня величина фактичних витрат на придбання або виготовлення всіх одиниць запасів; забезпечує згладжування коливань цін при надходженні матеріалів у різний час.
Собівартості перших за часом надходження (ФІФО)	Вартість використаних запасів формується за ціною найперших придбаних одиниць; нові надходження враховуються у залишку, що спрощує контроль старіння матеріалів.
Нормативних затрат	Запаси оцінюються за встановленими нормами витрат матеріалів і цін на них; застосовується для стандартизованих матеріалів, де легко визначити нормативні показники.
За ціною продажу	Вартість запасів визначається на основі очікуваної ціни продажу мінус витрати на реалізацію; використовується рідко, здебільшого для товарів, що плануються до швидкого продажу.

Джерело: складено автором за [47; 62]

Таким чином, визначені загальні методи оцінки виробничих запасів на підприємстві дозволяють визначити їхню первісну вартість для обліку та аналізу ефективності використання. Кожен метод має свої особливості та доцільність застосування залежно від виду запасів, обсягу та специфіки виробництва. Методи ідентифікованої та нормативної собівартості забезпечують точну оцінку дорогих або стандартизованих матеріалів, тоді як середньозважена та ФІФО дозволяють враховувати коливання цін при надходженні запасів. Використання оцінки за ціною продажу доцільне для швидкоореалізованих товарів і запасів комерційного характеру. Загалом, правильний вибір методу оцінки запасів сприяє достовірності облікових даних, оптимізації витрат і підвищенню економічної ефективності обліку запасів підприємства.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві

Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами відіграє ключову роль у забезпеченні ефективної господарської діяльності підприємства. Воно визначає правила і процедури ведення бухгалтерського обліку, оцінки та контролю матеріальних ресурсів, що гарантує достовірність фінансової інформації. Чітко встановлені стандарти дозволяють уніфікувати облік запасів, спрощують перевірку документів та забезпечують прозорість операцій [14; 56].

Правове регулювання є основою для планування, аналітики та управління виробничими процесами, оскільки на його підставі формуються норми обліку, методики оцінки та порядок внутрішнього контролю. Воно сприяє мінімізації фінансових ризиків, запобігає помилкам у документах і випадкам зловживань. Крім того, дотримання нормативних вимог підвищує довіру інвесторів, партнерів та контролюючих органів до діяльності підприємства.

Особливо важливим є регулювання аудиту запасів, що дозволяє оцінити реальну наявність матеріалів, їх стан та ефективність використання. Завдяки цьому підприємство може своєчасно виявляти недоліки у зберіганні чи обліку та вживати заходів для їх усунення. Таким чином, нормативно-правове регулювання обліку та аудиту виробничих запасів забезпечує стабільність, прозорість і економічну ефективність діяльності підприємства.

Характеристика основних напрямів та аспектів нормативно-правового регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємствах України включає наступне [44; 46; 66]:

1. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту виробничих запасів на підприємствах України забезпечує системність, достовірність і прозорість ведення бухгалтерського обліку матеріальних ресурсів. Основним документом у цій сфері є НП(С)БО 9 «Запаси» [47], який встановлює правила визнання запасів активами, порядок їх класифікації та оцінки. Запаси визнаються

активами лише за умови, що існує ймовірність отримання економічних вигод у майбутньому та їх вартість може бути достовірно визначена. Документ регламентує формування первісної вартості запасів, що надходять на підприємство, і передбачає можливість використання різних методів оцінки, таких як ідентифікована собівартість одиниці продукції, середньозважена собівартість, метод ФІФО, нормативні затрати або оцінка за ціною продажу.

2. Нормативно-правові акти визначають порядок класифікації виробничих запасів, поділ їх на групи, підгрупи, види, сорти, марки і типорозміри, що дозволяє забезпечити ефективний облік та контроль над матеріальними ресурсами. Внутрішній документообіг та облік запасів також регламентується: це включає первинні документи, такі як накладні, акти приймання, облікові картки та журнали, які фіксують надходження, витрачання та рух матеріальних цінностей. Особлива увага приділяється запасам, що перебувають у дорозі, на відповідальному зберіганні, внесені до статутного капіталу, отримані безоплатно або в результаті обміну, оскільки для кожного з цих випадків передбачено чіткі правила обліку та оцінки.

3. Нормативно-правове регулювання також включає правила оцінки запасів та відображення їх у фінансовій звітності, що дозволяє забезпечити достовірність і порівнянність бухгалтерських даних. Вартість запасів відображається у балансі, звіті про фінансові результати та в примітках до річної фінансової звітності. Це є важливим для планування виробничих витрат, контролю використання ресурсів і прийняття управлінських рішень.

4. Аудит виробничих запасів проводиться на основі законодавства України та стандартів аудиту і передбачає перевірку наявності та стану матеріальних ресурсів, правильності документального оформлення, відповідності облікових даних фактичним залишкам, дотримання методів оцінки та правильності відображення в звітності. Аудитори також оцінюють ефективність управління запасами, виявляють випадки пересортиці, псування, невиправданого списання та інших порушень.

5. Нормативно-правові акти визначають систему внутрішнього контролю

та відповідальність працівників за збереження запасів і достовірність обліку. Це включає проведення регулярних інвентаризацій, звірку залишків, перевірку первинних і аналітичних документів. Порушення правил обліку чи аудиту може призводити до фінансових санкцій, штрафів або адміністративної відповідальності, що підкреслює важливість дотримання норм і процедур.

Таким чином, нормативно-правове регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами є комплексним і охоплює всі аспекти управління матеріальними ресурсами: від їх визнання та класифікації до оцінки, контролю, відображення у звітності та аудиту. Виконання цих норм забезпечує прозорість, точність і економічну ефективність діяльності підприємства, дозволяє оптимізувати використання ресурсів і підвищити довіру до фінансової звітності з боку партнерів, інвесторів і контролюючих органів.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про товарно-виробничі запаси та розкриття їх у фінансовій звітності визначають відповідні нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [57]. Закон визначає загальні принципи ведення бухгалтерського обліку на підприємствах, включаючи облік виробничих запасів. Він встановлює вимогу ведення обліку на основі достовірних документів та своєчасного відображення всіх господарських операцій. Закон регламентує складання фінансової звітності та порядок її подання. Він визначає права та обов'язки підприємств у сфері бухгалтерського обліку, включаючи збереження і контроль запасів. Закон передбачає відповідальність за порушення правил ведення обліку. Він забезпечує єдині підходи до оцінки, класифікації та відображення запасів у бухгалтерії. Документ підкреслює необхідність забезпечення достовірності фінансових даних для управління та аналізу. Закон визначає принципи обліку активів і зобов'язань, що включає матеріальні запаси. Він регламентує порядок перевірки та контролю облікових даних. Загалом, цей закон створює базу для системного та прозорого обліку виробничих запасів.

2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську

діяльність» [56]. Закон встановлює порядок проведення аудиту фінансової звітності, у тому числі щодо запасів підприємства. Він визначає права і обов'язки аудиторів та аудиторських фірм. Закон регламентує процедури перевірки достовірності облікових даних. Він передбачає оцінку відповідності обліку запасів нормативним вимогам та стандартам. Документ визначає, що аудит включає перевірку наявності, стану та руху запасів. Закон регламентує порядок складання аудиторського висновку і його зміст. Він підкреслює необхідність незалежності аудитора при перевірці матеріальних ресурсів. Аудитори оцінюють ефективність управління запасами та наявність ризиків. Закон визначає вимоги до звітності аудиторів перед контролюючими органами. Він забезпечує підвищення прозорості та достовірності фінансової інформації для користувачів.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [59]. НП(С)БО 1 встановлює загальні принципи підготовки та представлення фінансової звітності. Стандарт визначає вимоги до достовірності, повноти та об'єктивності інформації про активи та запаси. Він регламентує порядок відображення матеріальних ресурсів у балансі та звіті про фінансові результати. НП(С)БО 1 визначає принципи оцінки запасів на дату балансу. Стандарт підкреслює необхідність розкриття інформації про методи обліку та оцінки запасів у примітках. Він забезпечує порівнянність фінансових звітів підприємств. НП(С)БО 1 регламентує відображення змін у вартості запасів у звітності. Стандарт визначає правила визнання доходів і витрат, пов'язаних із запасами. Він регламентує порядок коригування фінансових показників у разі виявлення помилок у обліку запасів. Загалом, НП(С)БО 1 забезпечує структуроване і прозоре представлення інформації про запаси у фінансовій звітності.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [32]. Інструкція регламентує застосування Плану рахунків для обліку всіх господарських операцій, включаючи запаси. Вона визначає

синтетичні та аналітичні рахунки для відображення матеріальних ресурсів. Документ встановлює правила ведення обліку надходження, списання та руху запасів. Інструкція визначає порядок обліку запасів, що перебувають у дорозі, на відповідальному зберіганні або внесені до статутного капіталу. Вона регламентує взаємозв'язок між рахунками та підрозділами підприємства. Документ визначає порядок відображення вартості запасів на бухгалтерських рахунках. Інструкція передбачає порядок інвентаризації та контролю за наявністю матеріалів. Вона забезпечує достовірність облікових даних для складання фінансової звітності. Інструкція дозволяє уніфікувати облік запасів на різних підприємствах. Загалом, вона є практичним інструментом для систематизації і контролю обліку матеріальних ресурсів.

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [47]. НП(С)БО 9 регламентує визнання, оцінку, класифікацію та облік виробничих запасів. Стандарт визначає критерії визнання запасів активами. Він встановлює методи оцінки первісної вартості та порядку переоцінки. НП(С)БО 9 визначає облік запасів, що перебувають у дорозі, на відповідальному зберіганні або отриманих безоплатно. Стандарт регламентує відображення змін вартості запасів у фінансовій звітності. Він підкреслює необхідність контролю за правильністю документального оформлення операцій із запасами. НП(С)БО 9 встановлює вимоги до розкриття інформації про запаси у примітках до звітності. Стандарт забезпечує достовірність і порівнянність фінансових даних. Загалом, він є основою для організації ефективного обліку і контролю за виробничими запасами.

Загальна характеристика НП(С)БО 9 «Запаси» представлена на рис. 1.6.

6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) «Запаси» [43]. МСБО 2 встановлює міжнародні принципи обліку і оцінки запасів. Стандарт визначає, що запаси визнаються активами, якщо вони очікуються для використання або продажу. Він регламентує визначення первісної вартості запасів і методи оцінки, включаючи ФІФО, середньозважену та собівартість одиниць. МСБО 2 встановлює правила відображення знецінення запасів.

Рис. 1.6. Характеристика НП(С)БО 9 «Запаси»

Джерело: складено автором за [47]

Стандарт визначає порядок відображення запасів у фінансовій звітності та примітках. Він забезпечує порівнянність і достовірність облікових даних на міжнародному рівні. МСБО 2 регламентує облік запасів у разі обміну або безоплатного отримання. Стандарт підкреслює необхідність контролю за ефективністю використання матеріалів. Він також визначає порядок визнання витрат, пов'язаних із запасами, у собівартості продукції. Загалом, МСБО 2 забезпечує єдині міжнародні підходи до обліку запасів, що сприяє прозорості та надійності фінансової інформації [47].

Основні напрями подальшого розвитку нормативно-правового регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами на

підприємстві зумовлені потребою забезпечити більшу прозорість, достовірність і ефективність управління матеріальними ресурсами [42; 54]:

1. Передбачається гармонізація національних стандартів обліку з міжнародними МСБО/IFRS, що дозволить забезпечити порівнянність фінансової звітності на міжнародному рівні та полегшить доступ підприємств до зовнішніх інвестицій.

2. Важливим напрямом є розширення методичних рекомендацій щодо оцінки та переоцінки запасів, включаючи нові підходи до обліку знецінення, використання середньозважених, ФІФО та інших методів, що враховують ринкові коливання цін.

3. Розвиток нормативно-правової бази передбачає посилення вимог до внутрішнього контролю та аудиту запасів, зокрема через автоматизацію обліку та використання електронних систем документообігу.

4. Перспективним напрямом є вдосконалення порядку розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності, що дозволить підвищити прозорість діяльності підприємств для інвесторів, кредиторів та контролюючих органів.

5. Очікується розвиток стандартів обліку для специфічних категорій запасів, таких як оборотні матеріали, запаси у дорозі, страхові резерви або запаси, отримані в результаті обміну та безоплатно.

6. Законодавство та стандарти поступово адаптуються до нових технологій і цифровізації обліку, що передбачає використання електронних систем обліку, QR- або RFID-кодування запасів, а також інтеграцію з ERP-системами.

7. Особлива увага приділяється підвищенню ефективності аудиту запасів, впровадженню методик ризик-орієнтованого аудиту та аналітичного контролю.

Таким чином, подальший розвиток нормативно-правового регулювання спрямований на забезпечення точності, достовірності та оперативності інформації про запаси, оптимізацію використання матеріальних ресурсів, мінімізацію фінансових ризиків та підвищення економічної ефективності підприємств.

Висновки до розділу 1

Детальне вивчення економічної природи матеріальних ресурсів є необхідною передумовою вдосконалення системи управління виробничими запасами та підвищення загальної ефективності функціонування підприємства. Виробничі запаси - це частина оборотних активів підприємства, яка включає матеріальні ресурси, призначені для використання у процесі виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг, а також для управлінських потреб

Раціональне формування запасів дозволяє підтримувати ритмічність операційної діяльності та уникати простоїв у виробництві. Виробничі запаси виконують функцію страхового резерву, захищаючи підприємство від ризиків, пов'язаних із затримками постачання або різкими змінами попиту. Крім того, контроль і облік запасів забезпечують достовірну інформацію для управлінських рішень і планування ресурсів.

Визначені загальні методи оцінки виробничих запасів на підприємстві дозволяють визначити їхню первісну вартість для обліку та аналізу ефективності використання. Кожен метод має свої особливості та доцільність застосування залежно від виду запасів, обсягу та специфіки виробництва. Використання оцінки за ціною продажу доцільне для швидкоореалізованих товарів і запасів комерційного характеру. Загалом, правильний вибір методу оцінки запасів сприяє достовірності облікових даних, оптимізації витрат і підвищенню економічної ефективності обліку запасів підприємства.

Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами є комплексним і охоплює всі аспекти управління матеріальними ресурсами: від їх визнання та класифікації до оцінки, контролю, відображення у звітності та аудиту. Виконання цих норм забезпечує прозорість, точність і економічну ефективність діяльності підприємства, дозволяє оптимізувати використання ресурсів і підвищити довіру до фінансової звітності з боку партнерів, інвесторів і контролюючих органів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ВІВАД 09»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Об'єктом даного дослідження є відоме деревообробне підприємство ТОВ «ВІВАД 09», розташоване в смт Романів Житомирської області. Це потужне підприємство деревообробної галузі, яке спеціалізується на виробництві широкого спектру продукції з деревини. ТОВ «ВІВАД 09» зареєстроване як юридична особа у формі товариства з обмеженою відповідальністю. Повне найменування підприємства – Товариство з обмеженою відповідальністю «ВІВАД 09», скорочена назва – ТОВ «ВІВАД 09». Підприємство отримало державну реєстрацію 21 вересня 2009 року та має код ЄДРПОУ 36311007. Статус юридичної особи підтверджує, що компанія не перебуває в процесі припинення, а розмір статутного капіталу становить 63 000 грн. Керівництво компанією здійснюють уповноважені особи – Ходак Ігор Євгенович та Кисільова Галина Мечиславівна.

Основна діяльність підприємства належить до лісопильного та стругального виробництва (КВЕД 16.10). Додатково компанія займається виготовленням фанери, дерев'яних плит і панелей, щитового паркету та інших будівельних дерев'яних конструкцій і столярних виробів (КВЕД 16.21–16.23). Юридична адреса підприємства: Україна, Житомирська область, Житомирський район, смт Романів, вул. Заводська, буд. 26.

Основною метою господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09» є виробництво та реалізація виробів з деревини широкого асортименту та найкращої якості.

Предметом діяльності ТОВ «ВІВАД 09» згідно його статуту є [52]:

– виробництво і реалізація виробів з деревини;

- консультації в галузі технології виробництва виробів з деревини;
- оптова, роздрібна та виїзна торгівля;
- виконання посередницьких, комерційних, дилерських та дистриб'юторських послуг виробничого і невиробничого характеру, здійснення угод по експорту – імпорту;
- розробка і практичне здійснення спільних з зарубіжними інвесторами проектів і комерційних ініціатив;
- сприяння залученню іноземних інвестицій на Україну;
- сприяння іноземним інвесторам в розміщенні капіталу;
- залучення в економіку України інвестицій ведучих фірм-виробників виробів з деревини тощо.

ТОВ «ВІВАД 09» займає провідні позиції серед деревообробних підприємств Житомирської області та розташоване в смт Романів. Історія компанії почалася у 1994 році з невеликої команди з 15 працівників, які займалися заготівлею та первинною обробкою деревини. На початковому етапі діяльність підприємства обмежувалася виробництвом пиломатеріалів і дубових обрізків для місцевого ринку. Уже на початку 2000-х років, завдяки поступовому збільшенню обсягів виробництва, компанія розширила свої потужності, збудувавши нові цехи для шпонування дерев'яних заготовок. Впровадження сучасної автоматизованої лінії обробки деревини дозволило підвищити продуктивність і покращити якість продукції.

До середини 2000-х років ТОВ «ВІВАД 09» почало активно застосовувати стандартизацію та контроль якості, що сприяло зміцненню довіри споживачів. У 2010 році підприємство запустило лінію з переробки обаполу, що стало першим кроком до екологізації виробництва та впровадження безвідходних технологій. Асортимент продукції поступово розширився і нині включає ламелі, індустриальний і мозаїчний паркет, штучний паркет, паливні брикети та інші пиломатеріали.

ТОВ «ВІВАД 09» активно працює не лише на внутрішньому ринку – значна частина продукції експортується до країн ближнього зарубіжжя. Висока

якість і натуральність матеріалів забезпечили підприємству визнання серед партнерів і споживачів. З ростом компанії збільшилася й чисельність персоналу, яка сьогодні становить близько 800 осіб. Протягом останніх років підприємство впроваджує сучасне деревообробне обладнання, включаючи верстати та лісопильні рами, що підвищує обсяги виробництва і ефективність технологічних процесів. Крім того, ТОВ «ВІВАД 09» приділяє значну увагу екологічності виробництва, мінімізації відходів і постійному вдосконаленню процесів переробки деревини. Особливу увагу компанія також приділяє навчанню і підвищенню кваліфікації персоналу, що дозволяє підтримувати високу продуктивність і якість продукції.

Стратегічні переваги компанії ТОВ «ВІВАД 09» на ринку виробів із деревини можна виділити за кількома ключовими напрямками:

1. Висока якість продукції – завдяки сучасним технологіям обробки деревини, автоматизованим лініям і суворому контролю якості, вироби відповідають міжнародним стандартам і очікуванням споживачів.

2. Широкий асортимент продукції – компанія виготовляє ламелі, індустриальний та мозаїчний паркет, штучний паркет, паливні брикети та інші пиломатеріали, що дозволяє задовольняти потреби різних сегментів ринку.

3. Інноваційне виробництво – постійне впровадження сучасного обладнання та безвідходних технологій підвищує ефективність і екологічність виробництва.

4. Надійність постачання – завдяки добре налагодженій логістиці та оптимізації виробничих процесів компанія забезпечує стабільні обсяги продукції для внутрішнього ринку та експорту.

5. Експортний потенціал – значна частина продукції постачається до країн ближнього зарубіжжя, що зміцнює позиції компанії на міжнародному ринку.

6. Кваліфікований персонал – професійна команда, регулярне підвищення кваліфікації та навчання працівників забезпечують високу продуктивність і якість продукції.

7. Репутація та довіра споживачів – багаторічна діяльність і стабільність

підприємства формують позитивний імідж на ринку і лояльність клієнтів.

Організаційна структура ТОВ «ВІВАД 09» представлена на рис. 2.1.

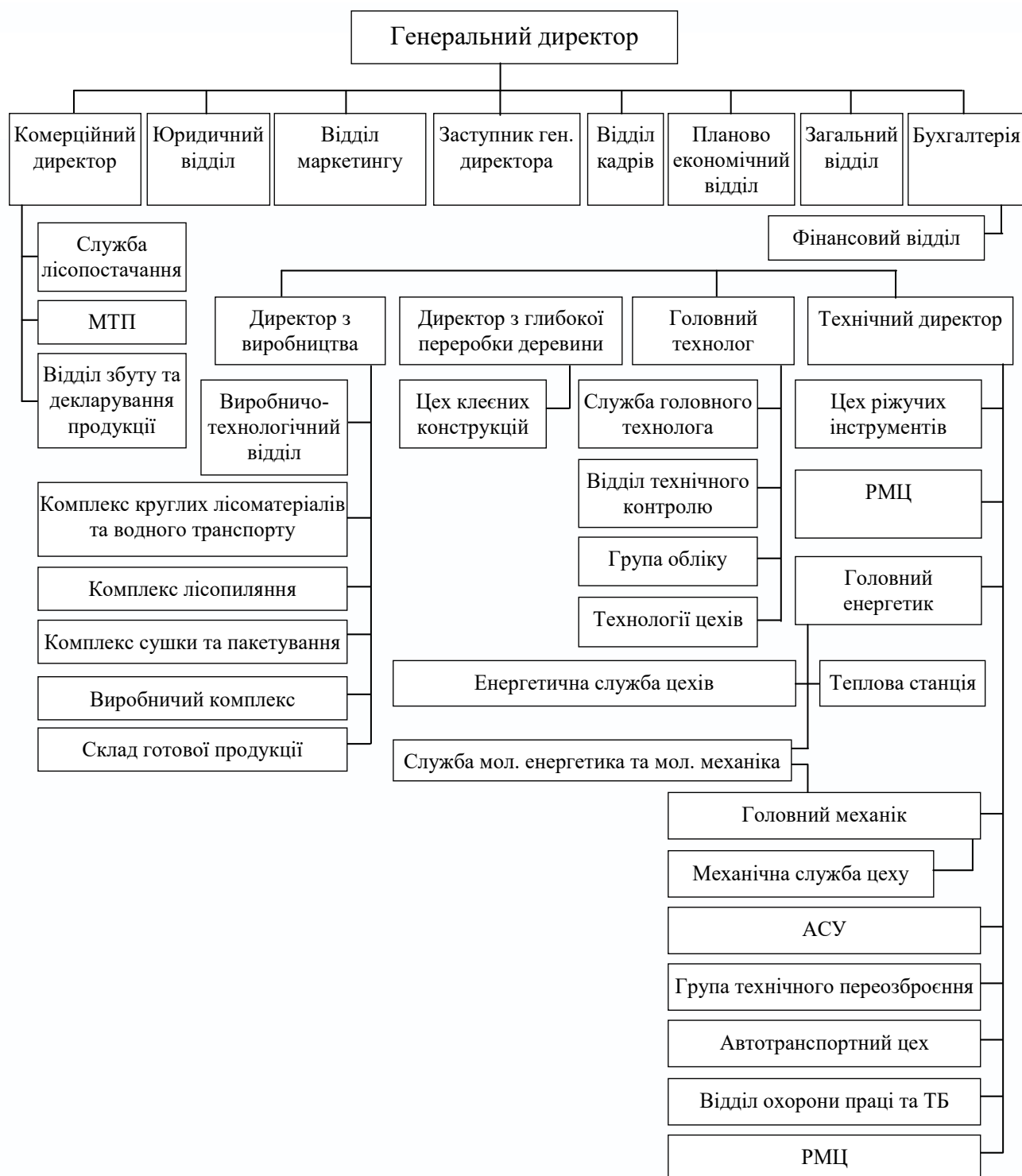

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Організаційна структура ТОВ «ВІВАД 09» побудована за принципом вертикальної ієрархії, що забезпечує чітке розмежування повноважень і

контроль за всіма напрямками діяльності підприємства. На чолі компанії знаходиться директор, який несе відповідальність за стратегічне управління, прийняття ключових рішень і координацію всіх підрозділів. Під безпосереднім керівництвом директора функціонують заступники та керівники основних служб, включаючи виробничий, комерційний, фінансовий, кадровий та технічний блоки.

Основні економічні показники господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09» представлено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09»

Показники	Роки			2025 р. до 2023 р.	
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	+, –	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	50691	46253	57304	6613,00	13,05
Валовий прибуток, тис. грн.	9767	10381	12211	2444,00	25,02
Чистий прибуток, тис. грн.	651	595	548	-103,00	-15,82
Середньооблікова чисельність працівників, осіб.	66	71	75	9,00	13,64
Середньорічна вартість:					
– необоротних активів;	9819,50	10683,00	11576,50	1757,00	17,89
– оборотних активів	4240,00	4894,00	4497,50	257,50	6,07
Фондовіддача, грн.	5,16	4,33	4,95	-0,21	-4,11
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборотів	11,96	9,45	12,74	0,79	6,57
Продуктивність праці, тис. грн.	768,05	651,45	764,05	-3,99	-0,52
Рентабельність господарської діяльності, %	1,28	1,29	0,96	-0,33	x

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз свідчить про зростання чистого доходу від реалізації продукції з 50691 тис. грн у 2023 році до 57304 тис. грн у 2025 році, що становить приріст на 13,05 %. Валовий прибуток також демонструє позитивну динаміку, збільшившись на 25,02 % за три роки, що свідчить про ефективність виробничої діяльності. Водночас чистий прибуток зменшився на 15,82 %, що може бути пов'язано зі збільшенням витрат або податковим навантаженням. Показники продуктивності праці та фондовіддачі залишаються відносно стабільними, хоча

спостерігається незначне зниження фондівдачі на 4,11 %, що потребує оптимізації використання активів.

Для дослідження і оцінки майнового стану ТОВ «ВІВАД 09» за даними фінансової звітності можна використати показники, наведені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка показників майнового стану ТОВ «ВІВАД 09»

Показник	Роки			2025 р. до 2023 р.
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	
Загальна вартість активів (майна), тис.грн.	15769,00	15385,00	16763,00	994,00
Вартість необоротних активів, тис. грн.	10392,00	10974,00	12179,00	1787,00
Вартість оборотних активів, тис. грн.	5377,00	4411,00	4584,00	-793,00
Вартість матеріальних оборотних активів (запасів), тис. грн.	1622,00	1879,00	2293,00	671,00
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	3109,00	2093,00	1893,00	-1216,00
Грошові кошти, тис. грн.	609,00	316,00	268,00	-341,00
Зареєстрований капітал, тис. грн.	1310,00	1310,00	1310,00	0,00
Власний капітал, тис. грн.	9395,00	9159,00	9959,00	564,00
Залучений капітал, тис. грн.	6374,00	6226,00	6804,00	430,00
Довгострокові зобов'язання та забезпечення, тис. грн.	0,00	0,00	0,00	0,00
Короткострокові кредити банків, тис. грн.	3465,00	2157,00	2100,00	-1365,00
Поточні зобов'язання, тис. грн.	6374,00	6226,00	6804,00	430,00
Робочий (чистий оборотний) капітал, тис. грн.	-997,00	-1815,00	-2220,00	-1223,00
Частка власних оборотних активів	-0,19	-0,41	-0,48	-0,30
Коефіцієнт постійності активів	0,66	0,71	0,73	0,07
Коефіцієнт мобільності активів	0,34	0,29	0,27	-0,07
Коефіцієнт співвідношення:				
необоротних і оборотних активів	1,93	2,49	2,66	0,72
оборотних і необоротних активів	0,52	0,40	0,38	-0,14
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,33	0,40	0,38	0,05
Коефіцієнт зносу нематеріальних активів	0,73	0,86	0,91	0,18

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз свідчить про зростання загальної вартості активів з 15769 тис. грн у 2023 році до 16763 тис. грн у 2025 році, що відображає розширення матеріальної бази підприємства. Значно зросла вартість необоротних активів, що свідчить про інвестиції у розвиток виробничих потужностей та модернізацію обладнання, тоді як оборотні активи дещо знизилися через скорочення грошових коштів та дебіторської заборгованості. Вартість матеріальних оборотних активів (запасів) збільшилася на 671 тис. грн, що

свідчить про посилення виробничої готовності підприємства. Незважаючи на зростання власного капіталу, робочий капітал залишається від'ємним, що вказує на перевищення поточних зобов'язань над оборотними активами і потребує підвищеної уваги до ліквідності.

Аналіз ліквідності за даними фінансової звітності ТОВ «ВІВАД 09» представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз ліквідності за даними фінансової звітності ТОВ «ВІВАД 09»

Показник	Роки			2025 р. до 2023 р.
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	
Загальний коефіцієнт покриття (платоспроможності)	0,84	0,71	0,67	-0,17
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,59	0,41	0,34	-0,25
Коефіцієнт незалежної (забезпеченої) ліквідності	0,14	0,17	0,19	0,05
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,10	0,05	0,04	-0,06
Чистий оборотний капітал	-997	-1815	-2220	-1223
Частка оборотних активів в загальній сумі активів	0,34	0,29	0,27	-0,07
Частка виробничих запасів в оборотних активах	0,13	0,19	0,21	0,08

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз ліквідності ТОВ «ВІВАД 09» свідчить про поступове зниження загального коефіцієнта покриття з 0,84 у 2023 році до 0,67 у 2025 році, що вказує на зменшення платоспроможності підприємства. Коефіцієнт швидкої ліквідності також знизився до 0,34 у 2025 році, що свідчить про недостатній рівень ліквідних активів для покриття поточних зобов'язань. Незважаючи на це, коефіцієнт незалежної ліквідності зросли до 0,19, що відображає певну стабілізацію фінансових ресурсів, забезпечених власним капіталом. Абсолютна ліквідність зменшилась до 0,04, що свідчить про обмежену наявність грошових коштів для негайного виконання зобов'язань. Водночас частка виробничих запасів у оборотних активах зросла до 0,21, що свідчить про підвищення готовності підприємства до виробничого процесу, однак це не компенсує нестачу ліквідності.

Аналіз фінансової стійкості за даними фінансової звітності ТОВ «ВІВАД 09» представлено у табл. 2.4.

Аналіз фінансової стійкості за даними фінансової звітності

ТОВ «ВІВАД 09»

Показник	Роки			2025 р. до 2023 р.
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу)	0,60	0,60	0,59	-0,01
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,40	0,40	0,41	0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	1,68	1,68	1,68	0,00
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості	0,40	0,40	0,41	0,01
Коефіцієнт фінансової стійкості (забезпечення загальної заборгованості власним капіталом)	1,47	1,47	1,46	-0,01
Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)	0,68	0,68	0,68	0,00
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом	-0,61	-0,97	-0,97	-0,35
Коефіцієнт маневреності оборотних активів	-0,19	-0,41	-0,48	-0,30
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,11	-0,20	-0,22	-0,12
Коефіцієнт маневреності позикового капіталу	-0,16	-0,29	-0,33	-0,17

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «ВІВАД 09» показує, що коефіцієнт фінансової незалежності зберігається на стабільному рівні близько 0,59–0,60, що свідчить про достатню частку власного капіталу у структурі фінансування. Коефіцієнти концентрації позикового капіталу та поточної заборгованості трохи зросли до 0,41, що відображає незначне збільшення залучених ресурсів. Коефіцієнт фінансової залежності і фінансового левериджу залишаються незмінними, демонструючи стабільність ризиків, пов'язаних із залученням позикових коштів. Водночас коефіцієнти забезпечення запасів власним капіталом та маневреності оборотних і власного капіталу знижуються, що вказує на обмежену здатність підприємства швидко перерозподіляти ресурси та покривати запаси власними коштами. Загалом, ТОВ «ВІВАД 09» зберігає помірну фінансову стійкість, проте потребує підвищення маневреності капіталу та оптимізації використання власних ресурсів для забезпечення гнучкості у фінансовому управлінні.

Показники рентабельності та ефективності господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09» наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Показники рентабельності та ефективності господарської діяльності
ТОВ «ВІВАД 09», %**

Показник	Роки			2025 р. до 2023 р.
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	
Валова рентабельність виробничих витрат	23,87	28,94	27,08	3,21
Рентабельність операційної діяльності	2,65	2,14	2,72	0,07
Рентабельність господарської діяльності	2,39	1,83	2,31	-0,08
Рентабельність підприємства	1,32	1,31	0,98	-0,34
Чиста рентабельність виручки від реалізації продукції	1,28	1,29	0,96	-0,33
Рентабельність активів	4,63	3,82	3,41	-1,22
Рентабельність виручки від операційної діяльності	2,58	2,09	2,65	0,07
Рентабельність власного капіталу	0,07	0,06	0,06	-0,01
Загальна економічна рентабельність	9,27	6,16	9,20	-0,07
Рентабельність реалізації продукції	4,75	4,23	4,92	0,17

Джерело: складено автором за даними підприємства

Таким чином, аналіз показників рентабельності ТОВ «ВІВАД 09» свідчить, що валова рентабельність виробничих витрат зросла з 23,87 % у 2023 році до 27,08 % у 2025 році, що відображає підвищення ефективності використання виробничих ресурсів. Рентабельність операційної діяльності та рентабельність господарської діяльності залишаються стабільними на рівні близько 2–2,7 %, демонструючи помірну прибутковість основної діяльності. Водночас чиста рентабельність виручки та рентабельність підприємства дещо знизилися до 0,96–0,98 %, що свідчить про збільшення витрат або податкового навантаження. Рентабельність активів і власного капіталу зменшилася, що вказує на зниження ефективності використання майна та власних ресурсів.

Загалом, підприємство ТОВ «ВІВАД 09» демонструє стабільну операційну прибутковість і помірну економічну рентабельність, проте потребує підвищення контролю над витратами для збільшення чистого прибутку та ефективності використання активів.

2.2. Формування методики економічного аналізу виробничих запасів підприємства

Економічний аналіз виробничих запасів є важливим інструментом управління діяльністю підприємства та підвищення його фінансової стійкості. Запаси впливають на безперервність виробничого процесу, забезпечуючи наявність необхідних матеріалів у потрібний час. Рациональне управління запасами дозволяє зменшити витрати на їх зберігання та транспортні операції, підвищуючи загальну ефективність підприємства ТОВ «ВІВАД 09». Аналіз виробничих запасів допомагає своєчасно виявляти надлишки або нестачі матеріалів, що сприяє оптимізації закупівель та виробничих планів. Завдяки систематичній оцінці запасів підприємство може контролювати оборотність матеріалів і уникати простоїв у виробництві. Економічний аналіз дозволяє обґрунтовано визначати потребу в запасах, їх нормування та планування витрат [54]. Він сприяє підвищенню ліквідності та фінансової стійкості підприємства ТОВ «ВІВАД 09», оскільки дозволяє ефективніше використовувати обігові кошти.

Виявлення резервів зменшення витрат на зберігання і придбання матеріалів забезпечує економію ресурсів. Аналіз запасів також дозволяє оцінити ефективність роботи постачальників і прийняти рішення щодо вибору оптимальних каналів поставок. Загалом, економічний аналіз виробничих запасів є невід'ємною складовою стратегічного управління підприємством та підвищення його конкурентоспроможності ТОВ «ВІВАД 09».

Аналіз виробничих запасів підприємства ТОВ «ВІВАД 09» має за мету комплексну оцінку ефективності використання матеріальних ресурсів та забезпечення безперебійного виробничого процесу. Він спрямований на визначення оптимального обсягу запасів, виявлення надлишків або нестач, а також на своєчасне планування закупівель і поповнення матеріалів [41].

Метою аналізу є контроль за раціональним розподілом коштів, вкладених у запаси, і зниження витрат на їх зберігання та транспортування. Крім того, він

дозволяє оцінити оборотність запасів і ефективність роботи складів та постачальників. Аналіз виробничих запасів допомагає підвищити ліквідність підприємства та його фінансову стійкість. Він також сприяє своєчасному прийняттю управлінських рішень щодо оптимізації виробничого процесу. Виявлення резервів економії матеріалів і запобігання втратам є додатковою метою такого аналізу. Загалом, аналіз запасів забезпечує ефективне управління ресурсами та підвищує конкурентоспроможність підприємства [41].

Основні завдання економічного аналізу забезпеченості й використання виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» представлено на рис. 2.2.

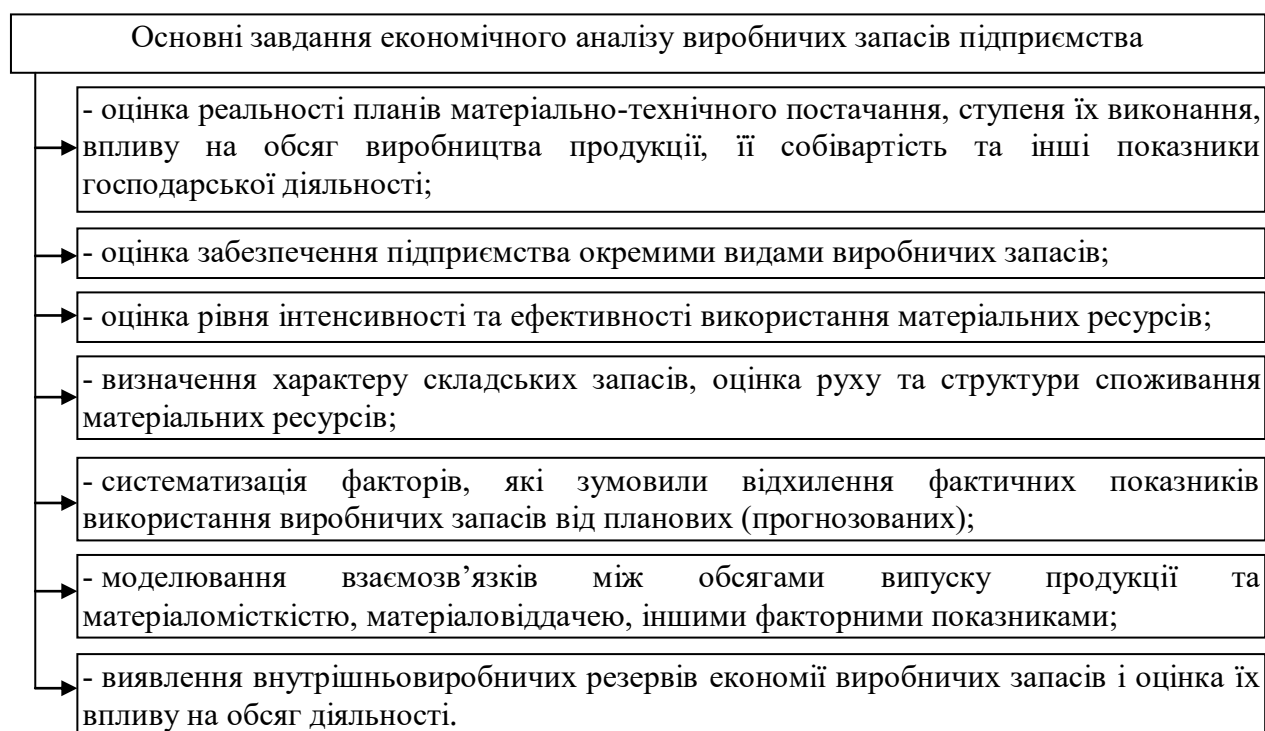

Рис. 2.2. Основні завдання економічного аналізу виробничих запасів підприємства ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: складено автором за [11; 20]

Визначення та аналіз напрямів дослідження виробничих запасів неможливі без формування повноцінної інформаційної бази. Для цього використовуються дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства, що дозволяють отримати достовірну і систематизовану інформацію. Частково дані про структуру та обсяги виробничих запасів містяться у формі фінансової

звітності № 1 (Баланс), де відображаються суми необоротних і оборотних активів, а також у формі № 5 (Примітки до річної фінансової звітності), зокрема у розділі VIII «Запаси» [47].

Крім цього, для повного аналізу використовуються внутрішні облікові документи підприємства, такі як складські картки, журнали обліку надходження і витрачання матеріалів, накладні та акти списання. Поєднання зовнішніх і внутрішніх джерел дозволяє отримати детальну картину стану запасів, їх руху та використання у виробничому процесі. Така інформаційна база є основою для проведення економічного аналізу, визначення резервів оптимізації та підвищення ефективності управління запасами. Вона також дає змогу своєчасно виявляти надлишки або дефіцит матеріальних ресурсів, що сприяє запобіганню простоїв і втрат. Крім того, наявність систематизованих даних забезпечує прозорість обліку та можливість перевірки під час аудиту. Формування повної інформаційної бази є ключовим етапом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і стратегічного планування розвитку підприємства [76].

Об'єктами економічного аналізу виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» є ті, що відображені на рис. 2.3.

До предмета економічного аналізу виробничих запасів належать усі аспекти, що характеризують наявність, рух і використання матеріальних ресурсів на підприємстві. Зокрема, це [75]:

1. Структура запасів – класифікація за видами матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції та допоміжних матеріалів.
2. Обсяги та динаміка запасів – кількість матеріальних ресурсів на початок і кінець звітного періоду, темпи їх збільшення або зменшення.
3. Вартість запасів – первісна, відновлювальна та ринкова вартість, що дозволяє оцінити фінансові вкладення в матеріальні ресурси.
4. Оборотність запасів – тривалість їх перебування на складах та швидкість використання у виробництві.

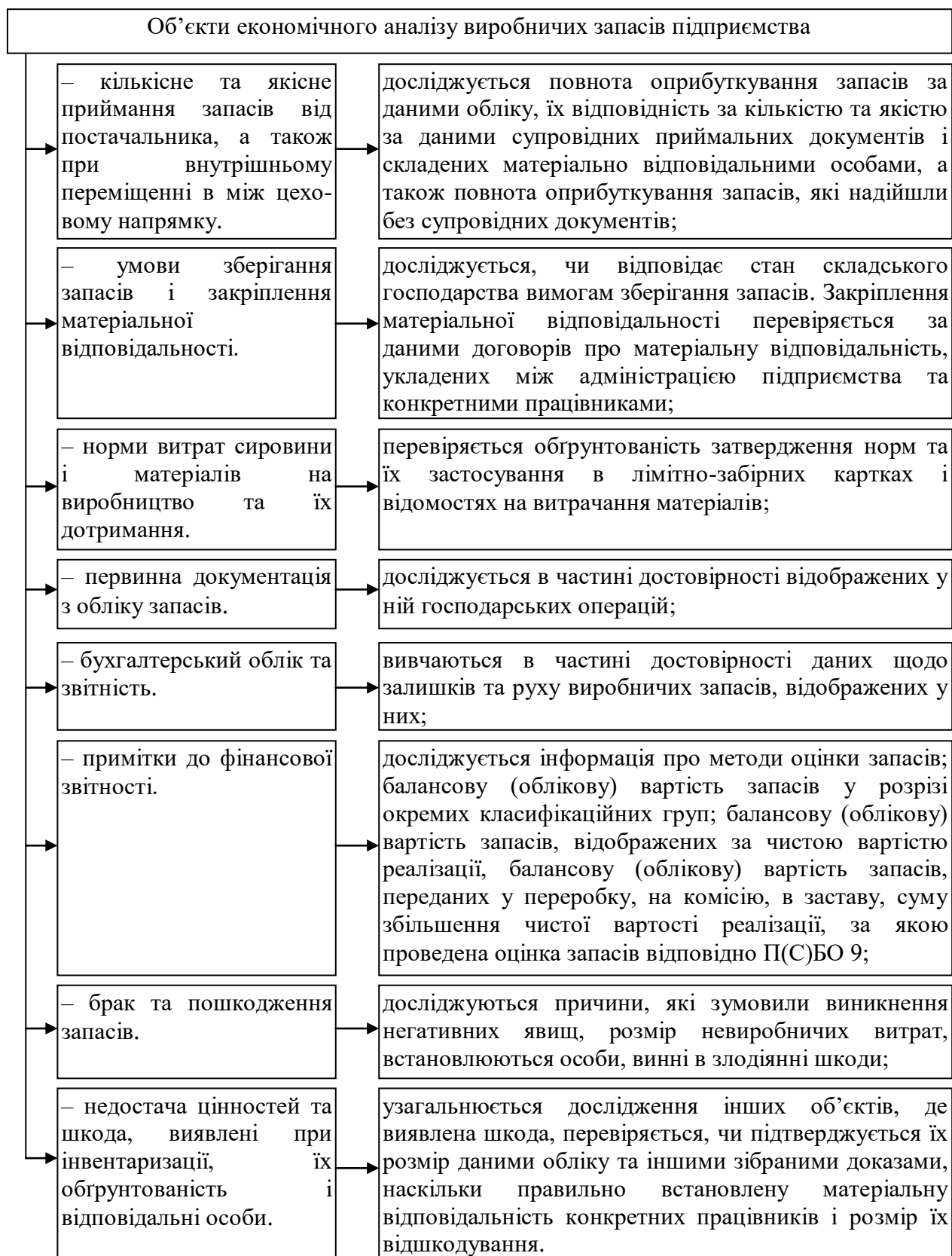

Рис. 2.3. Об'єкти економічного аналізу виробничих запасів

підприємства ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: складено автором за [75; 76]

5. Ефективність використання запасів – співвідношення витрат на закупівлю і зберігання з прибутком від реалізації продукції.

6. Резерви оптимізації запасів – виявлення надлишків, нестач або можливостей зменшення витрат на зберігання.

7. Ризики та втрати – псування, крадіжки, застарівання або моральне знецінення матеріалів.

Джерелами інформації для аналізу виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» є ті, що представлені на рис. 2.4.

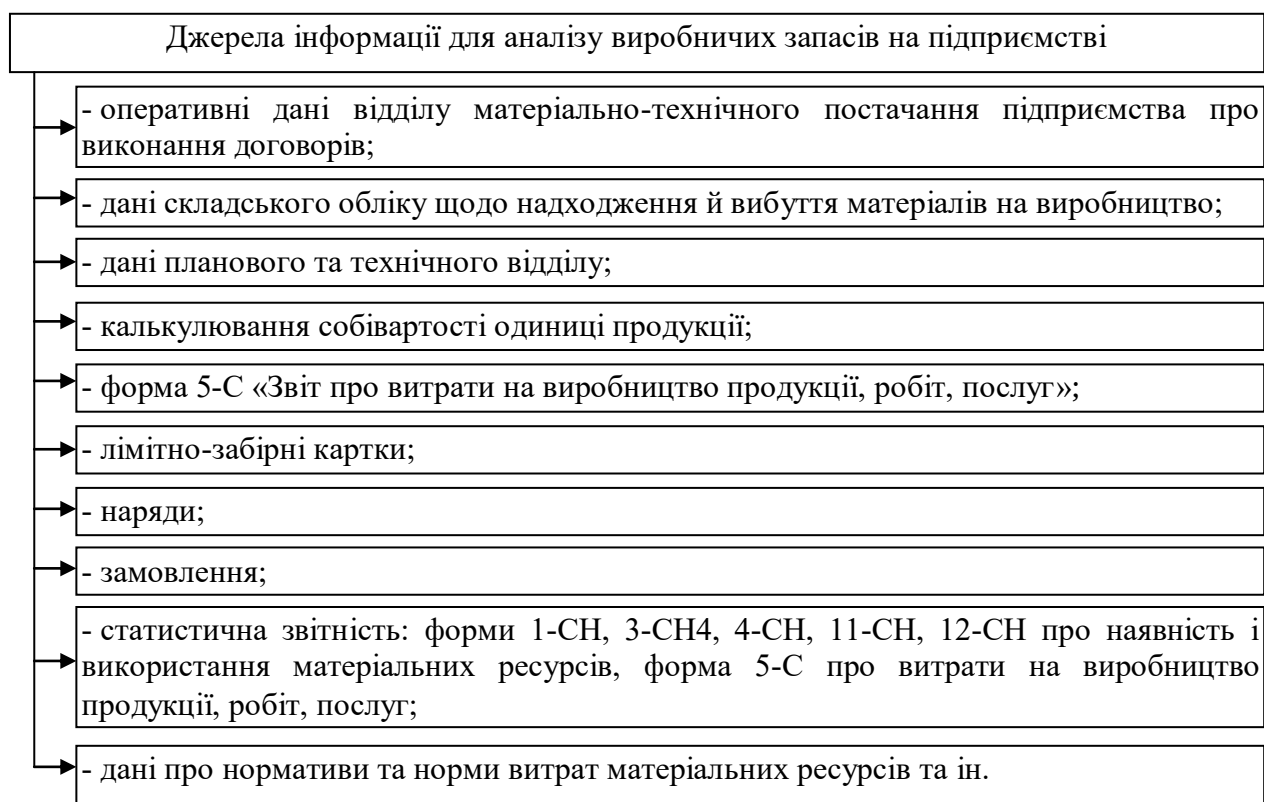

Рис. 2.4. Джерела інформації для аналізу виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: складено автором за [75; 76]

У процесі проведення аналізу виробничих запасів використовуються також акти ревізій, перевірок та інспекцій, складені відповідними контролюючими органами, а також дані, отримані під час попередніх економічних та внутрішніх аналізів. Хоча ці джерела мають допоміжний характер, їх вивчення дозволяє виявити потенційні ризики, пов'язані з неточністю обліку, невідповідністю

нормативам або можливими порушеннями зберігання матеріалів. Аналіз ревізійних актів дає змогу оцінити якість внутрішніх контролів на складах і виявити місця підвищеного інформаційного ризику. Крім того, використання цих даних сприяє формуванню об'єктивної картини фактичного стану запасів і дозволяє коригувати методи обліку та контролю. Інформація з ревізій і перевірок також допомагає вчасно виявляти надлишки, нестачі або псування матеріалів, що запобігає фінансовим втратам підприємства. Таке комплексне використання допоміжних джерел підвищує достовірність висновків економічного аналізу та ефективність управлінських рішень [72].

Бухгалтер ТОВ «ВІВАД 09» у процесі дослідження виробничих запасів повинен забезпечити систематичний збір, обробку та аналіз інформації про наявність, рух і використання матеріальних ресурсів на підприємстві. Він має перевіряти відповідність облікових даних фактичному стану запасів, виявляти надлишки, нестачі та псування матеріалів. Важливо оцінювати ефективність використання запасів, їх оборотність і вплив на фінансові результати підприємства. Бухгалтер також повинен контролювати дотримання нормативів, правил зберігання та обліку, а при необхідності – формувати пропозиції щодо оптимізації запасів [44].

Крім того, він аналізує витрати на придбання, транспортування та зберігання матеріалів, визначає резерви економії та зниження витрат. У процесі дослідження бухгалтер використовує дані первинного обліку, фінансової звітності, ревізій та внутрішніх контрольних документів. Він забезпечує об'єктивність і достовірність аналітичних висновків, що є основою для управлінських рішень та стратегічного планування підприємства.

Для того щоб достовірно визначити, наскільки підприємство ТОВ «ВІВАД 09» забезпечене матеріальними ресурсами, необхідно [53]:

1. Провести детальний облік наявних виробничих запасів за видами матеріалів, напівфабрикатів і допоміжних ресурсів, враховуючи їх кількість та вартість.
2. Проаналізувати структуру запасів, визначивши співвідношення між

основними, допоміжними та оборотними матеріалами.

3. Визначити оборотність запасів та тривалість їх перебування на складах, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів.

4. Оцінити дотримання встановлених норм і нормативів витрат матеріалів у виробничому процесі.

5. Провести порівняльний аналіз фактичних запасів з плановими або нормативними показниками для виявлення надлишків або нестач.

6. Використати дані бухгалтерського обліку, фінансової звітності та внутрішніх контрольних документів для комплексної оцінки забезпеченості матеріалами.

7. Виявити резерви оптимізації запасів і підвищення ефективності їх використання, що сприятиме зниженню витрат та підвищенню фінансової стійкості підприємства.

Система показників оцінки виробничих запасів та ефективності їх використання на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» наведена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Система показників оцінки виробничих запасів та ефективності їх використання на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»

Група показників	Назва показника	Зміст показника	Призначення
1	2	3	4
Наявність запасів	Загальна вартість запасів	Вартість усіх матеріальних ресурсів на складі (тис. грн)	Оцінка обсягу матеріальних ресурсів, що знаходяться на підприємстві
	Структура запасів	Співвідношення окремих видів запасів у загальному обсязі (%)	Визначення частки основних, допоміжних, оборотних матеріалів
Оборотність запасів	Середній термін зберігання запасів	$(\text{Середньорічні запаси} / \text{Собівартість реалізованої продукції}) \times 365 \text{ днів}$	Оцінка швидкості використання запасів у виробництві
	Коефіцієнт оборотності запасів	$\text{Собівартість реалізованої продукції} / \text{Середньорічні запаси}$	Визначає, скільки разів запаси “обертаються” за рік
Ефективність використання	Фондовіддача запасів	$\text{Виручка від реалізації} / \text{Середньорічна вартість запасів}$	Оцінка доходності вкладених у запаси коштів

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4
	Продуктивність матеріалів	Вироблена продукція / Витрати матеріалів	Визначає ефективність використання матеріальних ресурсів
Фінансова оцінка	Рентабельність запасів	(Валовий прибуток / Вартість запасів) $\times 100\%$	Визначення економічної ефективності використання запасів
	Частка власних оборотних активів	Власні оборотні активи / Загальні оборотні активи	Аналіз фінансової незалежності підприємства у забезпеченні запасів
Контроль та ризику	Надлишки / нестачі запасів	Фактичні запаси – Облікові запаси	Виявлення ризиків неправильної оцінки або зберігання матеріалів
	Псування і втрати запасів	Вартість зіпсованих або застарілих матеріалів	Оцінка втрат та резервів для оптимізації управління запасами

Джерело: складено автором за [22; 41]

Отже, система показників оцінки виробничих запасів дозволяє комплексно аналізувати їх наявність, рух і ефективність використання на підприємстві. Вона охоплює як кількісні та вартісні характеристики запасів, так і показники оборотності та продуктивності матеріальних ресурсів. Використання цих показників допомагає виявляти надлишки, нестачі та резерви для оптимізації зберігання і використання матеріалів. Крім того, аналіз фінансових показників запасів дозволяє оцінити економічну ефективність вкладених у них коштів. Загалом, застосування системи показників забезпечує об'єктивну основу для управлінських рішень і підвищення фінансової стійкості ТОВ «ВІВАД 09».

Таким чином, економічний аналіз виробничих запасів підприємства дозволяє оцінити їх наявність, структуру та ефективність використання в виробничому процесі. Він дає змогу виявляти надлишки, нестачі та резерви оптимізації матеріальних ресурсів. Аналіз запасів забезпечує контроль за дотриманням нормативів і ефективністю витрат, що впливає на фінансові результати підприємства. Загалом, регулярний економічний аналіз виробничих запасів підвищує ефективність господарської діяльності та фінансову стабільність підприємства ТОВ «ВІВАД 09».

2.3. Аналіз формування та ефективності використання виробничих запасів на підприємстві

Для оцінки загальної ефективності формування та використання виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» необхідно провести детальний аналіз динаміки та структури їх складових за останні три роки. Важливо визначити співвідношення між основними, допоміжними та оборотними матеріалами, а також оцінити частку запасів у загальних оборотних активах підприємства. У процесі аналізу слід розрахувати ключові показники ефективності використання запасів, такі як оборотність, середній термін зберігання, фондівддача та рентабельність матеріальних ресурсів. Для цього будуть використані дані фінансової звітності підприємства, зокрема баланс та звіт про фінансові результати, а також внутрішні облікові документи щодо руху і зберігання запасів [75].

Крім того, важливо врахувати інформацію з ревізій, актів перевірок та попередніх аналітичних звітів, що дозволяє визначити потенційні резерви підвищення ефективності. Такий комплексний підхід забезпечує об'єктивну оцінку використання матеріальних ресурсів та дозволяє сформулювати рекомендації для оптимізації запасів і зменшення витрат на їх зберігання.

Аналіз допомагає виявити як позитивні тенденції, так і проблемні зони, що впливають на фінансові результати та ліквідність підприємства. Використання цих даних є необхідною умовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та стратегічного планування розвитку підприємства.

Динаміка виробничих запасів, запасів та оборотних активів підприємства ТОВ «ВІВАД 09» представлена на рис. 2.5.

Аналіз показав, що у 2025 році оборотні активи ТОВ «ВІВАД 09» склали 4584 тис.грн., та відбулося їх зменшення в порівнянні з 2023 роком, на 793 тис.грн., або на 14,75 %. Проте, вартість запасів підприємства у 2025 році зросла на 671 тис.грн., або на 41,37 % і становила 2293 тис.грн.

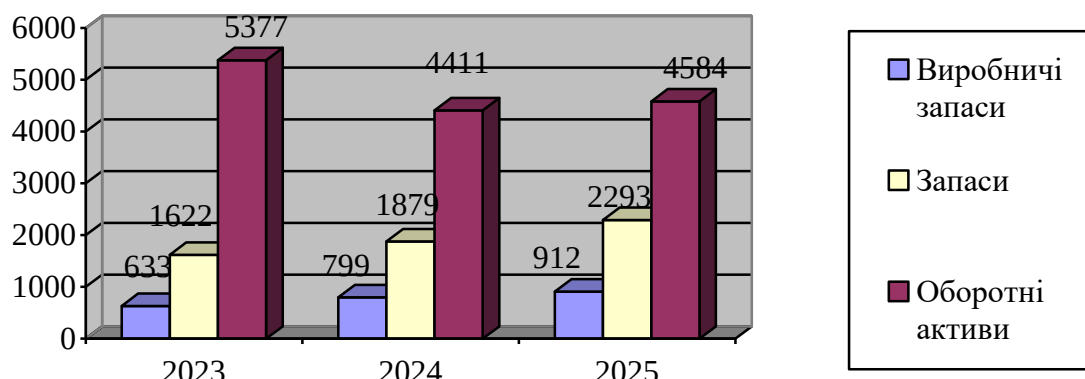

**Рис. 2.5. Динаміка виробничих запасів, запасів та оборотних активів
ТОВ «ВІВАД 09», тис.грн.**

Джерело: складено автором за даними підприємства

Виробничі запаси підприємства у 2025 році склали 912 тис.грн., що на 279 тис.грн., або на 44,08 % більше, ніж у 2023 році.

Динаміка частки виробничих запасів в структурі запасів ТОВ «ВІВАД 09» представлена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка частки виробничих запасів в структурі запасів ТОВ «ВІВАД 09»

Показники	2023		2024		2025		2025 р. до 2023 р., п-в стр-ри
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Виробничі запаси	633	39,03	799	42,52	912	39,77	0,75
Незавершене виробництво	87	5,36	34	1,81	67	2,92	-2,44
Готова продукція	216	13,32	312	16,60	448	19,54	6,22
Товари	686	42,29	734	39,06	866	37,77	-4,53
Усього запасів	1622	100,00	1879	100,00	2293	100,00	х

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз динаміки частки виробничих запасів у структурі загальних запасів ТОВ «ВІВАД 09» свідчить про поступове зростання їхньої вартості з 633 тис. грн у 2023 році до 912 тис. грн у 2025 році. Частка виробничих запасів у загальному обсязі запасів залишалася відносно стабільною, коливаючись у межах 39–42 %, що свідчить про підтримку оптимального рівня матеріальних

ресурсів для виробництва. Незавершене виробництво за цей період зменшилось у відсотковому співвідношенні з 5,36 % до 2,92 %, що вказує на підвищення ефективності виробничого процесу. Частка готової продукції зросла з 13,32 % до 19,54 %, демонструючи нарощування обсягів випуску та накопичення товарно-матеріальних цінностей перед реалізацією. Водночас частка товарів на складі знизилася з 42,29 % до 37,77 %, що може свідчити про активні продажі та своєчасне оновлення запасів.

Загалом, динаміка показників свідчить про ефективне формування та використання виробничих запасів, хоча потребує подальшого контролю над залишками товарів і незавершеного виробництва для оптимізації фінансових потоків ТОВ «ВІВАД 09».

Аналіз динаміки виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09», тис.грн.

Показники	Роки			2025 р. до 2023 р.	
	2023	2024	2025	+, –	%
Сировина й матеріали	78	92	120	42	53,85
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	50	90	56	6	12,00
Паливо	184	173	235	51	27,72
Тара й тарні матеріали	75	133	122	47	62,67
Будівельні матеріали	15	26	37	22	146,67
Запасні частини	98	102	125	27	27,55
Матеріали сільсько-господарського призначення	113	147	167	54	47,79
Інші матеріали	20	36	49	29	145,00
Всього виробничих запасів	633	799	912	279	44,08

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз динаміки виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» показує, що за період 2023–2025 років загальна вартість запасів зросла з 633 тис. грн до 912 тис. грн, що становить приріст 44,08 %. Найбільший відсотковий приріст спостерігається у будівельних матеріалах (+146,67 %) та інших матеріалах (+145 %), що свідчить про посилене поповнення допоміжних ресурсів для

виробництва. Значне збільшення сировини та матеріалів (+53,85 %) відображає активну підготовку до виробничого циклу та забезпечення безперебійного функціонування підприємства. Паливо та запасні частини демонструють помірне зростання (+27,72 % і +27,55 відповідно), що вказує на стабільність витрат на технологічне забезпечення виробництва. Тара й тарні матеріали також значно зросли (+62,67 %), що пояснюється розширенням виробничих обсягів та необхідністю пакування продукції. Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби зросли лише на 12 %, що свідчить про ефективне планування їх використання.

Загалом, динаміка показників свідчить про збалансоване поповнення виробничих запасів та сприяє підвищенню готовності підприємства до виконання виробничих завдань ТОВ «ВІВАД 09».

Аналіз структури виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» наведено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз структури виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09»

Показники	2023		2024		2025		2025 р. до 2023 р., п-в стр-ри
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Сировина й матеріали	78	12,4	92	11,5	120	13,2	0,8
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	50	7,9	90	11,3	56	6,1	-1,8
Паливо	184	29,1	173	21,6	235	25,8	-3,3
Тара й тарні матеріали	75	11,8	133	16,6	122	13,4	1,6
Будівельні матеріали	15	2,3	26	3,3	37	4,1	1,8
Запасні частини	98	15,5	102	12,8	125	13,7	-1,8
Матеріали сільсько- господарського призначення	113	17,9	147	18,4	167	18,3	0,4
Інші матеріали	20	3,1	36	4,5	49	5,4	2,3
Всього виробничих запасів	633	100	799	100	912	100	х

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз структури виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» свідчить про помітні зміни у співвідношенні окремих видів матеріалів за період 2023–2025 років. Найбільшу питому вагу традиційно займає паливо, хоча його частка

зменшилась із 29,1 % у 2023 році до 25,8 % у 2025 році, що може свідчити про більш ефективне використання енергоресурсів. Сировина та матеріали збільшили свою частку на 0,8 %, досягнувши 13,2 %, що відображає активне поповнення основних матеріальних ресурсів для виробничого процесу. Тара та тарні матеріали та будівельні матеріали також показали зростання питомої ваги, відповідно на 1,6 % і 1,8 %, що вказує на потребу у матеріалах для пакування та допоміжних робіт. Частка купівельних напівфабрикатів та комплектуючих знизилася на 1,8 %, що може свідчити про оптимізацію їх використання у виробництві.

Загалом, структура запасів ТОВ «ВІВАД 09» демонструє збалансованість та адаптацію до потреб виробництва, з поступовим зростанням частки допоміжних та сировинних матеріалів для забезпечення безперебійного виробничого процесу.

Аналіз стану формування виробничих запасів підприємства ТОВ «ВІВАД 09» представлено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Аналіз стану формування виробничих запасів підприємства
ТОВ «ВІВАД 09»**

Показники	Роки			2025 р. до 2023 р.	
	2023	2024	2025	+, –	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	50691	46253	57304	6613	13,05
Виробничі запаси, тис.грн.	633	799	912	279	44,08
Коефіцієнт використання матеріалів	0,84	0,79	0,81	-0,03	-3,57
Тривалість одного обороту виробничих запасів, дні	4,56	6,31	5,81	1,25	27,45
Кількість оборотів за певний період, од.	80,08	57,89	62,83	-17,25	-21,54
Коефіцієнт завантаження виробничих запасів в обороті	0,01	0,02	0,02	0,00	27,45
Величина виробничих запасів, що вивільняється, тис.грн.	-55,12	-221,42	77,90	133,02	-241,33

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз свідчить, що у 2025 році порівняно з 2023 роком чистий дохід від реалізації продукції зріс на 13,05 %, тоді як обсяг виробничих запасів збільшився значно швидшими темпами - на 44,08 %. Це вказує на випереджаюче накопичення матеріальних ресурсів порівняно з темпами зростання доходу. Коефіцієнт використання матеріалів знизився з 0,84 до 0,81, що свідчить про певне погіршення ефективності їх застосування у виробничому процесі. Тривалість одного обороту запасів зростає на 1,25 дня, а кількість оборотів за період зменшилася на 21,54 %, що підтверджує уповільнення оборотності матеріальних ресурсів. Водночас у 2025 році спостерігається позитивна величина вивільнених виробничих запасів, що може свідчити про покращення управління їх обсягами.

Загалом результати аналізу вказують на необхідність оптимізації політики формування запасів та підвищення ефективності їх використання з метою прискорення оборотності та покращення фінансових показників підприємства ТОВ «ВІВАД 09».

Аналіз рівня використання виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз рівня використання виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09»

Показники	Роки			2025 р. до 2023 р.	
	2023	2024	2025	+, –	%
Виробнича собівартість продукції, тис. грн.	49448	56072	55924	6476,00	13,10
Залишок виробничих запасів на початок року, тис. грн.	412	633	799	387,00	93,93
Річні надходження виробничих запасів, тис. грн.	4312	4267	4281	-31,00	-0,72
Використання виробничих запасів на виробництво продукції, тис. грн.	4091	4101	4168	77,00	1,88
Відходи виробничих запасів, тис. грн.	0	0	0	0,00	0,00
Залишок виробничих запасів на кінець року, тис. грн.	633	799	912	279,00	44,08
Витрати виробничих запасів на одиницю виготовленої продукції, грн.	0,08	0,07	0,07	-0,01	-9,92

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз рівня використання виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» показує, що у 2025 році виробнича собівартість продукції зросла на 13,10 % порівняно з 2023 роком, що відповідає тенденції збільшення масштабів діяльності підприємства. Залишки виробничих запасів на початок року майже подвоїлися (+93,93 %), що свідчить про накопичення матеріальних ресурсів у попередніх періодах. Водночас річні надходження запасів залишилися практично стабільними (–0,72 %), а їх використання на виробництво зросло лише на 1,88 %, що вказує на стриману динаміку споживання матеріалів. Відсутність відходів виробничих запасів протягом аналізованого періоду позитивно характеризує організацію виробничого процесу та контроль за використанням ресурсів. Залишок запасів на кінець року збільшився на 44,08 %, що може свідчити про формування резервів або уповільнення їх оборотності. Разом із тим зменшення витрат виробничих запасів на одиницю продукції на 9,92 % є позитивною тенденцією, яка відображає підвищення матеріаломісткої ефективності виробництва.

Результати аналізу динаміки показників ефективності використання виробничих запасів на ТОВ «ВІВАД 09» наведено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Аналіз ефективності використання виробничих запасів
ТОВ «ВІВАД 09»**

Показники	Роки			2025 р. до 2023 р.	
	2023	2024	2025	+, –	%
Обсяг виробленої продукції у порівнянних цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн.	50691	46253	57304	6613,00	13,05
Собівартість виробленої продукції, тис. грн.	49448	56072	55924	6476,00	13,10
Матеріальні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	29460	31068	34078	4618,00	15,68
Матеріаломісткість продукції, коп./грн.	0,58	0,67	0,59	0,01	2,33
Матеріаловіддача продукції, коп./грн.	1,72	1,49	1,68	-0,04	-2,27
Частка матеріальних витрат у собівартості продукції, %	59,58	55,41	60,94	1,36	2,28

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз ефективності використання виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» свідчить, що у 2025 році обсяг виробленої продукції зріс на 13,05 %, а собівартість на 13,10 % порівняно з 2023 роком, що відображає розширення масштабів діяльності підприємства. Матеріальні витрати збільшилися на 15,68 %, тобто швидшими темпами, ніж обсяг виробництва, що може вказувати на зростання цін на ресурси або підвищення їх споживання. Матеріаломісткість продукції дещо зросла (з 0,58 до 0,59 коп./грн.), що свідчить про незначне підвищення витрат матеріалів на одиницю виготовленої продукції. Водночас матеріаловіддача зменшилася на 2,27 %, що означає певне зниження ефективності використання матеріальних ресурсів. Частка матеріальних витрат у собівартості продукції зросла до 60,94 %, що підтверджує підвищення їх ролі у формуванні витрат підприємства. Загалом результати аналізу свідчать про необхідність посилення контролю за матеріальними витратами та впровадження заходів щодо підвищення ефективності використання виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09».

Таким чином, встановлено, що у 2023–2025 роках ТОВ «ВІВАД 09» нарощувало обсяги матеріальних ресурсів, про що свідчить зростання їх загальної вартості. Структура запасів загалом є збалансованою, однак спостерігаються зміни у співвідношенні окремих їх елементів, зокрема зростання частки сировини, допоміжних матеріалів та готової продукції. Позитивною тенденцією є зменшення витрат виробничих запасів на одиницю продукції, що свідчить про підвищення матеріалоощадності виробництва. Водночас уповільнення оборотності запасів та зростання тривалості одного обороту вказують на певне накопичення матеріальних ресурсів у господарському обороті. Збільшення частки матеріальних витрат у собівартості продукції свідчить про зростання їх впливу на фінансові результати підприємства. Загалом результати аналізу підтверджують необхідність удосконалення системи управління виробничими запасами з метою прискорення їх оборотності та підвищення економічної ефективності діяльності підприємства ТОВ «ВІВАД 09».

Висновки до розділу 2

Об'єктом даного дослідження є відоме деревообробне підприємство ТОВ «ВІВАД 09», розташоване в смт Романів Житомирської області. Це потужне підприємство деревообробної галузі, яке спеціалізується на виробництві широкого спектру продукції з деревини. Основною метою господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09» є виробництво та реалізація виробів з деревини широкого асортименту та найкращої якості.

Аналіз виробничих запасів підприємства ТОВ «ВІВАД 09» має за мету комплексну оцінку ефективності використання матеріальних ресурсів та забезпечення безперебійного виробничого процесу. Він спрямований на визначення оптимального обсягу запасів, виявлення надлишків або нестач, а також на своєчасне планування закупівель і поповнення матеріалів.

Економічний аналіз виробничих запасів підприємства дозволяє оцінити їх наявність, структуру та ефективність використання в виробничому процесі. Він дає змогу виявляти надлишки, нестачі та резерви оптимізації матеріальних ресурсів. Аналіз запасів забезпечує контроль за дотриманням нормативів і ефективністю витрат, що впливає на фінансові результати підприємства.

Аналіз показав, що у 2025 році оборотні активи ТОВ «ВІВАД 09» склали 4584 тис.грн., та відбулося їх зменшення в порівнянні з 2023 роком, на 793 тис.грн., або на 14,75 %. Проте, вартість запасів підприємства у 2025 році зросла на 671 тис.грн., або на 41,37 % і становила 2293 тис.грн. Виробничі запаси підприємства у 2025 році склали 912 тис.грн., що на 279 тис.грн., або на 44,08 % більше, ніж у 2023 році.

Встановлено, що у 2023–2025 роках ТОВ «ВІВАД 09» нарощувало обсяги матеріальних ресурсів, про що свідчить зростання їх загальної вартості. Структура запасів загалом є збалансованою, однак спостерігаються зміни у співвідношенні окремих їх елементів, зокрема зростання частки сировини, допоміжних матеріалів та готової продукції. Позитивною тенденцією є зменшення витрат виробничих запасів на одиницю продукції.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

ТОВ «ВІВАД 09»

3.1. Методичні аспекти формування облікової політики щодо операцій з виробничими запасами на підприємстві

Формування облікової політики щодо відображення операцій з виробничими запасами є важливою передумовою забезпечення достовірності фінансової інформації на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09». Виробничі запаси займають значну частку в структурі оборотних активів підприємства, тому правильність їх оцінки та обліку безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності. Раціонально сформована облікова політика дозволяє забезпечити єдність методичних підходів до оцінки, списання та контролю руху матеріальних ресурсів. Особливої актуальності це набуває в умовах нестабільності ринку, коливань цін на сировину та зростання матеріальних витрат. Чітке визначення методів оцінки вибуття запасів, порядку проведення інвентаризації та документального оформлення операцій сприяє підвищенню прозорості облікового процесу [25].

Крім того, ефективна облікова політика є інструментом внутрішнього контролю та мінімізації ризиків зловживань і втрат матеріальних цінностей. Вона забезпечує узгодженість між бухгалтерським обліком, управлінським аналізом і фінансовою звітністю підприємства. Належна організація обліку виробничих запасів створює інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Врахування специфіки діяльності ТОВ «ВІВАД 09» у процесі формування облікової політики дозволяє адаптувати облікові процедури до реальних потреб підприємства [53].

Таким чином, розробка та впровадження ефективної облікової політики щодо виробничих запасів є необхідною умовою підвищення результативності

та фінансової стійкості підприємства.

Облікова політика щодо операцій з виробничими запасами на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» - це сукупність принципів, методів і процедур, які застосовуються для визнання, оцінки, документального оформлення, відображення в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про виробничі запаси [50].

Вона визначає порядок формування первісної вартості запасів, методи їх оцінки при вибутті (ФІФО, середньозважена собівартість тощо), правила обліку транспортно-заготівельних витрат, проведення інвентаризації та списання матеріалів. Облікова політика регламентує організацію аналітичного й синтетичного обліку запасів, а також систему внутрішнього контролю за їх збереженням і використанням.

Дотримання принципів ведення обліку виробничих запасів має ключове значення для забезпечення достовірності та повноти фінансової інформації підприємства ТОВ «ВІВАД 09». Виробничі запаси є однією з найбільш вагомих складових оборотних активів, тому будь-які помилки в їх оцінці або відображенні можуть суттєво вплинути на фінансові результати та показники ліквідності. Реалізація принципів обачності, повного висвітлення, послідовності та нарахування забезпечує об'єктивність формування собівартості продукції та визначення прибутку [67].

Важливим є також дотримання принципу превалювання сутності над формою, що дозволяє правильно відображати економічний зміст операцій із запасами незалежно від їх юридичного оформлення. Послідовне застосування обраних методів оцінки вибуття запасів сприяє зіставності показників у різних звітних періодах. Крім того, чітке дотримання облікових принципів підвищує рівень внутрішнього контролю та мінімізує ризик зловживань і втрат матеріальних цінностей.

Характеристика основних принципів ведення обліку виробничих запасів підприємства ТОВ «ВІВАД 09» представлена у табл. 3.1.

**Характеристика основних принципів ведення обліку
виробничих запасів підприємства ТОВ «ВІВАД 09»**

Принцип бухгалтерського обліку	Сутність принципу	Прояв у обліку виробничих запасів	Значення для підприємства
Обачність	Активи та доходи не повинні бути завищені, а зобов'язання та витрати - занижені	Оцінка запасів за найменшою з двох величин: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації	Запобігання завищенню фінансових результатів
Повне висвітлення	У фінансовій звітності відображається вся суттєва інформація	Розкриття методів оцінки запасів, руху, переоцінки, втрат	Забезпечення прозорості фінансової звітності
Послідовність	Постійне застосування обраної облікової політики	Використання одного методу оцінки вибуття запасів протягом звітних періодів	Забезпечення зіставності показників
Нарахування та відповідність доходів і витрат	Витрати визнаються у тому періоді, в якому отримано пов'язані з ними доходи	Списання матеріалів на виробництво у періоді виготовлення продукції	Об'єктивне формування собівартості
Превалювання сутності над формою	Операції відображаються відповідно до їх економічної сутності	Відображення запасів як активів незалежно від форми договору	Правильне трактування господарських операцій
Історична (фактична) собівартість	Активи оцінюються за витратами на їх придбання або виготовлення	Формування первісної вартості запасів з урахуванням транспортно-заготівельних витрат	Достовірність оцінки активів
Безперервність діяльності	Підприємство продовжуватиме свою діяльність у майбутньому	Відсутність необхідності оцінювати запаси за ліквідаційною вартістю	Стабільність облікової політики
Єдиний грошовий вимірник	Всі операції відображаються у грошовій формі	Оцінка запасів у національній валюті	Уніфікація та порівнянність показників
Періодичність	Діяльність поділяється на звітні періоди	Визначення залишків запасів на кінець звітного року	Контроль динаміки та результатів діяльності

Джерело: складено автором

Вибір і дотримання методики облікового відображення операцій з виробничими запасами має вирішальне значення для забезпечення

достовірності фінансової звітності та ефективності управління підприємством ТОВ «ВІВАД 09». Саме від обраного методу оцінки надходження та вибуття запасів залежить правильність формування їх первісної вартості, собівартості продукції та фінансового результату. Раціонально визначена методика дозволяє забезпечити своєчасне і повне відображення руху матеріальних ресурсів у системі бухгалтерського обліку [67].

Важливим аспектом є вибір методу оцінки вибуття запасів (наприклад, ФІФО або середньозваженої собівартості), оскільки він безпосередньо впливає на показники прибутку, рентабельності та податкового навантаження. Крім того, чітко регламентований порядок документального оформлення операцій сприяє підвищенню рівня внутрішнього контролю та мінімізації ризику помилок і зловживань [49].

Системний підхід до методики облікового відображення операцій із запасами забезпечує узгодженість між бухгалтерським, податковим та управлінським обліком. Це створює надійну інформаційну базу для проведення економічного аналізу та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Отже, правильний вибір і послідовне застосування методики обліку виробничих запасів є необхідною умовою підвищення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства.

Методи облікового відображення операцій з виробничими запасами ТОВ «ВІВАД 09» представлено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Методи облікового відображення операцій з виробничими
запасами ТОВ «ВІВАД 09»**

Метод обліку	Сутність методу	Порядок застосування	Переваги	Недоліки та особливості
1	2	3	4	5
ФІФО (FIFO)	Першими списуються запаси, що надійшли раніше	Вибуття відображається за вартістю найдавніших партій	Простота застосування; наближеність до реального руху запасів	В умовах інфляції збільшує прибуток і податкове навантаження

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5
Середньо-зважена собівартість	Запаси списуються за середньою вартістю	Визначається середня ціна одиниці: (Вартість залишку + надходження) / Кількість	Згладжує коливання цін; забезпечує стабільність показників	Менш точно відображає реальний рух конкретних партій
Ідентифікована собівартість	Кожна одиниця запасів обліковується за індивідуальною вартістю	Використовується для унікальних або дорогих матеріалів	Найточніше відображає реальну вартість	Складний в організації; потребує детального аналітичного обліку
Нормативний метод	Облік ведеться за встановленими нормами витрат	Відхилення від норм фіксуються окремо	Дозволяє оперативно контролювати перевитрати	Потребує постійного перегляду норм
Метод обліку за цінами продажу	Запаси оцінюються за продажною вартістю з коригуванням на націнку	Застосовується переважно в торгівлі	Спрощує облік товарів	Менш точний для виробничих підприємств
Первісна вартість	Запаси відображаються за фактичними витратами на придбання	Включає ціну постачальника, ТЗВ, мита тощо	Забезпечує достовірність оцінки	Потребує точного розподілу додаткових витрат
Чиста вартість реалізації	Оцінка за очікуваною ціною реалізації мінус витрати на збут	Застосовується у разі знецінення запасів	Запобігає завищенню активів	Використовується лише при зниженні корисності

Джерело: складено автором

Отже, методи облікового відображення виробничих запасів визначають порядок формування їх вартості, списання та відображення у фінансовій звітності. Вибір конкретного методу впливає на величину собівартості продукції, фінансовий результат і податкові зобов'язання підприємства. Тому підприємству необхідно закріпити обраний метод в обліковій політиці та послідовно його застосовувати для забезпечення достовірності та зіставності показників діяльності [49].

Ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів має ключове значення для ефективного управління ресурсами ТОВ «ВІВАД 09». Воно дозволяє своєчасно визначати наявність, рух та стан матеріалів, забезпечуючи безперебійну виробничу діяльність. Облік запасів сприяє контролю за витратами та запобігає втратам, знеціненню або розкраданню матеріалів. Правильне відображення запасів у фінансовій звітності забезпечує достовірну оцінку активів та точність розрахунку собівартості продукції. Крім того, облік матеріальних ресурсів є основою для аналізу ефективності їх використання та планування майбутніх закупівель. В цілому, системний облік виробничих запасів підвищує фінансову дисципліну та сприяє стабільності господарської діяльності підприємства [54].

До основних завдань бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» можна віднести наступні [17; 29]:

1. Фіксація надходжень запасів – своєчасне та достовірне відображення надходження матеріалів, сировини та комплектуючих на підприємство.
2. Контроль використання запасів – облік витрат матеріальних ресурсів у виробничому процесі та запобігання їх надмірному використанню або втратам.
3. Визначення залишків – точне визначення наявності виробничих запасів на складах та у виробничих підрозділах.
4. Оцінка вартості запасів – визначення первісної та поточної вартості матеріалів для правильного відображення у фінансовій звітності.
5. Аналіз ефективності використання – розрахунок показників матеріаломісткості, матеріаловіддачі та ефективності обороту запасів.
6. Контроль витрат на зберігання та транспортування – відстеження витрат на логістику і зберігання для оптимізації ресурсів.
7. Підтримка управлінських рішень – формування аналітичної інформації для планування закупівель, виробництва та фінансової політики підприємства.

Облік виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» покладає на бухгалтера низку важливих обов'язків. По-перше, він зобов'язаний своєчасно та достовірно фіксувати надходження матеріалів, сировини та комплектуючих

виробів. По-друге, бухгалтер контролює правильність списання запасів у виробничий процес та їх відповідність встановленим нормам. Він також визначає залишки виробничих запасів на складах і у виробничих підрозділах, забезпечуючи точність даних для звітності [29].

Бухгалтер ТОВ «ВІВАД 09» оцінює вартість запасів і відображає їх у фінансовій документації відповідно до встановлених стандартів. Він здійснює аналіз ефективності використання запасів, контролює витрати на їх зберігання та транспортування. Обов'язком бухгалтера є запобігання втратам та крадіжкам матеріальних цінностей. Нарешті, він формує аналітичні дані для керівництва, що дозволяють планувати закупівлі, виробництво та оптимізувати фінансові ресурси підприємства [5].

Таким чином, формування облікової політики щодо операцій з виробничими запасами є надзвичайно важливим для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності ТОВ «ВІВАД 09». Вона визначає порядок оцінки, відображення та контролю за надходженням і витрачанням запасів, що дозволяє уникнути помилок і пересортиці. Облікова політика забезпечує єдині методичні підходи до ведення обліку, що сприяє уніфікації інформації для внутрішнього та зовнішнього користування. Особлива увага приділяється вибору методів оцінки запасів, таких як ідентифікована собівартість, середньозважена вартість або метод ФІФО, що впливає на показники прибутковості і матеріаломісткості продукції. Вона також встановлює правила документального оформлення операцій і зберігання первинних документів. Облікова політика регламентує строки та періодичність проведення інвентаризацій, що забезпечує контроль за наявністю і станом запасів. Важливою складовою є визначення відповідальних осіб за рух матеріальних цінностей та механізмів контролю їх використання. Чітко сформована політика дозволяє мінімізувати ризики фінансових втрат та неефективного використання ресурсів. Вона сприяє покращенню управлінських рішень, оптимізації виробничих процесів і плануванню закупівель ТОВ «ВІВАД 09».

3.2. Організація первинного обліку виробничих запасів на підприємстві

Ведення первинного обліку виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» є ключовим елементом ефективного управління матеріальними ресурсами. Він дозволяє забезпечити точний і своєчасний контроль за надходженням, зберіганням та витрачанням запасів у виробничому процесі. Первинна документація слугує основою для формування фінансової звітності та розрахунку собівартості продукції. Своєчасний облік допомагає запобігати втратам матеріалів, крадіжкам та псуванню ресурсів. Він також є необхідним інструментом для планування закупівель і оптимізації виробничих циклів [3].

Правильно організований первинний облік підвищує точність аналізу ефективності використання запасів. Крім того, він створює основу для внутрішнього контролю та аудиту на підприємстві. Важливим є дотримання встановлених норм і стандартів ведення документів для підтвердження операцій перед контролюючими органами. Первинний облік дозволяє оперативно відстежувати зміни в структурі запасів і своєчасно реагувати на потреби виробництва [9]. Загалом, систематичне ведення первинної документації сприяє підвищенню стабільності діяльності ТОВ «ВІВАД 09».

Існує ряд необхідних передумов правильної організації обліку виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» (рис. 3.1).

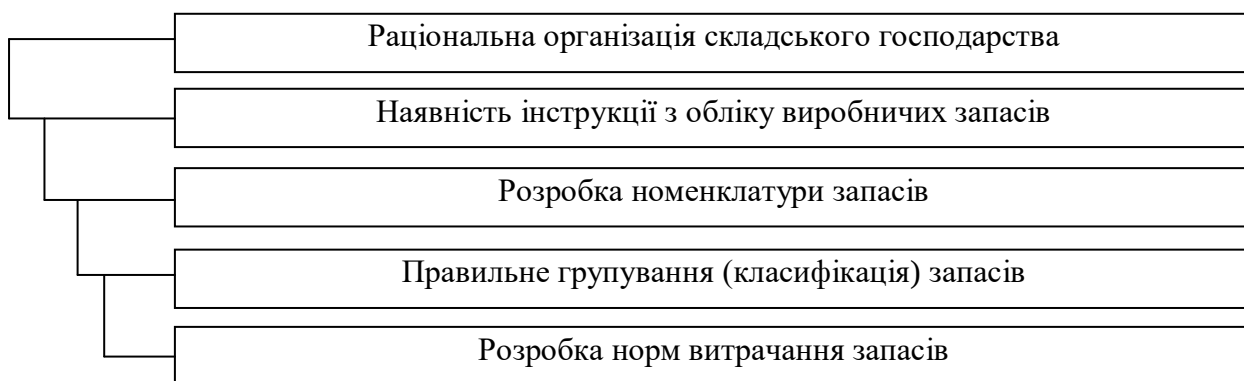

Рис. 3.1. Необхідні передумови правильної організації обліку виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: складено автором

Для забезпечення безперебійного постачання, ефективного розміщення, зберігання та своєчасної видачі матеріальних запасів у виробництво особливе значення має правильно організоване складське господарство ТОВ «ВІВАД 09». Воно дозволяє оптимізувати використання площі складів, зменшити втрати і псування матеріалів, а також забезпечити швидкий доступ до необхідних ресурсів. Раціональна організація складів сприяє підтриманню чіткого обліку запасів та контролю за їх рухом. Крім того, систематизоване зберігання матеріалів знижує ризик помилок при відпуску та обліку ресурсів [28].

Впровадження сучасних технологій управління складом, таких як автоматизовані системи обліку, дозволяє підвищити точність даних та оперативність роботи. Добре організоване складське господарство також забезпечує збереження якості матеріалів та підвищує ефективність виробничих процесів. Воно створює основу для планування закупівель, контролю за витратами та своєчасного поповнення запасів. Таким чином, ефективна система складів є ключовим фактором стабільності та економічної ефективності підприємства ТОВ «ВІВАД 09».

Варіанти обліку матеріальних запасів на складах підприємства ТОВ «ВІВАД 09» представлено на рис. 3.2.

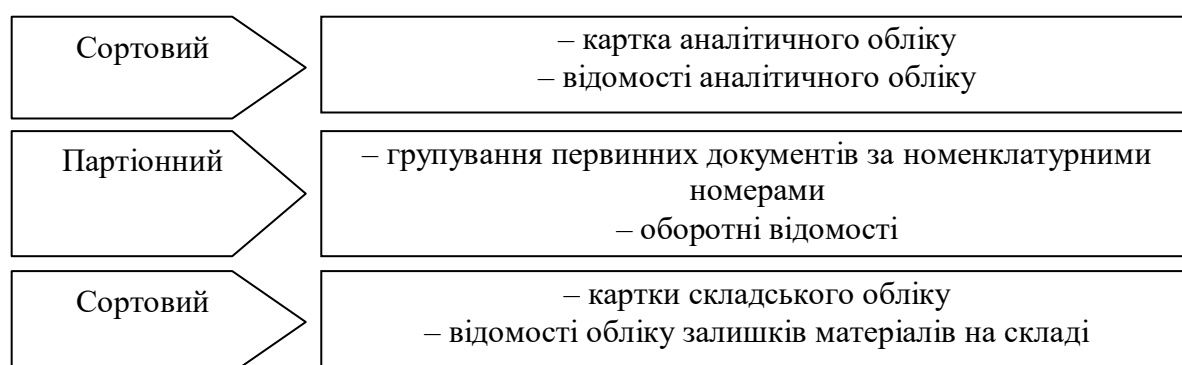

Рис. 3.2. Варіанти обліку матеріальних запасів на складах підприємства ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: складено автором

До виробничих запасів підприємства надходить широкий спектр ресурсів: сировина, основні та допоміжні матеріали, паливо, куповані напівфабрикати,

комплектуючі вироби, тара, запасні частини та інші матеріали. Кожен із цих видів запасів має власні особливості обліку, пов'язані з їх фізичною характеристикою, способом використання та умовами зберігання. Це визначає необхідність ведення точного первинного обліку, який фіксує надходження, рух та витрати кожної категорії запасів [40].

Первинна документація повинна містити дані про кількість, найменування, одиниці виміру, постачальника та дату надходження матеріалів. Правильне оформлення та збереження документів дозволяє запобігти помилкам у списанні та пересортиці. Також це забезпечує можливість контролю за своєчасністю поставок та станом запасів на складах. Врахування специфіки кожного виду матеріалів сприяє ефективному використанню ресурсів і мінімізації втрат. У підсумку, належний первинний облік є основою для точного управлінського та фінансового аналізу виробничих запасів підприємства [62].

На підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» для зберігання виробничих запасів обладнані спеціальні складські приміщення з усіма необхідними засобами – стелажми, полицями, ящиками та вимірювальними приладами, такими як ваги та мірні інструменти. Матеріали на складах систематизовані за секціями, а всередині них – за групами, типами та розмірами, що дозволяє швидко приймати, відпускати та перевіряти наявність запасів. Кожен вид матеріалу має власний ярлик із зазначенням точного місця зберігання, що полегшує контроль і облік.

Для організації правильного обліку виробничих запасів на підприємстві призначені відповідальні особи – завідувачі складами, комірники, експедитори та інші, які контролюють прийом, видачу та зберігання матеріалів. Вони також слідкують за своєчасним і правильним оформленням документів, що відображають рух запасів. Крім того, на ТОВ «ВІВАД 09» визначено перелік посадових осіб, які мають право підписувати документи на отримання та видачу матеріалів зі складу. Ці ж особи надають дозволи на вивезення матеріальних цінностей за межі підприємства. Така система забезпечує надійність зберігання, контроль за рухом матеріалів та точність

бухгалтерського обліку. В результаті це сприяє ефективному використанню виробничих запасів та запобігає втратам або помилкам у їх обліку [40; 54].

Основні документи, які використовуються в обліку виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» відповідно до класифікаційних ознак наведених у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Класифікація документів, які використовуються в обліку виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09»

Найменування документа	Класифікаційна ознака			
	за призначенням	за порядком складання	за способом відображення операцій	за місцем складання
Товарно-транспортна накладна	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	зовнішній
Матеріальний звіт	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	зовнішній
Рахунок-фактура	розпорядчий	первинний	разовий	зовнішній
Акт приймання	виправдний (виконавчий)	первинний	накопичувальний	внутрішній
Лімітно-забірна карта	комбінований	первинний	накопичувальний	внутрішній
Прибутковий ордер	комбінований	первинний	разовий	внутрішній
Акт-вимога на заміну	комбінований	первинний	разовий	зовнішній
Накладна на відпуск	комбінований	первинний	разовий	внутрішній

Джерело: складено автором

Своєчасність отримання інформації про діяльність підприємства ТОВ «ВІВАД 09» безпосередньо залежить від оперативного оформлення та передачі до бухгалтерії первинних документів із виробничих цехів, складів виробничих і товарних запасів, а також інших структурних підрозділів. Для забезпечення регулярного надходження таких документів керівництвом підприємства затверджено графік документообігу, який регламентує строки складання та подання документів, а також визначає відповідальних виконавців за дотримання встановлених правил [63].

Документообіг щодо запасів починається з моменту їх оприбуткування на складі. Всі виробничі запаси, що надходять на підприємство, приймаються матеріально відповідальними особами – завідувачами складів, комірниками та

іншими працівниками – на основі товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур та актів приймання матеріалів. Для відображення цього процесу складається прибутковий ордер типової форми № М-4, який оформляється у двох примірниках у день надходження матеріалів на склад [23].

Особливості формування основних первинних документів щодо обліку виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Особливості формування основних первинних документів щодо обліку
виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»**

Документ	Особливості формування
Товарно-транспортна накладна	Видається постачальником при доставці матеріалів, сировини або товарів на підприємство. Вказує найменування, кількість, одиниці виміру, вартість та умови поставки. Використовується матеріально відповідальними особами для оприбуткування запасів на складі.
Матеріальний звіт	Складається матеріально відповідальними особами після використання або видачі запасів у виробництво. Відображає фактичний витрат матеріалів, залишки та можливі втрати. Є підставою для списання і контролю за використанням запасів.
Рахунок-фактура	Видається постачальником на підставі договору постачання. Містить дані про вартість придбаних матеріалів, ставки податку на додану вартість та умови оплати. Використовується бухгалтерією для обліку податкових зобов'язань і вартісного відображення запасів.
Акт приймання	Складається комісією або матеріально відповідальною особою при отриманні запасів від постачальника чи виробничого підрозділу. Фіксує кількість, якість та відповідність отриманих матеріалів документації. Є підставою для оприбуткування запасів на склад.
Лімітно-забірна карта	Використовується для контролю видачі матеріалів у виробництво відповідно до встановлених норм і лімітів. Фіксує кількість матеріалів, виданих певним цехам або робітникам. Забезпечує дотримання норм витрат і запобігає перевитраті.
Прибутковий ордер	Документ типової форми № М-4, який складається у двох примірниках матеріально відповідальною особою під час оприбуткування запасів на склад. Містить дані про вид, кількість і вартість отриманих матеріалів та підпис відповідальної особи.
Акт-вимога на заміну	Складається при необхідності замінити або повернути дефектні чи непридатні матеріали. Вказує причину заміни, вид і кількість матеріалів, а також підпис матеріально відповідальної особи та керівника підрозділу.
Накладна на відпуск	Використовується для видачі матеріалів зі складу у виробництво або на інші підрозділи. Містить дані про вид, кількість, одержувача та підпис матеріально відповідальної особи. Є підставою для списання запасів зі складу.

Джерело: складено автором

Актуальною проблемою сучасного обліку є необхідність переходу на цифрові системи, оскільки значна кількість підприємств досі використовує журнально-ордерну форму обліку, яка є надзвичайно трудомісткою і часозатратною. Комп'ютеризована форма обліку запасів на ТОВ «ВІВАД 09» дозволяє автоматизувати всі операції з приймання, зберігання та відпуску матеріалів, що значно скорочує час обробки документів. Вона забезпечує оперативний контроль залишків виробничих запасів у режимі реального часу та дозволяє швидко виявляти нестачі чи надлишки. Система також допомагає вести аналітичний облік за окремими видами матеріалів, партіями та складськими секціями, що підвищує точність даних для управлінських рішень.

Завдяки електронній обробці документів зменшується ймовірність помилок при введенні даних та дублюванні записів. Крім того, цифрова форма обліку полегшує підготовку звітності та аналітичних довідок для керівництва підприємства. Впровадження автоматизованих систем також сприяє підвищенню дисципліни серед матеріально відповідальних осіб, оскільки всі операції фіксуються та відстежуються системою [23].

Схема взаємозв'язку підрозділів ТОВ «ВІВАД 09» в умовах функціонування АРМ бухгалтера представлена на рис. 3.3.

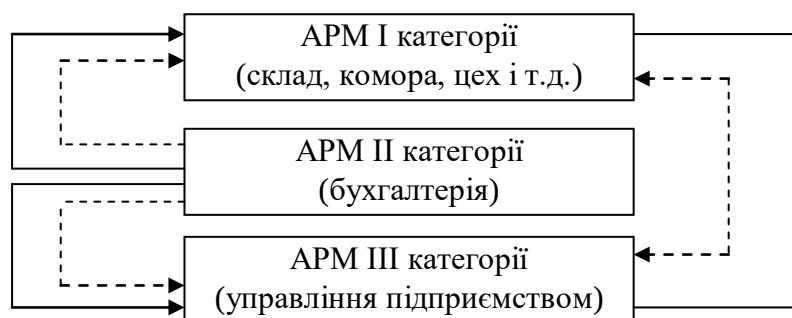

**Рис. 3.3. Схема взаємозв'язку підрозділів ТОВ «ВІВАД 09»
в умовах функціонування АРМ бухгалтера**

Джерело: складено автором

На робочому місці (АРМ) бухгалтера I категорії здійснюється оформлення первинних документів і первинна обробка даних щодо обліку виробничих запасів. Тут ведеться аналітичний облік за місцями зберігання запасів,

створюється інформаційна база – складська картотека, у якій фіксується рух матеріалів: надходження, використання, списання та залишки на конкретну дату або за певний період. Дані складської картотеки можна переглядати на екрані або роздруковувати у вигляді карток обліку.

На АРМ бухгалтера II категорії проводиться обробка інформації для регламентованого контролю та підготовки довідкових даних, що використовуються для внутрішнього управління та контролю за запасами.

АРМ бухгалтера III категорії призначений для формування зведеної інформації, необхідної для складання фінансової звітності, проведення аналізу, прогнозування, аудиту та прийняття управлінських рішень як по всьому підприємству, так і по окремих структурних підрозділах. Таким чином, робочі місця бухгалтерів різних категорій забезпечують комплексний облік, контроль та аналітичну підтримку управління виробничими запасами на підприємстві.

Схема інформаційної ув'язки АРМ бухгалтера по обліку виробничих запасів з іншими АРМ бухгалтера та інформаційною системою ТОВ «ВІВАД 09» наведена на рис. 3.4.

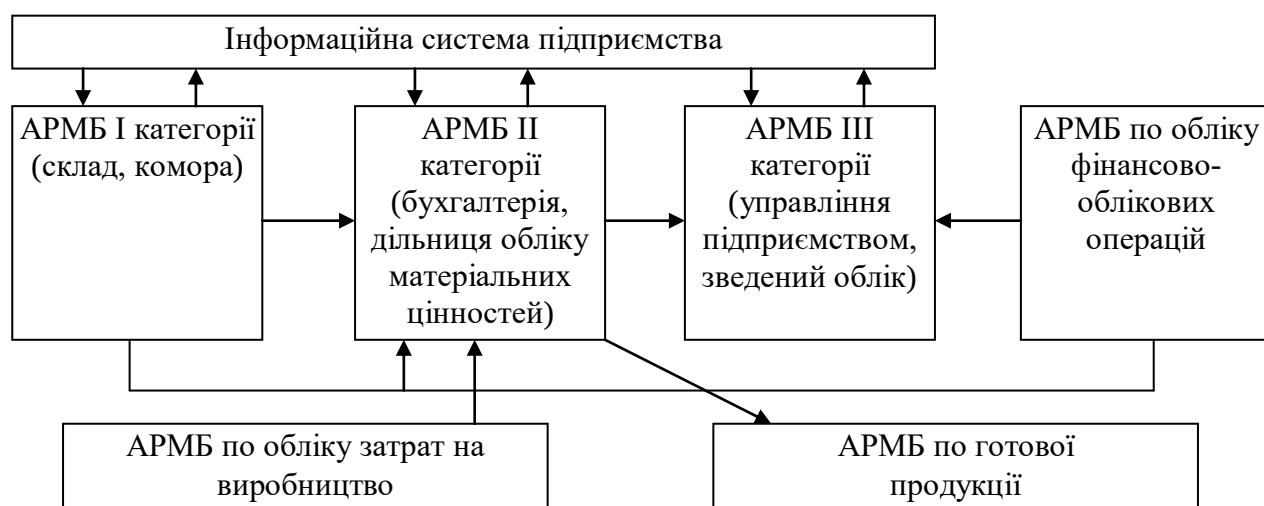

Рис. 3.4. Схема інформаційної ув'язки АРМ бухгалтера по обліку виробничих запасів з іншими АРМ бухгалтера та інформаційною системою ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: складено автором

В інформаційній системі «Облік надходження виробничих запасів та формування їх собівартості» використовуються вхідні документи, які описані вище. Нормативно-довідкова інформація включає різноманітні довідники:

- довідник зовнішніх організацій, який використовується для формування інформації про виробничі запаси, які отримані від зовнішніх організацій;
- довідник прізвищ робітників – використовується для визначення кола матеріально відповідальних осіб;
- довідник структурних підрозділів – використовується для формування інформації по місцях зберігання виробничих запасів;
- довідник допустимої кореспонденції рахунків – необхідний для здійснення контролю первинної інформації по обліку виробничих запасів;
- довідник номенклатура-цінник – формується для оцінки виробничих запасів, а також для визначення груп та їх запасів;
- довідник типових господарських операцій, який використовується для автоматизованого формування бухгалтерських проводок при формуванні первинних документів по обліку виробничих запасів;
- довідник статей обліку, який використовується для формування інформації по веденню облікової політики на підприємстві, фіксування способу списання, для віднесення затрат на статті обліку;
- довідник постійних даних – використовується для автоматизованого формування в первинних документах постійних показників та запасів.

Таким чином, впровадження автоматизованих робочих місць бухгалтерів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» значно підвищує ефективність обліку виробничих запасів. Первинна обробка даних і ведення аналітичного обліку дозволяє точно відслідковувати надходження, використання та залишки матеріалів. Комп'ютеризований облік зменшує трудомісткість процесів і знижує ризик помилок у документації. Отже, система АРМ створює надійну інформаційну базу для ефективного управління запасами та підвищує загальну прозорість фінансово-господарської діяльності підприємства.

3.3. Порядок відображення в фінансовому обліку виробничих запасів підприємства

Згідно з Інструкцією «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», для ведення обліку запасів на підприємствах виділено спеціальний другий клас рахунків, який носить назву «Запаси». Цей клас включає всі рахунки, призначені для обліку різних видів матеріальних цінностей, що перебувають у підприємства, таких як сировина, матеріали, паливо, комплектуючі вироби, запасні частини та інші виробничі ресурси [61].

Використання окремого класу рахунків дозволяє систематизувати дані про наявність і рух запасів, забезпечує точність у відображенні фінансових операцій та полегшує контроль за їх використанням. Крім того, він дає можливість підприємству формувати детальну аналітичну інформацію за окремими видами матеріалів, складами та структурними підрозділами. Правильне застосування рахунків цього класу сприяє своєчасному визначенню собівартості продукції, контролю за витратами та плануванню закупівель.

Отже, другий клас Плану рахунків є ключовим інструментом для організації обліку запасів і забезпечує прозорість фінансово-господарської діяльності підприємства [61].

Для детального контролю за рухом і наявністю виробничих запасів на підприємстві ведеться аналітичний облік, який дозволяє отримувати точні дані як про загальні обсяги запасів, так і за кожним конкретним видом матеріалів. Для цього на підприємстві відкриваються аналітичні рахунки, на яких відображаються окремі назви або типи виробничих запасів, що забезпечує повну характеристику їх стану та руху. Такий підхід дозволяє оперативно визначати залишки, планувати поповнення та контролювати ефективність використання матеріалів.

Синтетичний облік виробничих запасів на ТОВ «ВІВАД 09» ведеться відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського

обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої Наказом Міністерства фінансів України № 291 [47].

На підприємстві запасі відображаються на рахунку 20 «Виробничі запаси», що забезпечує систематизацію та узагальнення інформації. Поєднання синтетичного та аналітичного обліку дає змогу повністю контролювати стан матеріальних ресурсів, вчасно виявляти нестачі чи надлишки та планувати раціональне використання запасів. Це також сприяє підвищенню прозорості бухгалтерського обліку та ефективності управлінських рішень у сфері матеріально-технічного забезпечення підприємства.

«Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів (у тому числі сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва» [47].

За дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом - витрачання на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка.

Рахунок 20 має такі субрахунки:

201 "Сировина й матеріали"

202 "Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби"

203 "Паливо"

204 "Тара й тарні матеріали"

205 "Будівельні матеріали"

206 "Матеріали, передані в переробку"

207 "Запасні частини"

208 "Матеріали сільськогосподарського призначення"

209 "Інші матеріали"

Вартість окремих видів виробничих запасів відповідно до Облікової політики підприємства ТОВ «ВІВАД 09» обліковується на відповідних субрахунках рахунку 20 «Виробничі запаси» (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

**Об'єкти, що обліковуються на рахунку 20 «Виробничі запаси»
відповідно до Облікової політики підприємства ТОВ «ВІВАД 09»**

№ рах.	Назва субрахунку	Характеристика субрахунку
20.1	Сировина та матеріали	Призначений для відображення наявності та руху сировини та основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виробляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні.
20.3	Паливо	Призначений для обліку наявності та палива, що придбавається чи заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель.
20.4	Тара й тарні матеріали	Призначений для відображення наявності та руху всіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а також матеріали і деталі, які використовують для виготовлення тари та її ремонту (деталі для збирання ящиків, бочкова клепка тощо)
20.5	Будівельні матеріали	Підприємства-забудовники відображають рух будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, які належать до монтажу, та інших матеріальних цінностей, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій.
20.6	Матеріали, передані в переробку	Призначений для обліку матеріалів, що передані в переробку на сторону та які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів.
20.7	Запасні частини	Призначений для обліку придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі та обороті.
20.8	Матеріали сільськогосподарського призначення	Призначений для обліку мінеральних добрив, отрутохімікатів для боротьби зі шкідниками й хворобами сільськогосподарських культур, біопрепаратів, медикаментів, хімікатів, що використовуються для боротьби з хворобами сільськогосподарських тварин.
20.9	Інші матеріали	Призначений для обліку відходів виробництва (обрубків, обрізки, стружки тощо), невинного браку, матеріальних цінностей, що одержані від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини на цьому підприємстві (металобрухт, утиль), зношених шин тощо

Джерело: складено автором за [47]

«Для одержання деталізованої інформації, необхідної для управління виробничими запасами за їх окремими видами і процесами, організовується аналітичний облік. З цією метою до окремих рахунків синтетичного обліку та

субрахунків відкриваються рахунки аналітичного обліку» [47]. Рахунок 20 "Виробничі запаси" кореспондує наступним чином (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Кореспонденція рахунків з обліку виробничих запасів

Рахунок	за дебетом з кредитом рахунків:	Рахунок	за кредитом з дебетом рахунків:
20	"Виробничі запаси"	15	"Капітальні інвестиції"
23	"Виробництво"	20	"Виробничі запаси"
24	"Брак у виробництві"	23	"Виробництво"
26	"Готова продукція"	24	"Брак у виробництві"
27	"Продукція сільськогосподарського виробництва"	28	"Товари"
		37	"Розрахунки з різними дебіторами"
		39	"Витрати майбутніх періодів"
28	"Товари"	42	"Додатковий капітал"
37	"Розрахунки з різними дебіторами"	47	"Забезпечення майбутніх витрат і платежів"
40	"Зареєстрований (пайовий) капітал"		
42	"Додатковий капітал"	80	"Матеріальні витрати"
46	"Неоплачений капітал"	84	"Інші операційні витрати"
48	"Цільове фінансування і цільові надходження"	85	"Інші затрати"
		91	"Загальновиробничі витрати"
63	"Розрахунки з постачальниками та підрядниками"	92	"Адміністративні витрати"
		93	"Витрати на збут"
64	"Розрахунки за податками й платежами"	94	"Інші витрати операційної діяльності"
68	"Розрахунки за іншими операціями"		
71	"Інший операційний дохід"		
74	"Інші доходи"		

Джерело: складено автором за [47]

Синтетичні рахунки відображають узагальнені дані про економічно однорідні групи господарських засобів підприємства, джерела їх формування, а також хід господарських процесів і результати діяльності суб'єкта господарювання. Інформація на цих рахунках ведеться виключно у грошовому вимірнику, що дозволяє отримати узагальнену картину фінансового стану підприємства. Дані синтетичних рахунків відіграють ключову роль у веденні Головної книги, оскільки забезпечують основу для систематизації і контролю господарських операцій. Вони також необхідні для складання Балансу та інших фінансових звітів ТОВ «ВІВАД 09», які подаються до контролюючих і статистичних органів [36].

Завдяки синтетичному обліку керівництво підприємства ТОВ «ВІВАД 09» отримує зведену інформацію для оцінки ефективності використання ресурсів та планування фінансових потоків. Крім того, синтетичні рахунки полегшують аналітичну роботу, дозволяючи співставляти дані різних періодів та виявляти тенденції розвитку підприємства. Такий облік забезпечує основу для прийняття управлінських рішень і контролю за фінансовою дисципліною на підприємстві.

Основні бухгалтерські проводки, що відображають надходження виробничих запасів від постачальника ТОВ «ВІВАД 09», наведені в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Відображення в обліку операцій з надходження виробничих запасів від постачальника ТОВ «ВІВАД 09»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
а) перша подія – передплата				
1	Проведено передплату постачальнику запасів	371	311	4800
2	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	644	800
3	Отримано запаси від постачальника	20	631	4000
4	Відображено податковий кредит	644	631	800
5	Проведено залік заборгованостей	631	371	4800
б) перша подія – одержання запасів				
6	Отримано запаси від постачальника	20	631	4000
7	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	800
8	Проведено оплату постачальнику	631	311	4800

Джерело: складено автором

В обліку ТОВ «ВІВАД 09» надходження виробничих запасів від постачальника відображається як у разі передплати, так і при безпосередньому отриманні запасів. Основні операції включають проведення передплати, нарахування та відображення податкового кредиту з ПДВ, отримання матеріалів на склад та залік заборгованостей або оплати постачальнику. Використання кореспонденції рахунків дозволяє точно відстежувати рух грошових коштів і виробничих запасів на рахунках підприємства. Такий підхід забезпечує повну прозорість і контроль над фінансовими і матеріальними потоками [53].

Основні бухгалтерські проводки, що відображають надходження виробничих запасів від підзвітної особи ТОВ «ВІВАД 09», наведені в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Відображення в обліку операцій надходження виробничих запасів від підзвітної особи ТОВ «ВІВАД 09»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
а) перша подія – видача готівки в підзвіт				
1	Видано з каси грошові кошти підзвітній особі	372	301	1200
2	Оприбутковано матеріали згідно авансового звіту	20	372	1000
3	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	372	200
б) перша подія – оприбуткування запасів				
6	Оприбутковано запаси згідно з авансовим звітом	20	372	1000
7	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	372	200
8	Погашено заборгованість перед підзвітною особою	372	301	1200

Джерело: складено автором

В обліку ТОВ «ВІВАД 09» надходження виробничих запасів від підзвітної особи відображається через видачу готівки та подальше оприбуткування матеріалів за авансовим звітом. Основні операції включають видачу коштів з каси підзвітній особі, оприбуткування отриманих матеріалів, нарахування податкового кредиту з ПДВ та погашення заборгованості перед підзвітною особою.

Основні бухгалтерські проводки, що відображають інші надходження виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» наведені в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Відображення в обліку операцій з інших надходжень виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
Безкоштовне одержання запасів для виробничих цілей				
1	Отримано матеріали від постачальника	20	718	5000
Придбання запасів як внеску до статутного капіталу				
2	Отримано запаси як внесок до статутного фонду	20	46	1000
3	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	46	200

Джерело: складено автором

У ході господарської діяльності підприємства ТОВ «ВІВАД 09» інколи виникає ситуація, коли певні види матеріальних запасів стають непотрібними або застарілими. У таких випадках підприємство має можливість реалізувати ці запаси, щоб уникнути їх тривалого зберігання та пов'язаних із цим витрат. Продаж непотрібних матеріалів дозволяє звільнити складські площі, зменшити витрати на зберігання та забезпечити додатковий грошовий потік для підприємства. При цьому важливо дотримуватися встановлених процедур обліку та документального оформлення операцій продажу запасів, щоб коректно відобразити їх у бухгалтерському обліку та податковій звітності. Крім того, такий підхід сприяє оптимізації використання ресурсів і підвищенню ефективності виробничого процесу.

Основні бухгалтерські проводки, що відображають вибуття виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» внаслідок продажу наведені в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

**Відображення в обліку операцій з вибуття виробничих запасів
ТОВ «ВІВАД 09»**

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
а) перша подія – одержання авансу				
1	Одержано аванс від покупця	311	681	3600
2	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	643	641	600
3	Відображено дохід при відвантаженні запасів	361	70	3600
4	Відображено розрахунки за податковими зобов'язаннями з ПДВ	70	643	600
5	Списано собівартість реалізованих запасів	90	20	1800
6	Відображено залік заборгованостей	681	361	3600
б) перша подія – відвантаження запасів				
7	Відображено дохід при відвантаженні запасів	361	70	3600
8	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	70	641	600
9	Списано собівартість реалізованих запасів	90	20	1800
10	Отримано оплату від покупця	311	361	3600

Джерело: складено автором

Процес обліку вибуття запасів відбувається за двома основними сценаріями: перша подія – отримання авансу від покупця, або перша подія – безпосереднє відвантаження запасів. У разі отримання авансу спочатку

відображається зобов'язання перед покупцем, нараховується ПДВ, фіксується дохід від реалізації та списується собівартість проданих запасів. Всі фінансові операції оформлюються коректними бухгалтерськими записами з чітким розмежуванням дебету та кредиту відповідних рахунків.

Основні бухгалтерські проводки, що відображають вибуття виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» внаслідок використання у виробництві, наведені в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

**Відображення в обліку операцій з вибуття запасів у виробництво
ТОВ «ВІВАД 09»**

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Передані запаси для виробництва	23	20	3600
2	Передані запаси для загально виробничих потреб	91	20	600
3	Передані запаси для адміністративних потреб	92	20	3600
4	Передані запаси для потреб збуту	93	20	600
5	Передані запаси для забезпечення іншої операційної діяльності	94	20	1800

Джерело: складено автором

Узагальнення показує, що операції з вибуття виробничих запасів у виробництво на ТОВ «ВІВАД 09» відображаються за різними напрямками використання: для основного виробництва, загально-виробничих, адміністративних та збутових потреб. Усі переміщення запасів оформлюються бухгалтерськими записами з відповідним дебетом і кредитом рахунків. Такий облік дозволяє контролювати використання матеріалів за призначенням та забезпечує точність управлінської і фінансової звітності.

Основні бухгалтерські проводки, що відображають інше вибуття виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09», наведені в табл. 3.12.

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в кількісно-сумовому вираженні за найменуваннями, партіями, групами, видами запасів, місцями зберігання та в розрізі матеріально-відповідальних осіб, що дозволяє детально контролювати рух і залишки матеріалів на кожному складі [23].

Відображення в обліку операцій з іншого вибуття виробничих запасів**ТОВ «ВІВАД 09»**

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
Безоплатна передача запасів				
1	Передано безоплатно запаси	949	20	3000
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	949	641	600
3	Сторновано (зменшено) податковий кредит	641 20	644 644	600 600
4	Списано на фінансовий результат витрати, щодо проведеної операції	791	949	3600
Передача запасів до статутного фонду інших підприємств				
5	Безоплатно передано запаси іншому підприємству за балансовою вартістю	949	20	5000
Вибуття запасів внаслідок надзвичайних подій				
6	Відображено списання запасів внаслідок надзвичайних подій	99	20	2500
7	У разі майбутнього відшкодування вартості запасів страховою організацією сума страхового відшкодування віднесена на доходи від надзвичайних подій	654	75	750

Джерело: складено автором

Крім того, аналітичний облік дає можливість оперативно визначати потребу в поповненні запасів, виявляти надлишки або нестачі, а також оцінювати ефективність їх використання у виробничому процесі.

Синтетичний облік виробничих запасів ведеться в Журналі 5 (5А) у розділі ІІІ, де узагальнюється інформація за всіма видами запасів у грошовому вираженні, забезпечуючи основу для складання бухгалтерського балансу та фінансової звітності [36].

Таким чином, можна стверджувати, що поділ на аналітичний і синтетичний облік забезпечує комплексний контроль, своєчасність даних для управлінських рішень і достовірність фінансової інформації підприємства. Аналітичний облік також дозволяє відстежувати терміни придатності матеріалів і запобігати втратам через псування або прострочення. Він слугує основою для внутрішніх аудитів та перевірок контролю за використанням виробничих запасів.

Висновки до розділу 3

Облікова політика щодо операцій з виробничими запасами на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» - це сукупність принципів, методів і процедур, які застосовуються для визнання, оцінки, документального оформлення, відображення в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про виробничі запаси.

Формування облікової політики щодо операцій з виробничими запасами є надзвичайно важливим для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності ТОВ «ВІВАД 09». Особлива увага приділяється вибору методів оцінки запасів, таких як ідентифікована собівартість, середньозважена вартість або метод ФІФО, що впливає на показники прибутковості і матеріаломісткості.

Для забезпечення безперебійного постачання, ефективного розміщення, зберігання та своєчасної видачі матеріальних запасів у виробництво особливе значення має правильно організоване складське господарство ТОВ «ВІВАД 09». Воно дозволяє оптимізувати використання площі складів, зменшити втрати і псування матеріалів, а також забезпечити швидкий доступ до необхідних ресурсів.

Впровадження автоматизованих робочих місць бухгалтерів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» значно підвищує ефективність обліку виробничих запасів. Первинна обробка даних і ведення аналітичного обліку дозволяє точно відслідковувати надходження, використання та залишки матеріалів. Комп'ютеризований облік зменшує трудомісткість процесів і знижує ризик помилок у документації.

Поділ на аналітичний і синтетичний облік забезпечує комплексний контроль, своєчасність даних для управлінських рішень і достовірність фінансової інформації підприємства. Аналітичний облік також дозволяє відстежувати терміни придатності матеріалів і запобігати втратам через псування або прострочення. Він слугує основою для внутрішніх аудитів та перевірок контролю за використанням виробничих запасів.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

ТОВ «ВІВАД 09»

4.1. Сутність та завдання аудиту виробничих запасів підприємства

Аудит виробничих запасів є важливим елементом системи контролю за ефективністю господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09». Виробничі запаси займають значну частку в структурі оборотних активів підприємства та безпосередньо впливають на безперервність виробничого процесу. Тому забезпечення достовірності їх обліку та раціонального використання є важливим завданням фінансового менеджменту. Проведення аудиту дає можливість перевірити правильність відображення операцій із запасами в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Крім того, аудит дозволяє оцінити ефективність системи внутрішнього контролю за рухом і збереженням матеріальних ресурсів [2].

Особливого значення аудит набуває в умовах зростання обсягів господарських операцій та підвищення вимог до прозорості фінансової інформації. У процесі аудиту виявляються можливі порушення, помилки або зловживання при зберіганні, використанні та списанні виробничих запасів. Це сприяє підвищенню рівня фінансової дисципліни на підприємстві. Результати аудиту також дозволяють керівництву ТОВ «ВІВАД 09» приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оптимізації використання матеріальних ресурсів [8].

Отже, проведення аудиту виробничих запасів є необхідною умовою забезпечення достовірності облікової інформації та підвищення ефективності діяльності підприємства ТОВ «ВІВАД 09».

Аудит являє собою незалежну перевірку фінансово-господарської діяльності підприємства, яка здійснюється з метою підтвердження

достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Його проведення передбачає дослідження документів, облікових реєстрів і господарських операцій підприємства. У процесі аудиту перевіряється правильність ведення бухгалтерського обліку, законність здійснення господарських операцій та відповідність їх чинному законодавству [8].

Важливим завданням аудиту є виявлення можливих помилок, порушень або ризиків у діяльності підприємства ТОВ «ВІВАД 09». Результати аудиту використовуються керівництвом для підвищення ефективності управління та вдосконалення системи внутрішнього контролю. Таким чином, аудит виступає важливим інструментом забезпечення прозорості, надійності та об'єктивності фінансової інформації підприємства.

Аудит виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» – це комплексна незалежна перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку, документального оформлення та відображення в облікових реєстрах операцій, пов'язаних із надходженням, зберіганням, використанням і вибуттям виробничих запасів підприємства [16].

Основною метою такого аудиту є встановлення достовірності інформації про наявність, рух і оцінку виробничих запасів у фінансовій звітності підприємства. У процесі аудиту перевіряється відповідність обліку запасів чинному законодавству, національним стандартам бухгалтерського обліку та внутрішній обліковій політиці підприємства. Особлива увага приділяється правильності оформлення первинних документів, веденню складського обліку, повноті оприбуткування матеріальних цінностей та обґрунтованості їх списання у виробництво [22].

Також аудит дає можливість оцінити ефективність використання виробничих запасів та стан внутрішнього контролю на підприємстві. Результати аудиту дозволяють виявити можливі порушення, недоліки в системі обліку та розробити рекомендації щодо її вдосконалення.

Аудит виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» повинен проводитись з дотриманням таких положень [24; 35]:

1. Законність і відповідність нормативним актам – перевірка обліку виробничих запасів повинна здійснюватися відповідно до вимог чинного законодавства, національних стандартів бухгалтерського обліку, інструкцій та нормативних документів, що регулюють облік і контроль запасів.

2. Достовірність і повнота інформації – аудитор має переконатися, що всі операції з надходження, переміщення, використання та вибуття виробничих запасів повністю і правильно відображені у первинних документах та бухгалтерських регістрах.

3. Перевірка фактичної наявності запасів – під час аудиту необхідно зіставити дані бухгалтерського обліку з результатами інвентаризації для підтвердження реальної наявності матеріальних цінностей на складах підприємства.

4. Оцінка правильності оцінки запасів – аудит повинен підтвердити правильність визначення первісної вартості виробничих запасів, їх оцінки при надходженні, використанні та списанні відповідно до прийнятої облікової політики.

5. Контроль за збереженням матеріальних цінностей – аудитор перевіряє організацію складського господарства, наявність матеріально відповідальних осіб, умови зберігання запасів та систему внутрішнього контролю на підприємстві.

6. Економічна доцільність використання запасів – важливим аспектом аудиту є оцінка ефективності використання виробничих запасів, їх оборотності та впливу на результати господарської діяльності підприємства.

7. Об'єктивність і незалежність аудиторської перевірки – результати аудиту повинні бути неупередженими, ґрунтуватися на фактичних даних і відображати реальний стан обліку та використання виробничих запасів на підприємстві.

Для задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої та неупередженої інформації щодо виробничих запасів аудитору необхідно виконати основні завдання, які наведено на рис. 4.1.

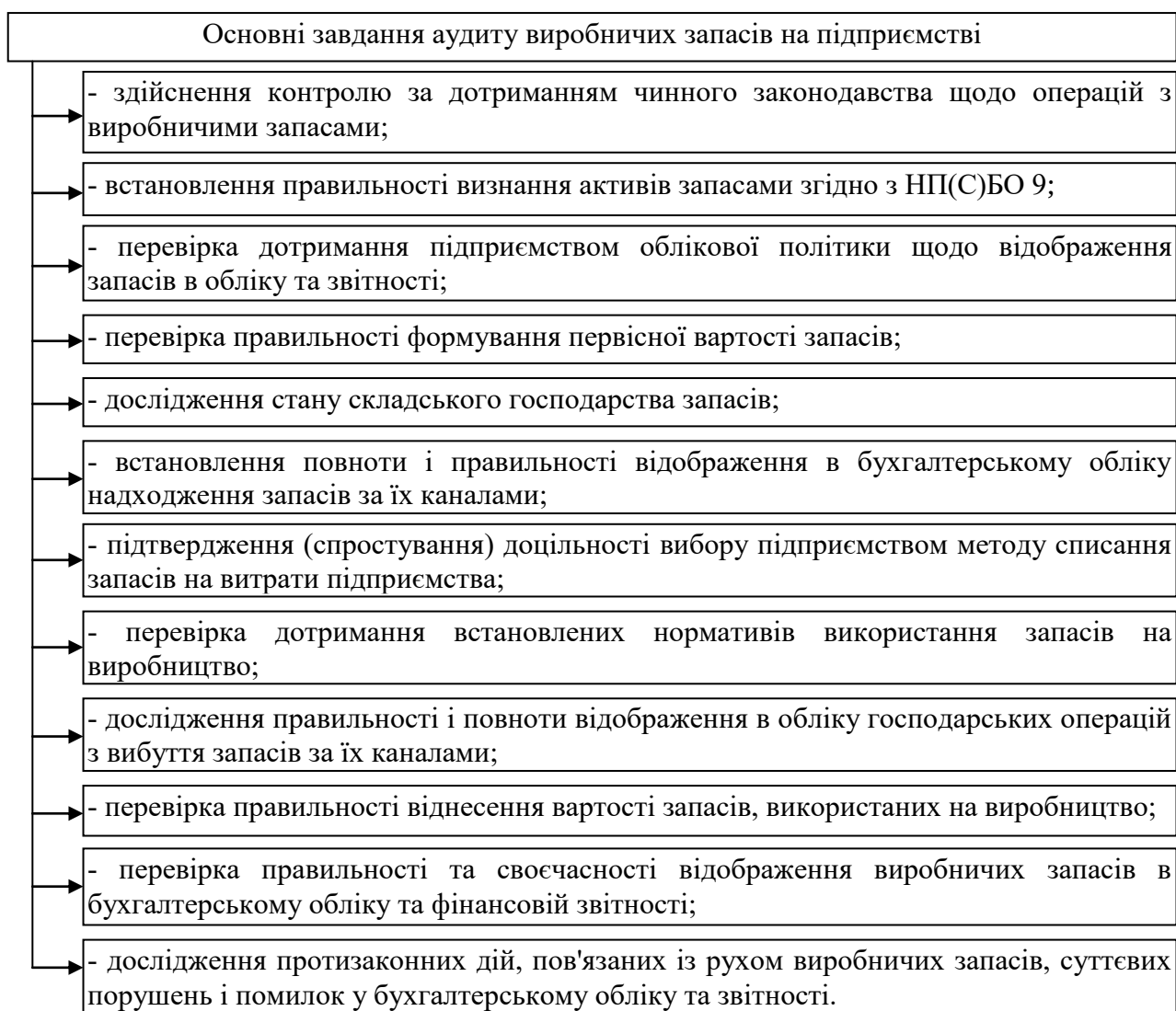

**Рис. 4.1. Основні завдання аудиту виробничих запасів на підприємстві
ТОВ «ВІВАД 09»**

Джерело: складено автором за [11; 20]

Якісне інформаційне забезпечення аудиту виробничих запасів має важливе значення для формування об'єктивних і достовірних результатів аудиторської перевірки на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09». Повнота та достовірність інформації дозволяє аудитору правильно оцінити стан обліку запасів, правильність їх оцінки, руху та використання у господарській діяльності підприємства [35]. Інформаційна база аудиту включає первинні документи, регістри синтетичного й аналітичного обліку, фінансову звітність, внутрішні нормативні документи підприємства ТОВ «ВІВАД 09», а також результати інвентаризації матеріальних цінностей.

Належний рівень інформаційного забезпечення дає можливість аудитору своєчасно виявити помилки, порушення або недоліки в системі бухгалтерського обліку виробничих запасів. Крім того, воно сприяє більш глибокому аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів, контролю за їх збереженням та правильністю відображення в обліку і звітності. Важливо також, що систематизована та повна інформація забезпечує можливість перевірки відповідності облікових даних фактичній наявності запасів на складах підприємства ТОВ «ВІВАД 09» [39].

Основними джерелами інформації аудиту виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» є ті, що представлено на рис. 4.2.

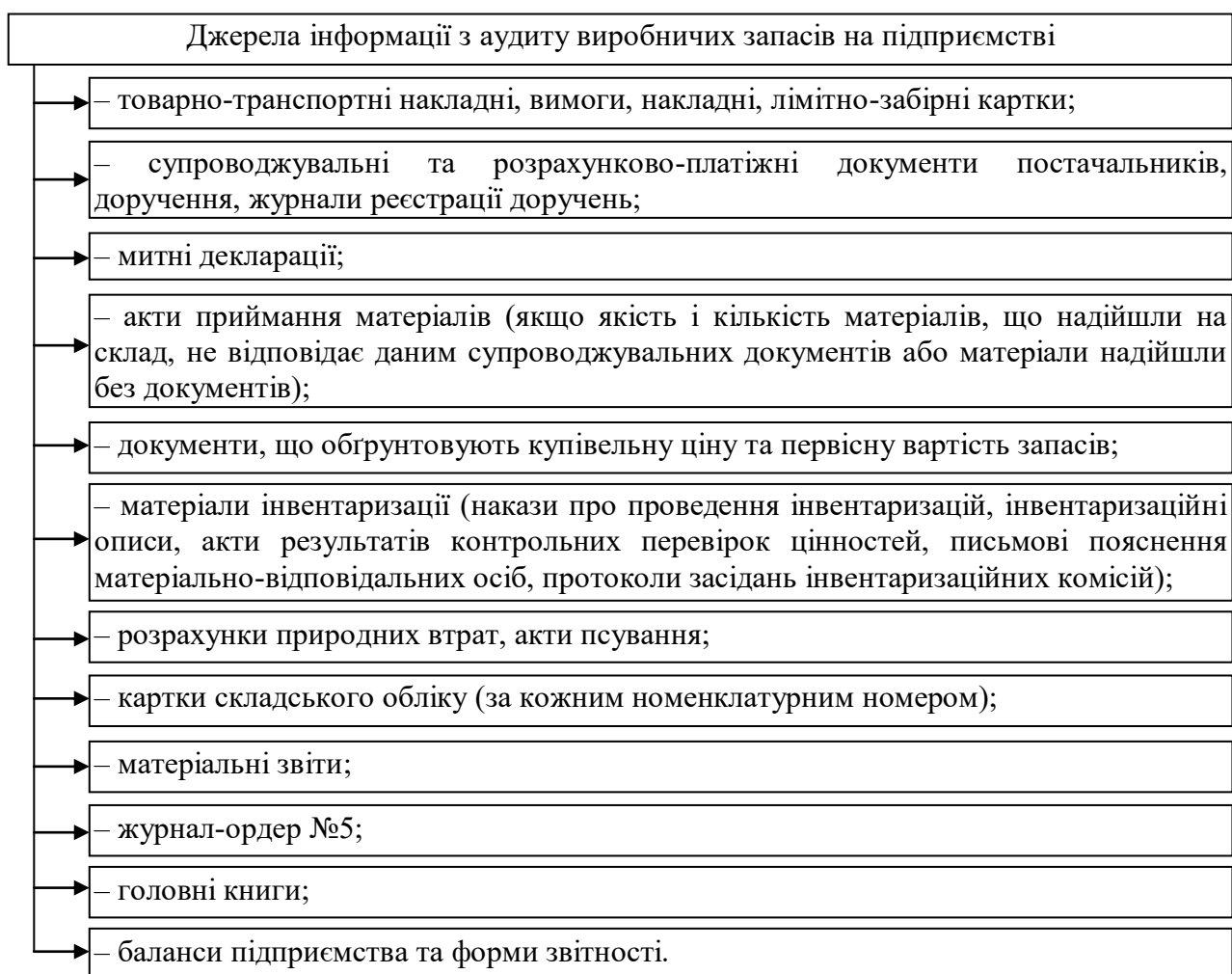

Рис. 4.2. Джерела інформації з аудиту виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: складено автором за [49; 60]

З огляду на значну завантаженість працівників підприємства ТОВ «ВІВАД 09», їм досить складно здійснювати постійний та всебічний контроль за всіма процесами господарської діяльності. Це може призводити до зниження ефективності контролю за веденням бухгалтерського обліку, правильністю оформлення господарських операцій та своєчасністю складання звітності. У зв'язку з цим доцільним є створення на підприємстві спеціального структурного підрозділу, який би забезпечував додатковий контроль та підтримку бухгалтерської служби [60]. Таким підрозділом може стати відділ внутрішнього аудиту ТОВ «ВІВАД 09».

Відділ внутрішнього аудиту доцільно сформувати з кваліфікованих і досвідчених фахівців у сфері бухгалтерського обліку, фінансів та економічного аналізу. Його діяльність здійснюватиметься відповідно до затвердженого керівником підприємства плану роботи та за погодженням із головним бухгалтером. Основними завданнями такого підрозділу буде перевірка достовірності ведення бухгалтерського обліку, правильності відображення господарських операцій, повноти складання фінансової звітності [2].

Крім того, працівники служби внутрішнього аудиту контролюватимуть відповідність облікових процедур чинному законодавству, нормативним актам і внутрішнім регламентам підприємства. Важливим напрямом їх діяльності також стане оцінка ефективності використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, а також виявлення можливих ризиків і порушень у фінансово-господарській діяльності. Запровадження такого підрозділу сприятиме підвищенню рівня внутрішнього контролю на підприємстві, покращенню якості облікової інформації та забезпеченню більш обґрунтованого прийняття управлінських рішень.

Внутрішній аудит являє собою важливу функцію управління, яка охоплює облік, фінансовий аналіз та контроль, порівнює та оцінює фактично досягнутий результат з поставленими цілями та завданнями підприємства.

На службу внутрішнього аудиту ТОВ «ВІВАД 09» буде покладено обов'язок здійснення відповідних заходів (рис. 4.3).

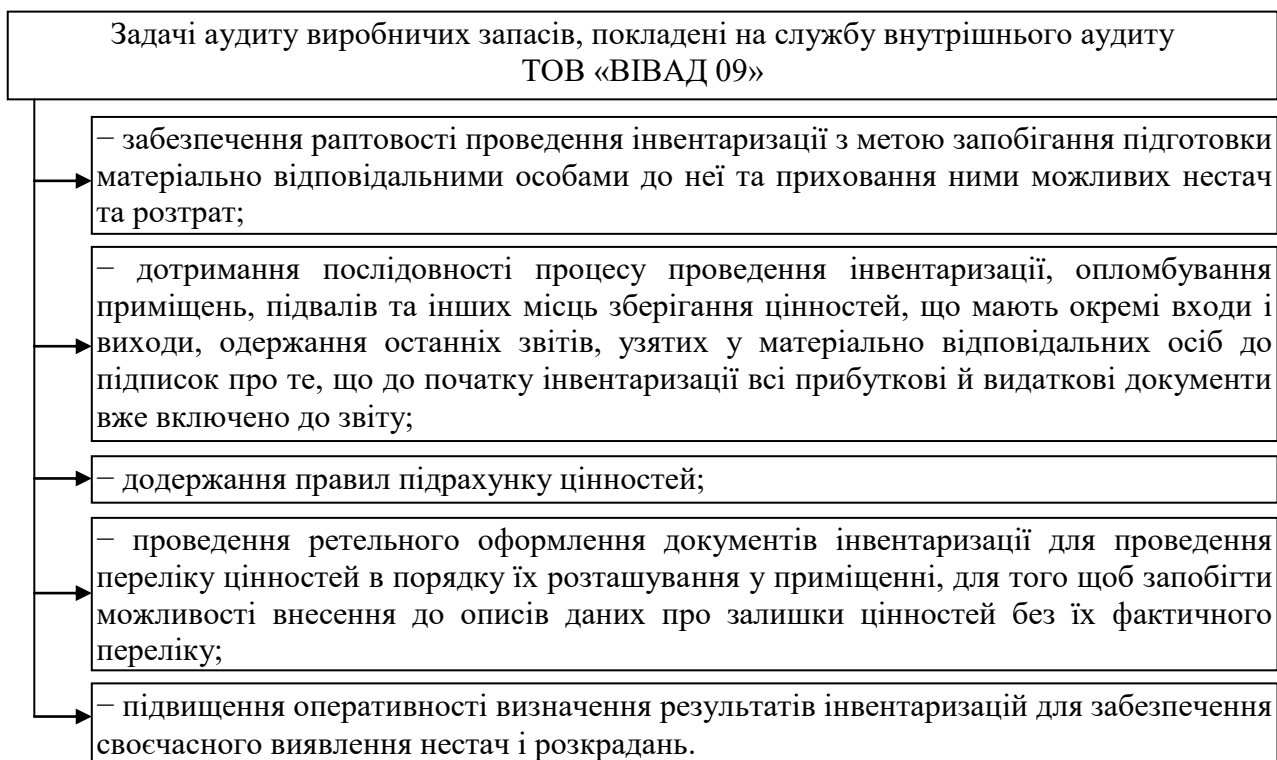

Рис. 4.3. Задачі аудиту виробничих запасів, покладені на службу внутрішнього аудиту ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: розроблено автором

Функції служби внутрішнього аудиту щодо контролю виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» можна подати таким чином [2; 63]:

1. Аудит системи оприбуткування запасів. Передбачає перевірку правильності та своєчасності відображення в обліку надходження виробничих запасів від постачальників, підзвітних осіб та інших джерел. У межах такого контролю аналізується наявність і правильність оформлення первинних документів (товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур, актів приймання матеріалів, прибуткових ордерів). Також перевіряється відповідність фактичної кількості отриманих матеріалів даним документів і правильність визначення їх первісної вартості.

2. Аудит системи обліку виробничих запасів. Полягає у перевірці правильності ведення синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів відповідно до вимог законодавства та облікової політики підприємства. Внутрішні аудитори контролюють правильність відображення операцій на

бухгалтерських рахунках, достовірність даних про залишки запасів, а також узгодженість інформації облікових регістрів із показниками фінансової звітності. Особлива увага приділяється правильності оцінки запасів, їх списанню у виробництво та результатам інвентаризації.

3. Аудит системи реєстрації руху товарно-матеріальних цінностей. Передбачає контроль повноти і достовірності відображення всіх операцій з надходження, переміщення та вибуття виробничих запасів. У процесі перевірки оцінюється ефективність організації складського обліку, правильність ведення складських карток, матеріальних звітів та інших облікових регістрів. Крім того, аудиторі перевіряють дотримання встановленого графіка документообігу, своєчасність подання первинних документів до бухгалтерії та відповідність даних складського і бухгалтерського обліку.

Узагальнюючи, слід зазначити, що створення та ефективне функціонування служби внутрішнього аудиту на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» відіграє важливу роль у забезпеченні належного контролю за виробничими запасами. Внутрішній аудит дозволяє систематично перевіряти правильність оприбуткування, обліку та руху товарно-матеріальних цінностей, що сприяє підвищенню достовірності бухгалтерської інформації. Крім того, діяльність такої служби забезпечує своєчасне виявлення помилок, порушень та можливих зловживань у процесі управління запасами. Важливим результатом є також підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства. Наявність внутрішнього аудиту сприяє дотриманню вимог чинного законодавства, внутрішніх нормативів і встановлених процедур обліку.

Таким чином, впровадження та розвиток внутрішнього аудиту є важливим інструментом підвищення прозорості, керованості та ефективності господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09». Водночас, результати внутрішнього аудиту можуть використовуватися керівництвом підприємства для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації системи обліку та контролю запасів.

4.2. Методика аудиту виробничих запасів на підприємстві

Методика аудиту виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» передбачає комплексну перевірку обліку, наявності та руху матеріальних цінностей за встановленими правилами та стандартами. Вона включає такі етапи [16]:

1. Планування аудиту – визначення об'єктів перевірки, цілей аудиту, складу аудиторської групи, строків і способів здійснення контролю.

2. Ознайомлення з документацією – вивчення первинних документів, синтетичних та аналітичних рахунків, облікових регістрів і політики обліку запасів.

3. Перевірка наявності та стану запасів – інвентаризація матеріалів, перевірка фізичного залишку, відповідності його даним бухгалтерського обліку.

4. Аналіз правильності відображення операцій – контроль кореспонденції рахунків при надходженні, списанні та реалізації запасів.

5. Оцінка достовірності облікової інформації – перевірка повноти, точності і своєчасності оформлення документів, наявності податкових та внутрішніх звітів.

6. Виявлення ризиків та порушень – виявлення невідповідностей, нестач, надлишків або неправильного обліку матеріальних цінностей.

7. Формування висновків та рекомендацій – підготовка звіту з результатами аудиту, пропозицій щодо усунення виявлених недоліків та удосконалення системи обліку.

«В цілому, облікову політику слід відображати як вибір методик, прийомів і способів ведення бухгалтерського обліку ТОВ «ВІВАД 09» із тих, що представлені в нормативних документах з методології бухгалтерського обліку в межах загальних правил і принципів його організації» [35].

Методичні складові облікової політики щодо виробничих запасів підприємства ТОВ «ВІВАД 09» наведено у табл. 4.1.

Таблиця 4.1

**Методичні складові облікової політики щодо виробничих запасів
підприємства ТОВ «ВІВАД 09»**

№	Обов'язкові методологічні складові облікової політики щодо відображення виробничих запасів	Підстава
1	2	3
1	Склад виробничих запасів	Визначається підприємством самостійно
2	Одиниця обліку запасів Метод зарахування придбаних або вироблених виробничих запасів на підприємстві	Відповідно до П(С)БО 9: – найменування; – однорідна група (вид) Згідно П(С)БО 9 виробничі запаси зараховуються на баланс за первісною собівартістю
3	Визнання та первісна оцінка запасів	Визнання та первісна оцінка запасів здійснюється залежно від шляхів надходження запасів на підприємство: - придбані за плату; - виготовлені власними силами; - внесені до статутного капіталу; - одержані безоплатно; - придбані у результаті обміну на подібні та неподібні запаси.
4	Методи оцінки при вибутті виробничих запасів	Відповідно П(С)БО 9 підприємство самостійно визначає один із методів оцінки запасів при їх вибутті: - ідентифікованої собівартості запасів; - середньозваженої собівартості; - собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); - нормативних затрат; - ціни продажу.
5	Метод обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат	Обирається підприємством за наступними варіантами: - шляхи прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, які придбані; - за середнім відсотком.
6	Оцінка запасів на дату балансу	Згідно П(С)БО 9 запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: - первісною вартістю; - чистою вартістю реалізації.
7	Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	Самостійно встановлюється підприємством
8	Призначення та умови використання запасів	Самостійно встановлюється підприємством

Продовження таблиці 4.1

1	2	3
9	Організація зберігання і обліку запасів	Відповідно до Методичних рекомендацій бухгалтерського обліку запасів №2 організація зберігання і обліку запасів здійснюється залежно від їх виду, технології виробництва, умов постачання і збуту. В Методичних рекомендаціях передбачено такі методи обліку матеріальних запасів: - кількісно-сумовий сортовий; - кількісно-сумовий безкнижковий; - оперативно-бухгалтерський (сальдовий).

Джерело: розроблено автором

Облікова політика підприємства ТОВ «ВІВАД 09» істотно впливає на формування фінансових результатів діяльності, оскільки вибір конкретних методів оцінки активів і зобов'язань визначає величину витрат і прибутку. Наприклад, застосування різних методів амортизації основних засобів може змінювати суму нарахованих витрат на їх знос у певному періоді, що безпосередньо впливає на фінансовий результат. Також методи оцінки виробничих запасів, такі як середньозважена вартість або FIFO, визначають собівартість використаних матеріалів та залишків на балансі [48].

Розподіл загальновиробничих витрат за різними базами – по прямим матеріалам, трудових витратах або машинно-годинах – змінює калькуляцію собівартості продукції. Методи калькулювання собівартості продукції, обрані підприємством, впливають на відображення прибутку від реалізації товарів і готової продукції. Вибір облікових методів також визначає податкові зобов'язання підприємства і можливість оптимізації оподаткування [65].

Крім того, правильне поєднання методів оцінки та обліку дозволяє отримати більш достовірну інформацію для управлінських рішень та фінансового аналізу. В цілому, облікова політика є ключовим інструментом регулювання фінансових показників та планування діяльності підприємства.

На основі табл. 4.1 щодо відображення в наказі про облікову політику методів обліку виробничих запасів представлено приклад робочого документа аудитора (анкета аудиту облікової політики виробничих запасів) ТОВ «ВІВАД 09» (табл. 4.2).

Анкета аудиту облікової політики виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09»

№	Елемент, що перевіряється	Пункт наказу про облікову політику	Сфера застосування	Наявність порушень
1	Наявність наказу про облікову політику	1	Облік	Немає
2	Склад виробничих запасів	2.1	Облік запасів	Немає
3	Одиниця обліку запасів	-	-	-
	– найменування;	2.2	Облік запасів	Немає
	– однорідна група (вид)	-	-	-
4	Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства/установи за первісною вартістю.	2.4	Облік запасів	Немає
5	Визнання та первісна оцінка запасів	-	-	-
	- придбані за плату;	2.4	Облік запасів	Немає
	- виготовлені власними силами;	2.4	Облік запасів	Немає
	- внесені до статутного капіталу;	2.4	Облік запасів	Немає
	- одержані безоплатно;	2.4	Облік запасів	Немає
	- придбані у результаті обміну на подібні та неподібні запаси.	2.4	Облік запасів	Немає
6	Методи оцінки при вибутті виробничих запасів	-	-	-
	- ідентифікованої собівартості запасів;	-	-	-
	- середньозваженої собівартості;	-	-	-
	- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);	2.5	Облік запасів	Немає
	- нормативних затрат;	-	-	-
	- ціни продажу.	-	-	-
7	Метод обліку і розподілу тран-спортно-заготівельних витрат	-	-	-
	- шляхи прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, які придбані;	-	-	-
	- за середнім відсотком.	2.6	Облік запасів	Немає
8	Оцінка запасів на дату балансу	-	-	-
	- первісною вартістю;	2.7	Облік запасів	Немає
	- чистою вартістю реалізації.	-	-	-
9	Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	2.8	Облік запасів	Немає
10	Призначення та умови використання запасів	2.9	Облік запасів	Немає
11	Організація зберігання і обліку запасів	-	-	-
	- кількісно-сумовий сортовий;	-	-	-
	- кількісно-сумовий безкнижковий;	-	-	-
	- оперативно-бухгалтерський (сальдовий).	2.10	Облік запасів	Немає

Джерело: розроблено автором

Розроблена анкета слугуватиме інструментом для аудитора, дозволяючи детально оцінити основні положення облікової політики щодо ведення обліку та відображення виробничих запасів у звітності підприємства ТОВ «ВІВАД 09». Вона допомагає виявити розбіжності між положеннями наказу про облікову політику та чинними нормативними документами, що регулюють бухгалтерський облік і звітність. Анкета також дозволяє перевірити, наскільки фактичне застосування методів і процедур відповідає тим, що зазначені в наказі, і виявити можливі порушення або недоліки. Завдяки цьому інструменту аудитору стає легше проаналізувати повноту, своєчасність та правильність обліку виробничих запасів на підприємстві. Окрім того, анкета сприяє систематизації перевірки та формуванню обґрунтованих висновків щодо дотримання облікової політики. Використання анкети дозволяє підвищити ефективність аудиту та зменшити ризики помилок у фінансовій звітності. Вона також слугує підставою для рекомендацій щодо удосконалення облікових процедур та оптимізації контролю за запасами [67].

Алгоритм проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» представлено на рис. 4.4.

**Рис. 4.4. Алгоритм проведення аудиту виробничих запасів
на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»**

Джерело: розроблено автором

При проведенні аудиту виробничих запасів аудитор застосовує як документальні, так і фактичні (органолептичні) методи перевірки. Визначимо

доцільні методи аудиторської перевірки виробничих запасів, створені в залежності від етапу аудиту на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

**Методи аудиторської перевірки виробничих запасів
на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»**

№	Етап аудиту	Метод аудиту
1	Аудит організації обліку прямих матеріальних затрат	Суцільна документальна перевірка
2	Перевірка правильності оцінки виробничих запасів, які включені до собівартості продукції	Вибіркова документальна перевірка
3	Перевірка обґрунтованості віднесення запасів до складу прямих виробничих затрат на виробництво продукції	Вибіркова документальна перевірка
4	Перевірка вірогідності списання на виробництво матеріалів	Вибіркова документальна перевірка
5	Перевірка якісних показників списаних на виробництво запасів	Вибіркова фактична перевірка
6	Перевірка дотримання норм з відпуску запасів	Комбінована документальна перевірка
7	Перевірка правильності оцінки, використання і списання зворотних відходів та вторинної сировини	Вибіркова документальна та фактична перевірка
8	Перевірка синтетичного і аналітичного обліку виробничих запасів	Комбінована документальна перевірка

Джерело: розроблено автором

На початковій, організаційній стадії аудиту, аудитор детально знайомиться з бізнесом клієнта, його організаційною структурою, основними напрямками діяльності, виробничими процесами та специфікою обліку виробничих запасів. На цьому етапі вивчаються внутрішні регламенти, положення про облікову політику, посадові інструкції, а також попередня фінансова звітність підприємства, щоб скласти уявлення про можливі ризики та особливості ведення господарських операцій [73].

Наступною процедурою є оцінка системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Аудитор перевіряє, наскільки ефективно функціонують внутрішні механізми контролю за надходженням, зберіганням і вибуттям виробничих запасів, наскільки чітко розмежовані обов'язки матеріально відповідальних осіб, та оцінює надійність облікових записів і первинних документів. Після ознайомлення з бізнесом і оцінки системи внутрішнього

контролю аудитора переходить до складання детального плану проведення аудиту. План включає визначення об'єктів та обсягу перевірки, розподіл процедур між членами аудиторської групи, встановлення строків виконання та методів тестування операцій, включаючи контроль за виробничими запасами.

Перелік аудиторських процедур виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» представлено на рис. 4.5.

**Рис. 4.5. Перелік аудиторських процедур виробничих запасів
на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»**

Джерело: розроблено автором

Програма аудиторської перевірки обліку операцій із запасами суб'єкта господарювання ТОВ «ВІВАД 09» являє собою детально структурований документ, що визначає порядок, обсяг та методи проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. Вона включає перелік господарських операцій із запасами, які підлягають перевірці, послідовність виконання аудиторських процедур, конкретні методи тестування і контрольних дій, а також строки їх виконання [73].

Програма також передбачає визначення критеріїв оцінки достовірності обліку, повноти і своєчасності відображення операцій, відповідності законодавчим та нормативним актам. У документі зазначаються матеріально відповідальні особи, структурні підрозділи та конкретні джерела інформації, які будуть використовуватися під час перевірки. Крім того, програма включає заходи з перевірки внутрішніх контрольних механізмів, правильності складання первинних документів, синтетичного та аналітичного обліку.

Наступним етапом аудиту є детальне з'ясування методики оцінки виробничих запасів, що затверджена обліковою політикою ТОВ «ВІВАД 09». Аудитор перевіряє, чи застосовуються встановлені методи оцінки при оприбуткуванні запасів, визначенні їх собівартості та відображенні в бухгалтерському обліку [2].

Послідовним кроком є контроль правильності застосування цих методів під час списання запасів, у тому числі при їх використанні у виробництві, передачі на адміністративні або збутові потреби, а також при реалізації. Аудитор аналізує відповідність фактичних операцій положенням наказу про облікову політику та законодавчим нормам, перевіряє правильність нарахування собівартості продукції, врахування відходів та залишків. На цьому етапі також оцінюється, наскільки система обліку дозволяє своєчасно і достовірно відображати зміни вартості запасів, а результати перевірки фіксуються для формування висновків щодо достовірності обліку та ризиків.

Типові помилки, що виникають під час здійснення операцій з виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» наведено на рис. 4.6.

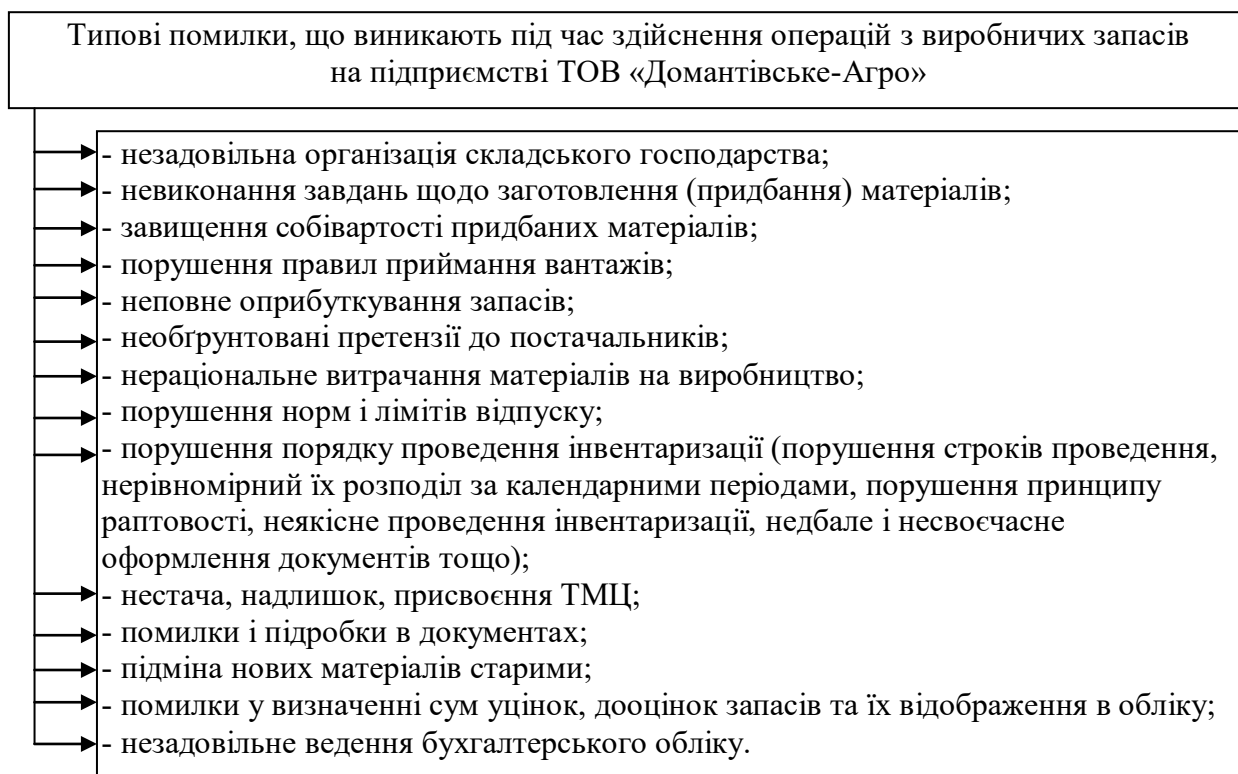

Рис. 4.6. Типові помилки, що виникають під час здійснення операцій з виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»

Джерело: розроблено автором

Таким чином, методика аудиту виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» дозволяє систематично перевіряти повноту та достовірність обліку матеріальних цінностей. Вона передбачає поетапне ознайомлення аудитора з бізнес-процесами підприємства, оцінку системи внутрішнього контролю та аналіз облікової політики щодо запасів. Особлива увага приділяється методам оцінки запасів при оприбуткуванні та списанні, що забезпечує точне відображення їх вартості у бухгалтерському обліку. Аудитор також перевіряє відповідність фактичних операцій положенням облікової політики та законодавчим нормам, зменшуючи ризики помилок і зловживань. Використання цієї методики сприяє підвищенню якості інформації для управлінських рішень та фінансової звітності підприємства. В цілому, впровадження системного підходу в аудиті запасів забезпечує прозорість, контроль та ефективне управління матеріальними ресурсами ТОВ «ВІВАД 09».

4.3. Формування аудиторського висновку за результатами проведеного аудиту виробничих запасів на підприємстві

Формування аудиторського висновку за результатами перевірки виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» є завершальним етапом аудиторської діяльності. Висновок містить оцінку достовірності та повноти обліку запасів, їх вартості та руху протягом звітного періоду. Аудитор відображає відповідність фактичних операцій положенням облікової політики та чинному законодавству. Значну увагу приділяють правильності оцінки запасів на дату оприбуткування та списання, а також відповідності облікових документів. У висновку наводяться виявлені недоліки, ризики та потенційні помилки у веденні обліку запасів. Також він містить рекомендації щодо усунення виявлених порушень та вдосконалення системи внутрішнього контролю [14].

Аудиторський висновок дозволяє керівництву підприємства приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оптимізації використання матеріальних ресурсів. Він забезпечує підвищення прозорості фінансової звітності та зменшення інформаційного ризику. Формування висновку сприяє зміцненню довіри до облікових даних серед власників, інвесторів і контролюючих органів. У підсумку, аудиторський висновок стає важливим інструментом контролю та ефективного управління виробничими запасами на ТОВ «ВІВАД 09».

Вимоги щодо складання аудиторського висновку можна описати наступним чином [3; 8]:

1. Об'єктивність та неупередженість – висновок має ґрунтуватися на достовірних даних аудиторської перевірки, без впливу суб'єктивних оцінок або інтересів сторонніх осіб.

2. Повнота інформації – аудитор повинен відобразити всі суттєві факти щодо наявності, руху, оцінки та використання виробничих запасів, включно з виявленими порушеннями або ризиками.

3. Відповідність законодавству та стандартам – висновок повинен узгоджуватися з чинними нормами бухгалтерського обліку, податкового законодавства та професійними стандартами аудиту.

4. Чіткість і зрозумілість – викладення аудиторських висновків має бути простим, логічним і зрозумілим для керівництва та зацікавлених сторін.

5. Підтвердження фактів документальною базою – усі твердження повинні бути підкріплені первинними та синтетичними даними обліку, звітністю і результатами перевірки.

6. Наявність рекомендацій – висновок повинен містити пропозиції щодо усунення виявлених недоліків та покращення облікових процесів і системи контролю.

7. Своєчасність складання – документ оформлюється після завершення аудиту і в межах встановленого терміну для використання його керівництвом підприємства та зацікавленими сторонами.

8. Форма і структура – висновок оформлюється письмово, з дотриманням прийнятої структури: вступна частина, опис проведених процедур, результати перевірки, виявлені порушення, висновки та рекомендації.

Аудит виробничих запасів є важливою складовою системи внутрішнього та зовнішнього контролю ТОВ «ВІВАД 09», оскільки саме від достовірності даних про запаси залежить правильність визначення фінансових результатів діяльності. Виробничі запаси складають значну частину оборотних активів і їх ефективне використання безпосередньо впливає на собівартість продукції та рентабельність підприємства [8].

Результати аудиторської перевірки дозволяють встановити відповідність облікової політики та практичного ведення обліку нормативним вимогам і внутрішнім регламентам. Крім того, аудит дає можливість виявити недоліки в обліку, контрольних процедурах та використанні запасів, що підвищує ефективність управління підприємством. У процесі перевірки оцінюється достовірність синтетичного та аналітичного обліку, правильність документального оформлення надходження, вибуття та списання матеріальних

цінностей. Особлива увага приділяється перевірці застосування методів оцінки запасів та своєчасності їх відображення в обліку [13].

Аудиторські результати класифікуються за типами, що дозволяє чітко визначити рівень достовірності облікових даних. На основі цих результатів формуються рекомендації щодо удосконалення обліку, організації внутрішнього контролю та оптимізації процесів управління запасами. Таким чином, аудит виробничих запасів виступає не лише засобом контролю, а й інструментом підвищення ефективності господарської діяльності. Проведення аудиторської перевірки є необхідним етапом забезпечення фінансової стабільності та прозорості діяльності ТОВ «ВІВАД 09».

Можливі види результатів аудиторської перевірки виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» представлено у табл. 4.4.

Таблиця 4.4

**Можливі види результатів аудиторської перевірки виробничих
запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09»**

Тип результату аудиту	Опис	Приклад застосування
Позитивний висновок	Аудит підтверджує, що облік виробничих запасів ведеться достовірно, усі операції відображені правильно, відповідно до облікової політики та законодавства	Виявлено повну відповідність залишків запасів даним складської картотеки та балансу
Умовно-позитивний висновок	Облік в цілому ведеться правильно, проте виявлені незначні недоліки або розбіжності, що не впливають суттєво на фінансову звітність	Дрібні розбіжності між фактичними залишками та даними первинних документів на суму <1% запасів
Висновок з зауваженнями	Виявлено суттєві порушення або недоліки у веденні обліку, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності, але вони підлягають усуненню	Невірне застосування методів оцінки запасів, неправильне списання матеріалів
Висновок про недостовірність	Облік запасів ведеться неналежним чином, суттєві помилки або відсутність контролю роблять фінансову звітність недостовірною	Значні розбіжності між фактичними залишками та даними обліку, втрата або приховування матеріалів
Рекомендаційний результат	Аудитор надає рекомендації щодо покращення обліку, оптимізації процесів контролю та запобігання помилкам	Впровадження автоматизованої системи складського обліку, уточнення облікової політики

Джерело: складено автором за [14; 35]

Отже, результати аудиторської перевірки дозволяють оцінити достовірність і повноту обліку виробничих запасів на підприємстві. Виявлені позитивні результати свідчать про правильне ведення синтетичного та аналітичного обліку, своєчасне оприбуткування та списання матеріальних цінностей, а також дотримання встановлених процедур і нормативних вимог. Негативні або частково позитивні результати сигналізують про наявність недоліків у документообігу, методах оцінки запасів, внутрішньому контролі та організації обліку. Такі результати дають змогу сформулювати конкретні рекомендації для усунення виявлених порушень та оптимізації управління запасами [35].

Крім того, аудит забезпечує підвищення прозорості фінансової інформації, що сприяє обґрунтованому прийняттю управлінських рішень. Узагальнення результатів перевірки також дозволяє оцінити ризики втрат і неефективного використання запасів. Таким чином, аналіз результатів аудиту є важливим інструментом підвищення ефективності господарської діяльності та контролю за матеріальними ресурсами підприємства.

Приклад аудиторського висновку за результатами аудиту виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» за 2025 рік представлено нижче:

Аудиторський висновок
за результатами проведеного аудиту виробничих запасів
ТОВ «ВІВАД 09» за 2025 рік

1. Підстава проведення аудиту:

Аудит проведено на підставі договору про надання аудиторських послуг між ТОВ «ВІВАД 09» та аудиторською фірмою «АудитКонтроль» відповідно до вимог Закону України «Про аудиторську діяльність». Метою аудиту було визначення достовірності та повноти обліку виробничих запасів, оцінка ефективності їх використання та відповідності фінансової звітності чинному законодавству.

2. Обсяг аудиту:

Аудит охоплював перевірку документів щодо надходження, зберігання,

списання та вибуття виробничих запасів, оцінку внутрішнього контролю, відповідності облікової політики підприємства вимогам нормативних актів, а також вивчення аналітичного та синтетичного обліку на рахунку 20 «Виробничі запаси».

3. Основні процедури:

- ознайомлення з організаційною структурою складів і відповідальними особами;
- перевірка первинних документів (накладні, акти, ордери);
- спостереження за фактичним наявним залишком запасів на складах;
- перевірка правильності оцінки та списання запасів відповідно до облікової політики;
- оцінка ефективності системи внутрішнього контролю та ведення складської картотеки;
- порівняння даних аналітичного та синтетичного обліку.

4. Виявлені результати:

- виробничі запаси підприємства обліковуються відповідно до затвердженої облікової політики;
- первинні документи оформлюються своєчасно та в повному обсязі;
- фактичні залишки запасів на складах збігаються з даними аналітичного обліку;
- виявлено незначні розбіжності між даними синтетичного та аналітичного обліку у сумі 1,2% загальної вартості запасів, що пов'язано з технічними помилками при введенні даних;
- система внутрішнього контролю є ефективною, проте рекомендується посилити перевірку правильності відображення запасів, що надходять від підзвітних осіб.

5. Висновок аудиту:

За результатами проведеного аудиту ТОВ «ВІВАД 09» за 2025 рік, облік виробничих запасів ведеться достовірно, повно та відповідає чинному законодавству України та внутрішній обліковій політиці підприємства.

Рекомендації аудиторів спрямовані на мінімізацію технічних помилок у веденні аналітичного обліку та покращення контролю за надходженням запасів від підзвітних осіб. Загалом система обліку виробничих запасів є ефективною і забезпечує об'єктивну інформацію для складання фінансової звітності.

Аудитор: _____

Дата: «__» _____ 2026 р.

Результати виявлених недоліків та сформовані рекомендації за результатами аудиту виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» за 2025 рік представлено у табл. 4.5.

Таблиця 4.5

Результати виявлених недоліків та сформовані рекомендації за результатами аудиту виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09»

Виявлені недоліки	Рекомендації	Відповідальні особи
Незначні розбіжності між даними синтетичного та аналітичного обліку (1,2% від загальної вартості запасів)	Впровадити додатковий контроль при введенні даних до аналітичних рахунків та автоматизувати перевірку відповідності сум	Головний бухгалтер, комірники
Недостатній контроль за надходженням виробничих запасів від підзвітних осіб	Запровадити щомісячну перевірку авансових звітів та документів на надходження запасів від підзвітних осіб	Завідувач складу, головний бухгалтер
Місцями спостерігаються порушення правил розміщення матеріалів на складах	Переглянути порядок розміщення запасів, позначати секції та партії більш детально, оновити схеми складів	Завідувач складу, матеріально-відповідальні особи
Відсутність регулярного контролю за правильністю оцінки запасів	Провести навчання бухгалтерів щодо методів оцінки запасів та контролювати застосування облікової політики	Головний бухгалтер, аудиторська служба
Ризик технічних помилок при документальному оформленні операцій	Використовувати електронну форму оприбуткування та автоматизовану перевірку введених даних	Головний бухгалтер, ІТ-відділ

Джерело: розроблено автором

Отже, представлена табл. 4.5 дозволяє чітко бачити проблемні місця та запропоновані заходи щодо їх усунення, а також призначає відповідальних осіб за виконання рекомендацій.

Таким чином, за результатами аудиту виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» встановлено, що загальний облік ведеться відповідно до затвердженої облікової політики та нормативних документів. Водночас виявлено окремі недоліки, зокрема розбіжності між синтетичним та аналітичним обліком та недостатній контроль за надходженням запасів від підзвітних осіб. Перевірка підтвердила правильність оцінки запасів відповідно до обраних методів, але існує потреба у посиленні контролю за їх розміщенням на складах. Аудиторська перевірка показала ефективність ведення первинної документації, проте частина операцій потребує більшої автоматизації для зменшення ризику помилок. Рекомендовано запровадити регулярний внутрішній контроль та навчання працівників для дотримання процедур обліку. Також важливо посилити використання електронних систем обліку для підвищення достовірності інформації. Загалом, аудит підтвердив фінансову достовірність обліку запасів та дав підстави для покращення управлінських процесів на підприємстві.

Висновки до розділу 4

Аудит виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» – це комплексна незалежна перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку, документального оформлення та відображення в облікових регістрах операцій, пов'язаних із надходженням, зберіганням, використанням і вибуттям виробничих запасів підприємства.

Основною метою такого аудиту є встановлення достовірності інформації про наявність, рух і оцінку виробничих запасів у фінансовій звітності підприємства. У процесі аудиту перевіряється відповідність обліку запасів чинному законодавству, національним стандартам бухгалтерського обліку та внутрішній обліковій політиці підприємства. Особлива увага приділяється правильності оформлення первинних документів, веденню складського обліку, повноті оприбуткування матеріальних цінностей.

Впровадження та розвиток внутрішнього аудиту є важливим інструментом підвищення прозорості, керованості та ефективності господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09». Водночас, результати внутрішнього аудиту можуть використовуватися керівництвом підприємства для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації системи обліку та контролю запасів.

Облікова політика підприємства ТОВ «ВІВАД 09» істотно впливає на формування фінансових результатів діяльності, оскільки вибір конкретних методів оцінки активів і зобов'язань визначає величину витрат і прибутку. Наприклад, застосування різних методів амортизації основних засобів може змінювати суму нарахованих витрат на їх знос у певному періоді, що безпосередньо впливає на фінансовий результат.

Програма аудиторської перевірки обліку операцій із запасами суб'єкта господарювання ТОВ «ВІВАД 09» являє собою детально структурований документ, що визначає порядок, обсяг та методи проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. Вона включає перелік господарських операцій із запасами, які підлягають перевірці, послідовність виконання аудиторських процедур, конкретні методи тестування і контрольних дій, а також строки їх виконання.

Формування аудиторського висновку за результатами перевірки виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» є завершальним етапом аудиторської діяльності. Висновок містить оцінку достовірності та повноти обліку запасів, їх вартості та руху протягом звітного періоду. Аудитор відображає відповідність фактичних операцій положенням облікової політики та чинному законодавству.

За результатами аудиту виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» встановлено, що загальний облік ведеться відповідно до затвердженої облікової політики та нормативних документів. Рекомендовано запровадити регулярний внутрішній контроль та навчання працівників для дотримання процедур обліку. Також важливо посилити використання електронних систем обліку для підвищення достовірності інформації.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження організації обліку, аналізу та аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві можна зробити наступні висновки:

1. Раціональне формування запасів дозволяє підтримувати ритмічність операційної діяльності та уникати простоїв у виробництві. Виробничі запаси виконують функцію страхового резерву, захищаючи підприємство від ризиків, пов'язаних із затримками постачання або різкими змінами попиту. Крім того, контроль і облік запасів забезпечують достовірну інформацію для управлінських рішень і планування ресурсів.

2. Визначені загальні методи оцінки виробничих запасів на підприємстві дозволяють визначити їхню первісну вартість для обліку та аналізу ефективності використання. Кожен метод має свої особливості та доцільність застосування залежно від виду запасів, обсягу та специфіки виробництва. Використання оцінки за ціною продажу доцільне для швидкоореалізованих товарів і запасів комерційного характеру.

3. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту операцій з виробничими запасами є комплексним і охоплює всі аспекти управління матеріальними ресурсами: від їх визнання та класифікації до оцінки, контролю, відображення у звітності та аудиту. Виконання цих норм забезпечує прозорість, точність і економічну ефективність діяльності підприємства, дозволяє оптимізувати використання ресурсів і підвищити довіру до фінансової звітності з боку партнерів, інвесторів і контролюючих органів.

4. Об'єктом даного дослідження є відоме деревообробне підприємство ТОВ «ВІВАД 09», розташоване в смт Романів Житомирської області. Це потужне підприємство деревообробної галузі, яке спеціалізується на виробництві широкого спектру продукції з деревини. Основною метою господарської діяльності ТОВ «ВІВАД 09» є виробництво та реалізація виробів з деревини широкого асортименту та найкращої якості.

5. Аналіз виробничих запасів підприємства ТОВ «ВІВАД 09» має за мету комплексну оцінку ефективності використання матеріальних ресурсів та забезпечення безперебійного виробничого процесу. Він спрямований на визначення оптимального обсягу запасів, виявлення надлишків або нестач, а також на своєчасне планування закупівель і поповнення матеріалів.

6. Економічний аналіз виробничих запасів підприємства дозволяє оцінити їх наявність, структуру та ефективність використання в виробничому процесі. Він дає змогу виявляти надлишки, нестачі та резерви оптимізації матеріальних ресурсів. Аналіз запасів забезпечує контроль за дотриманням нормативів і ефективністю витрат, що впливає на фінансові результати підприємства.

7. Встановлено, що у 2023–2025 роках ТОВ «ВІВАД 09» нарощувало обсяги матеріальних ресурсів, про що свідчить зростання їх загальної вартості. Структура запасів загалом є збалансованою, однак спостерігаються зміни у співвідношенні окремих їх елементів, зокрема зростання частки сировини, допоміжних матеріалів та готової продукції. Позитивною тенденцією є зменшення витрат виробничих запасів на одиницю продукції.

8. Облікова політика щодо операцій з виробничими запасами на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» - це сукупність принципів, методів і процедур, які застосовуються для визнання, оцінки, документального оформлення, відображення в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про виробничі запаси.

9. Формування облікової політики щодо операцій з виробничими запасами є надзвичайно важливим для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності ТОВ «ВІВАД 09». Особлива увага приділяється вибору методів оцінки запасів, таких як ідентифікована собівартість, середньозважена вартість або метод ФІФО, що впливає на показники прибутковості і матеріаломісткості.

10. Для забезпечення безперебійного постачання, ефективного розміщення, зберігання та своєчасної видачі матеріальних запасів у виробництво особливе значення має правильно організоване складське господарство ТОВ «ВІВАД 09». Воно дозволяє оптимізувати використання площі складів, зменшити втрати

і псування матеріалів, а також забезпечити доступ до необхідних ресурсів.

11. Поділ на аналітичний і синтетичний облік забезпечує комплексний контроль, своєчасність даних для управлінських рішень і достовірність фінансової інформації підприємства. Аналітичний облік також дозволяє відстежувати терміни придатності матеріалів і запобігати втратам через псування або прострочення. Він слугує основою для внутрішніх аудитів та перевірок контролю за використанням виробничих запасів.

12. Аудит виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» – це комплексна незалежна перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку, документального оформлення та відображення в облікових регістрах операцій, пов'язаних із надходженням, зберіганням, використанням і вибуттям виробничих запасів підприємства.

13. Програма аудиторської перевірки обліку операцій із запасами суб'єкта господарювання ТОВ «ВІВАД 09» являє собою детально структурований документ, що визначає порядок, обсяг та методи проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. Вона включає перелік господарських операцій із запасами, які підлягають перевірці, послідовність виконання аудиторських процедур, конкретні методи тестування і контрольних дій.

14. Формування аудиторського висновку за результатами перевірки виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ВІВАД 09» є завершальним етапом аудиторської діяльності. Висновок містить оцінку достовірності та повноти обліку запасів, їх вартості та руху протягом звітного періоду. Аудитор відображає відповідність фактичних операцій положенням облікової політики та чинному законодавству.

15. За результатами аудиту виробничих запасів ТОВ «ВІВАД 09» встановлено, що загальний облік ведеться відповідно до затвердженої облікової політики та нормативних документів. Рекомендовано запровадити регулярний внутрішній контроль та навчання працівників для дотримання процедур обліку. Також важливо посилити використання електронних систем обліку для підвищення достовірності інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко Н.В. Виробничі запаси: особливості обліку та методичні засади проведення аудиту. Економіка і суспільство. 2017. С.665-670.
2. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н. І. Гордієнко та ін. 2- ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
3. Бардаш С. В. Методологічні аспекти обліку і аудиту виробничих запасів. Вісник Чернігівського національного університету. 2019. № 4. С. 35-42.
4. Білозір Т. В. Особливості організації обліку запасів на підприємствах різних галузей. Вісник Чернігівського національного університету. 2020. № 3. С. 29-35.
5. Бондаренко Н. М. Бухгалтерський облік і аналіз запасів на підприємствах. Фінанси і облік. 2021. № 9. С. 55-62.
6. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік : підруч. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.
7. Бурлан С.А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Миколаїв : Видво ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.
8. Бутинець Ф. Ф. Аудит: підручник. Житомир : ЖДТУ, 2020. 512 с.
9. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Житомир : ЖДТУ, 2021. 456 с.
10. Бухгалтерський облік і аудит в управлінні лісогосподарським підприємством : підручник / Ю. Ю. Мороз, Ю. С Цал-Цалко, В. С. Ейсмонт, Т. С. Гайдучок, Н. І. Цегельник. Житомир : Рута, 2019. 372 с.
11. Великий І. В. Аудит використання виробничих запасів в умовах лісового господарства : монографія. Київ : КНЕУ, 2018. 230 с.
12. Галушка Л. В. Особливості обліку і аудиту виробничих запасів у лісовій галузі. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2021. № 30. С. 45-51.
13. Герасименко О. І. Виробничі запаси як об'єкт бухгалтерського обліку та управління. Вісник економічної науки України. 2019. № 3. С. 22-28.

14. Герасимович А. М. Методика аудиту виробничих запасів у промислових підприємствах. Одеса : ОНУ, 2019. 280 с.
15. Герасимович А. М. Облік і аудит виробничих запасів у промислових підприємствах : навч.-метод. посібник. Одеса : ОНУ, 2018. 265 с.
16. Гордієнко Н. І., Харламова О. В. Аудит: методика і організація : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
17. Грабова Н. М., Бутоко С. О. Бухгалтерський облік запасів: методика та практика. Київ : Центр учб. літ., 2019. 310 с.
18. Дмитренко А. В., Балабась І. В. Економічна сутність поняття виробничі запаси. Економіка і регіон. 2016. №2 (57). С. 149-152.
19. Дячук І. А. Аудит виробничих запасів в умовах сучасного підприємства. Економічний аналіз. 2021. № 6. С. 38-45.
20. Економічний аналіз : навчальний посібник. / Н.А. Волкова та ін. Одеса : ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
21. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
22. Жаворонок А. В., Дзюбик І. В. Особливості аналізу виробничих запасів на підприємстві. Молодий вчений. 2017. №6 (46). С. 422–426.
23. Завгородній В. П. Бухгалтерський облік запасів : навч. посібник. Київ : Алерта, 2019. 248 с.
24. Захарченко В. О. Методологія аудиту виробничих запасів на підприємствах. Фінансовий контроль. 2020. № 4. С. 35-41.
25. Захарченко О. І. Сучасні методи обліку виробничих запасів на підприємствах. Фінанси і облік. 2022. № 7. С. 15-24.
26. Зубілевич С. Я. Аудит виробничих запасів : методологія та практика. Київ : Центр учб. літ., 2019. 278 с.
27. Калініченко А.С., Свистун Л.А. Проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві та шляхи його вдосконалення. 74-та наукова конференція професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія

- Кондратюка». 2022. №2. С. 401-402.
28. Китайчук Т. Г. Облік та управління запасами на підприємствах. Фінанси і управління. 2019. № 3. С. 52-59.
29. Коваль Н. І. Облік виробничих запасів на промислових підприємствах: сучасні підходи. Економічний аналіз. 2021. Т. 31, № 3. С. 12-19.
30. Коваль Н.І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 1. С. 101-110.
31. Ковальчук Н.О., Федішин М.П., Жаворонок А.В. Ліквідність як критерій оптимізації структури оборотних активів підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 11/1. С. 16-19.
32. Ковальчук О. П. Оцінка та облік виробничих запасів на підприємствах. Фінанси, облік і аудит. 2019. № 5. С. 20-27.
33. Кондратенко Т. В. Проблеми та перспективи розвитку обліку виробничих запасів. Економіка та управління підприємствами. 2019. № 2. С. 52- 59.
34. Кужельний М. В. Виробничі запаси в системі управління підприємством. Фінанси і облік. 2020. № 4. С. 65-71.
35. Кузьменко Л. В. Аудит виробничих запасів та управління ними. Економічний аналіз. 2020. Т. 30, № 2. С. 12-19.
36. Левченко З.М. Організація бухгалтерського обліку виробничих запасів аграрного підприємства. Економіка і суспільство, конф., Полтава, 2016. Випуск № 3. С. 517-521.
37. Лисенко Л. П. Контроль та аудит виробничих запасів: сучасні виклики. Вісник Київського національного економічного університету. 2021. № 1. С. 12-18.
38. Малий І. О. Міжнародні стандарти аудиту та їх застосування до виробничих запасів. Фінанси і аудит. 2021. № 5. С. 27-34.
39. Меліхова Т.О., Ніколаєнко Н.С. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. Економіка та держава. 2017. № 1. С. 51-55.

40. Мельничук А. О. Автоматизація обліку виробничих запасів. Бухгалтерія. 2021. № 2. С. 18-23.
41. Мельничук І.І., Заморозна К.О. Етапи аналізу виробничих запасів у сучасних умовах. «Молодий вчений». 2017. С. 657-661.
42. Мех К. С. Бухгалтерський облік виробничих запасів: актуальні проблеми та рішення. Облік і фінанси. 2020. № 4. С. 23-30.
43. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» 2 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text
44. Мних Є. В. Управління виробничими запасами на підприємстві: теорія і практика. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 280 с.
45. Назарова І.Я. Етапи та алгоритм використання інформаційних технологій в обліку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород, 2018. Випуск 21. С. 40–44.
46. Назарова І.Я., Муравський В.В. Інформаційні системи та автоматизоване робоче місце бухгалтера: навч. посібник. Тернопіль, 2016. 301 с.
47. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ М-ва фінансів України від 20 жовт. 1999 р. №246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
48. Облік і аудит: навч. посібник / Н. П. Банера та ін.; за заг. ред. О. І. Скаско. Львів : Растр-7, 2017. 504 с.
49. Облік, аналіз, аудит, звітність та оподаткування в умовах глобалізації економіки: монографія / за ред. Даньківа Й. Я. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 300 с.
50. Пантелеєв В. О. Організація обліку і контролю виробничих запасів підприємств : монографія. Харків : ХарРІНАДУ, 2021. 348 с.
51. Пархоменко С. С. Управління виробничими запасами в умовах сучасної економіки. Вісник економічних досліджень. 2020. № 4. С. 14-22.
52. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02 груд. 2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

53. Подолянчук О. А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. №5. С. 88-101.
54. Подолянчук О. А. Ефективність обліку і контролю виробничих запасів. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. № 2. С. 110-117.
55. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ М-ва фінансів України від 24 трав. 1995 №88. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/REG704?an=1&ed=2021_07_09
56. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
57. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
58. Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту : наказ М-ва фінансів України від 04 жовтня 2011 р. № 1247. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11#Text>
59. Пушкар М. С. Іваненко С. В. Економіка підприємства та облік виробничих запасів. Київ : НТУУ «КПІ», 2020. 330 с.
60. Рогова Д. О., Беренда Н. І. Мета та стадії проведення аудиту виробничих запасів. Причорноморські економічні студії. 2017. №16. С.168-171.
61. Савченко В. Ф. Організація обліку виробничих запасів на підприємствах. Економіка і держава. 2020. № 5. С. 45-50.
62. Сафронова А. М. Облік та аналіз виробничих запасів на промислових підприємствах. Фінанси і бухгалтерія. 2021. № 7. С. 60-67.
63. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Радіонова Н.Й. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Київ. 2016. Вип. 2–3 (35). 457 с.

64. Смалій Ю.О., Бенчак В.І., Польова Т.В. Удосконалення обліку та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємстві. Ефективна економіка. 2019. № 10. С. 55-59.
65. Сопко В. В. Аудит запасів на підприємствах : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2021. 376 с.
66. Сопко В. В. Теорія і практика бухгалтерського обліку запасів. Київ : КНЕУ, 2022. 395 с.
67. Тарасова Г.О., Гулевич С.В. Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення. Економіка і суспільство. 2018. С. 896-899.
68. Ткаченко Н. М. Облік і аудит виробничих запасів : навч. посібник. Київ: Алерта, 2021. 238 с.
69. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво «Астроя», 2020. 434 с.
70. Фінансовий менеджмент : підручник / М. І. Крупка та ін.; за ред. М. І. Крупки. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.
71. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. Суми : СДУ, 2018. 395 с.
72. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка та ін. 4-те вид. доп. і перероб. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.
73. Чебанова Н. В. Облік і аудит виробничих запасів підприємства. Вісник економічної науки України. 2018. № 2. С. 75-80.
74. Шевчук В. О. Аудит: теорія і практика. Київ : Алерта, 2021. 455 с.
75. Шкарабан С. І. Економічний аналіз: збірник наукових праць. Науковий вісник НЛТУ України. 2020. №3. С. 67-73.
76. Шубіна С.В., Торяник Ж.І. Економічний аналіз: Практикум. К.: Знання, 2021. 230 с.

ДОДАТКИ